

Hva kan forklare et lokalt valgutfall?

- En studie av lokalvalget i Andøy 2007

Erle Renate Larsen

Masteroppgave i statsvitenskap
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Universitetet i Tromsø

Våren 2009

Forord

Siste hånd er lagt på masteroppgaven, i den anledningen er det flere som fortjener å bli nevnt.

Først vil jeg takke min veileder, Hilde Bjørnå, for gode tilbakemeldinger og støtte underveis. En takk rettes også til Jarle Weigård for konstruktive innspill under Hildes forskningstermin. Det har vært til stor hjelp. Jeg vil også takke informantene som gjorde oppgaven mulig.

Takk til Lotte Kajander for korrekturlesing. Til gjengen på lesesalen: Takk for ei minnerik studietid sammen.

Til slutt vil jeg takke familien min for uvurderlig støtte gjennom ei lang studietid.

Erle

Innholdsfortegnelse

1 Innledning.....	1
1.1 Lokale valg og valgkamp.....	1
1.2 Problemstilling.....	4
1.3 Metodisk tilnærming og datainnsamling.....	5
1.4 Oppgavens videre oppbygning.....	7
2 Bakgrunn.....	9
2.1 Andøy kommune.....	9
2.2 Sentrale næringer i Andøy.....	11
2.2.1 Andøya Flystasjon.....	11
2.2.2 Fiskeri og fremtidig petroleumsutvikling.....	12
2.2.3 Miljødebatt – vindmøllepark.....	14
3 Faglitteratur og valgets betydning.....	16
3.1 Konkurransedemokratisk forståelse av lokalvalget.....	16
3.2 Faktorer som kan avspeiles i et lokalvalg.....	18
3.2.1 Rikstendens.....	18
3.2.2 Partienes rolle og sakseierskap.....	20
3.2.2.1 Sakseierskap.....	22
3.2.3 Politisk lederskap.....	24
3.3 Oppsummering.....	26
4 Empiri.....	28
4.1 Valgresultater.....	28
4.2 Intervju og partiprogram.....	30
4.2.1 Høyre.....	30
4.2.2 Arbeiderpartiet.....	31
4.2.3 Fremskrittspartiet.....	32
4.2.4 Sosialistisk Venstreparti.....	33
4.2.5 Kristelig Folkeparti.....	34

4.2.6 Senterpartiet.....	35
4.2.7 Venstre.....	36
5 Empiri – Avishistorikk.....	37
5.1 Valgkampens hovedsaker.....	37
5.1.1 Andøya Flystasjon.....	37
5.1.2 Fiskeri og fremtidig petroleumsutvikling.....	41
5.1.3 Miljødebatt – vindmøllepark.....	45
5.1.4 Lokal velferd.....	49
5.2 Oppsummering.....	51
6 Analyse.....	53
6.1 Konkurransedemokratisk forståelse av Andøyvalget.....	53
6.2 Rikstendensers betydning for valgutfallet.....	54
6.3 Partiers rolle og sakseiernes betydning for valgutfallet.....	59
6.3.1 Partier med positiv tendens.....	60
6.3.2 Partier med negativ tendens.....	62
6.3.3 Partier med status quo-tendens.....	64
6.4 Det politiske lederskapets betydning for valgutfallet.....	67
6.4.1 Partier med positiv tendens.....	67
6.4.2 Partier med negativ tendens.....	68
6.4.3 Partier med status quo-tendens.....	70
6.5 Oppsummering.....	72
7 Avslutning.....	74
7.1 Avsluttende kommentar.....	76
8 Litteraturliste.....	77

1 Innledning

1.1 Lokale valg og valgkamp

Lokale valg og valgkamp har en viktig plass i det demokratiske systemet. I lokale valg har innbyggerne i kommunen størst mulighet til å påvirke offentlige beslutninger, ved å stemme på egne representanter som skal sitte i kommunestyret. Kommunestyret er det øverste politiske organet i kommunen, og representantene er politikere og partier som kjemper igjennom valg for retten til å presentere lokalbefolkningens interesse¹. Valgkampen utgjør derfor en viktig arena i demokratiet, og er kanskje enda viktigere nå som velgerne har blitt mer troløse i sitt forhold til partiene og venter med å bestemme seg til langt inn i valgkampen (Aardal, Krogstad & Narud 2004:383). De politiske skillelinjene har blitt mer diffuse og partiene mer lik, noe som kan gjøre det vanskelig å bestemme seg for hvilket parti en skal velge. Samtidig stemmer velgere mer ut fra hvilke saker de anser som viktige. Sakenes viktighetsgrad vil variere alt etter hvordan partiene klarer å rette oppmerksomhet mot sine standpunkt, og hvilke saker media setter på dagsorden (Aardal, Krogstad, Narud & Waldahl 2004). Saker og forhold som preger velgernes stemmeatferd kan derfor være flere.

En utbredt oppfatning er at de lokale valgkampene i økende grad blir preget av rikspolitiske saker (Bjørklund 2005a:17). Saker som står på den nasjonale dagsorden kan oppta velgerne i større grad enn de lokale sakene, og dermed gi utslag på valgfallet ved lokalvalg. Samtidig er det vanskelig å sette et skarpt skille mellom rikspolitiske og lokalpolitiske saker. Lokale saker kan på sin side preges av kommunenes økonomiske forutsetninger, deres næringsgrunnlag og demografi. Disse store og viktige oppgavene som kommuner står ovenfor, bidrar til at mange lokale problemstillinger oppstår. For representantene handler det om å gi løsningsforslag til problemstillingene som fenger velgerne, hvilket vil berøre partienes rolle i en valgkamp. Partiene har innflytelse på valgfallet i den grad deres politikk og løfter fenger velgerne. Partienes standpunkt bygges gjerne på ideologier når partiene tar stilling, og deres skapelse av identitet kan bidra til velgerstemmer. Troverdighet og godt rykte til saker som opptar velgere er derfor viktige forhold som kan påvirke stemmegivningen. Kan partier i tillegg vise til gode resultater fra tidligere styringsperioder, kan velgerne rose dette ved å fornye sin tillit til partiet. Partienes ansvarsforhold til velgerne er med andre ord et sentralt forhold for stemmegivningen (Valen & Narud 2004). Samtidig har valgkamper i

¹ NOU 2006:7

større grad blitt preget av personfokusering, spesielt i små kommuner. Karismatiske personer og opinionsledere med god framstillingsevne i valgkampen, kan skape troverdighet og påvirke stemmegivningen.

Flere forhold kan påvirke valgutfall, derfor er det interessant å sette fokus på nettopp hva som gir utslag på stemmegivningen i lokale valg. I denne oppgaven skal jeg se nærmere på hva som ser ut til å ha vært viktig for valgutfallet i en relativt liten og avfolkningstruet kommune i Nordland fylke. Kommunen som ble objekt for dypstudie er kystkommunen Andøy, hvor jeg vil gjøre en casestudie av Andøyvalget 2007. Valgresultatet viser at Høyre gikk av med en overlegen seier på cirka 40 prosent. Sammen med de andre borgerlige partiene, har Høyre tradisjonelt sett stått sterkt i Andøy. Valgkampen og de forholdene som er avspeilet i media og som synes å ha vært utslagsgivende for valgutfallet, vil drøftes i forhold til faglitteraturen på dette området, slik som rikstendenser, partienes rolle, sakseierskap og lederskap.

For å få en forståelse for hvilke saker som er viktige i Andøy kommune, vil en nærmere oversikt over Andøyas næringsgrunnlag og demografi bli redegjort for i neste kapittel. Kort nevnt er sentrale næringer i Andøy forsvar og fiskeri. Disse næringene er fundamentale for bosettingen i Andøy, men som mange andre nordnorske kommuner preges Andøy av befolkningsnedgang. I den siste tiårsperioden har folketallet i Andøy i snitt falt med 100 innbyggere årlig². Andøy toppe dermed statistikken over fraflyttinga i regionen Vesterålen. Årsakene til negativ befolkningsutvikling er sammensatte, men statlige omstillingsprosesser og politiske beslutninger har hatt innvirkning på utviklingen. En desentralisert infrastruktur som sivil og militær flystasjon i kommunen har holdt befolkningstallet oppe, men nedskjæringer innad på Andøy Flystasjon har bidratt til fraflytting. Dette er ikke et fenomen som bare gjelder for Andøy kommune, men for alle nordnorske forsvarskommuner hvor forsvaret er viktig og fundamentalt for befolkningsutviklingen. Forsvaret tilfører mange arbeidsplasser til kommune-Norge og har stor betydning for befolkningsveksten.

Regjeringens satsning på økt aktivitet i nordområdene gjennom Soria Moria-erklæringen (2005)³, er derfor en viktig lovnad til forsvarskommuner slik som Andøy, da satsingen berører forsvarets tilstedeværelse i nord og dermed tilførelse av arbeidsplasser. Erklæringen tar opp hvordan forsvarets tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nord skal styrkes, samtidig skal

² Tall hentet fra SSB: <http://www.ssb.no/kommuner/region.cgi?nr=18>

³ <http://www.regjeringen.no/upload/kilde/smk/rap/2005/0001/ddd/pdfv/260512regjeringsplattform.pdf>

fiskeri, olje- og gassutvinning og god miljøforvaltning bli ivaretatt og prioritert. Regjeringens satsingsområder kan defineres som rikspolitik, men vil angå lokalpolitikk siden de berører næringer direkte. Det vil være interessant å se nærmere på hvordan partiene stiller seg til det stadig økende nordområdefokuset, samtidig som det gir et innblikk i hvordan partiene stiller seg til ulike lokale saker som forsvar og fiskeri. Utfordringen i Andøy vil være å snu den negative befolkningstrenden, ved å ta i bruk lokalpolitiske tiltak som får oppgang i sysselsetting og utvikling. Dette kan være med på å stimulere befolkningsutviklingen i positiv retning. Enten partiene vektlegger fiskerinæringen, forsvarsspørsmål eller velferdsspørsmål – vil det være fruktbart for oppgaven å se hvordan partiene tolker viktige samfunnsspørsmål som berører næring og befolkning i Andøy. Valgutfallet vil også kunne gi en indikasjon på hvilke politiske prosesser og tiltak som får oppslutning hos innbyggerne i Andøy kommune. Partiprogrammene gjenspeiler politikernes vurderinger av samfunnet, og hvilke prioriteringer de vil gjøre i kommunen (Narud & Valen 2004).

Under valgkampen blir partiprogrammer og annet valgmateriell nøye fremlagt. Slike forberedelser er vesentlige, da det er viktig for partier å framstå som helhetlig for velgerne. Forberedelsene går også ut på å finne hvilke kandidater som skal ha en fremtredende rolle i valgkampen (Eide 1991). Siden valgkampen kan bli sett i et både langt og kort perspektiv, vil det variere når forberedelsene starter. I et langt perspektiv er politikk på mange måter en permanent valgkamp, men man regner som regel de fire siste ukene før valget når man snakker om valgkamp (Karlsen og Narud 2004:116). Jeg vil se nærmere på de siste fire valgkampukene i Andøy, hvor studiet av valgkampen sentrerer seg i konsekvenser og innhold – ikke i form. Valgresultatet er konsekvensene av valgkampen, og innholdet fremkommer ved bruk av partiprogrammer, intervju og medias valgkampdekning.

Media fungerer som en viktig informasjonsleverandør i den lokale valgkampen, og avisene utgjør et viktig virkemiddel for partiene til å få budskapet sitt ut til velgerne (Winsvold og Myrvold 2005). Kommunene er også flinkere til å presentere informasjon gjennom media, og de lokalpolitiske avisdebattene bidrar til tydeliggjøring av uenighet og klargjøring av alternativer. Uenighet og konkurranseaspektet som lokalvalget innehar, underbygger et konkurransedemokratisk ideal. Et slikt ideal vektlegger også politikernes ansvar for den politikken som blir ført. Velgernes dom gjenspeiler seg i valgresultatet, og oppfatter velgerne stor avstand til de politiske styresmaktene, kan velgerne straffe partiet ved å stemme på en alternativ politisk kurs. Ser de seg fornøyd, kan de gi partiet fornyet tillitt (Narud & Valen

2007). Det konkurransedemokratiske perspektivet vil dermed utgjøre det teoretiske rammeverket som skal forklare valgkampen i Andøy i en statsvitenskapelig kontekst, sammen med begrepene som kan forklare viktige forhold i et valgutfall; nettopp rikstendens, partiers rolle, sakseierskap og det politiske lederskapet.

1.2 Problemstilling

I denne oppgaven vil jeg gjøre en casestudie av lokalvalget i Andøy kommune 2007. Flere forhold kan gi utslag på stemmegivningen i et lokalvalg, og fokuset her settes på hva som ser ut til å ha gitt størst utslag på stemmegivningen ved Andøyvalget. Jeg vil se nærmere på viktige forhold i den lokale valgkampen, både når det gjelder hvilke saker som har preget valgkampen og hvordan partier og ledere har stilt seg i forhold til disse sakene. Hvordan politiske partier konkurrer om stemmene lokalt og setter saker opp mot hverandre på den lokale arena vil bli betraktet. Jeg vil også se på hvordan saker på det rikspolitiske planet tas opp lokalt, og hvordan sittende politikere stilles til ansvar for beslutninger de har vært med på å fatte. Dette er med andre ord en analyse av hvordan politikk blir satt på dagsorden, debatteres og får oppslutning i en lokal valgkamp. Problemstillingen er som følgende:

”I lys av hva faglitteraturen sier om lokalvalg og hva som skjedde i valgkampen, hvordan kan valgutfallet i Andøy 2007 forklares?”

For å finne svar på problemstillingen vil jeg ta i bruk partienes partiprogrammer, intervjuer med partienes politiske ledere, samt avisstoff foran, under og etter valget. Hypoteser vil også tas i bruk for å finne svar på problemstillingen, samt danne grunnlaget for en analyse og videre konklusjoner. En hypotese kan defineres som ei forklaring på et fenomen. Jeg er interessert i å forklare valgutfallet, i lys av hva faglitteraturen tar opp på området. Hypotesene viser til hva slags saker og forhold som har vært oppe til debatt i den lokale valgkampen, og hvorvidt dette utgjør en mulig forklaring som har vært viktig for valgutfallet i Andøy. Hypotesene belyser faktorer som kan være med på å gi utslag på stemmegivningen i lokalvalget.

a. ”Rikstendenser har betydning for valgutfallet”

b. ”Partiers rolle og deres sakseierskap har betydning for valgutfallet”

c. ”Det politiske lederskapet har betydning for valgutfallet”

1.3 Metodisk tilnærming og datainnsamling

Opgaven er en kvalitativ casestudie av kommunevalget i Andøy, hvor lokalvalget utgjør caset. Ordet case stammer fra det latinske ordet casus, og betyr tilfelle. En casestudie kjennetegnes ved at ett eller få enheter gjøres til gjenstand for mer inngående studier (Andersen 1997:8). Metoden som blir tatt i bruk er en kvalitativ tilnærming, som sikter mot forståelse i dybden av et fenomen og ikke i bredden slik som en kvantitativ tilnærming. Formålet er å kunne fange opp mening og forståelse som ikke kan la seg tallfeste, men uttrykkes i tekst (Thagaard 2002:17). For å få kunnskap om de politiske prosesser som utspiller seg i en valgkamp og søkende svar på problemstillingen om forståelsen av valgfallet i Andøy, har oppgaven først og fremst et empirisk utgangspunkt i kvalitative data. Unntaket er talldata som kommer frem i valgresultatet, noe som gir en parallell innsamling av kvalitative og kvantitative data.

Innhenting og produksjon av de kvalitative data om kommunevalget, fremkommer gjennom dokumenter, intervju og avisstoff. Dokumentene består av offentlig statistikk og partiprogrammer, hvor førstnevnte er innhenting av valgresultater både i kommunen og på landsbasis. Valgresultater for hele landet vil gi en indikasjon på om rikspolitiske tendenser har hatt en betydning for valgfallet. Samtlige valgresultater er hentet fra regjeringens nettverksider. Dette kvantitative datamaterialet vil legge grunnlaget for videre drøfting. Partiprogrammene gjenspeiler så partienes standpunkter, mens intervjuene vil si noe om hva politiske ledere setter i fokus fra partiprogrammet sitt. Avisstoff vil gjenspeile hva media satte på dagsorden under valgkampen. Det politiske innholdet i avisene fulgte jeg systematisk med på i en tid frem mot, under og etter kommunevalget 2007. Her samlet jeg alt av valginnhold, hvilket innebar nyhetsstoff, redaksjonelt stoff, leser- og debattinnlegg, samt kommentarstoff om politiske spørsmål. Avisstoffet er fortrinnsvis hentet fra lokalavisa Andøyposten. I hovedsak vil en innholdsanalyse av intervjuene, partiprogram og avisstoff være til hjelp for å avdekke politiske strategier foran valget.

Både før og i etterkant av valget, intervjuet jeg partienes ledere og kandidater via mail. I første runde ble det utført syv intervjuer, hvor samtlige syv lokalpartier i Andøy fikk ett intervju hver: Høyre, Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Intervjuene var strukturerte og inneholdt et skjema med tre spørsmål. Spørsmålene omhandlet hvilke saker partiene frontet med i valgkampen, hvilke

tanker partiene har rundt et økt nordområdefokus, og hvilke tre hovednæringer partiet ser for seg i kommunen de neste ti årene. Senere i skriveprosessen fikk de overnevnte partiene ett nytt intervju, denne gangen om hvem som sitter i det politiske lederskapet og hvilken målgruppe partiene har. Til sammen ble det utført fjorten strukturerte intervjuer, som utgjorde fem spørsmål til hvert parti. Etter valget fikk jeg også muligheten til å intervjuer ordføreren i Andøy. Dermed fikk jeg kartlagt strategier, saker og generell bakgrunnsinformasjon om det politiske livet på Andøya. Under intervjuet fulgte jeg en mal som var delvis strukturert, noe som ga intervjuet mer flyt og fleksibilitet. Informantenes samtykke ligger selvsagt til stede. Da oppgavens tema ikke er av kontroversiell art, vil ikke informantene være anonyme i streng forstand.

”Fordelen med en strukturert tilnærming er at svarene er sammenlignbare, fordi alle informantene har svart på de samme temaene” (Thagaard 2002:84). I dette tilfellet var det viktig å få avdekke hvilke strategier partiene hadde, ved å gi hver informant et likt utgangspunkt for sammenligning. En ulempe ved bruk av intervju, er faren for at informanten forteller hva han eller hun tror forskeren vil høre (Thagaard 2002). Det trenger ikke å være gjeldende i dette tilfellet, men ettersom informantene fikk spørsmålene utlevert via mail, kunne spørsmålene være ledende. En annen ulempe ved å gi et intervju via mail er at det ikke er rom for å komme med et kjapt oppfølgerspørsmål. Grunnet vanskeligheter for å få tak i alle partilederne på telefon før valget, viste det seg å være mer fleksibelt for aktørene å kunne gi svar via mail – også i god tid etter valget. De ulike partiprogrammene og avisstoffet ga dessuten utfyllende informasjon til videre kartlegging av partienes strategier foran valget.

Den kvalitative metoden gir dybde og mulighet til å diskutere flere ulike forhold som kan ha vært viktig for valgutfallet. Ved å kartlegge Andøy kommune, får jeg mulighet til å se nærmere på demografiske forhold og endringer i disse, men også sentrale næringer og utfordringer i kommunen. Kartlegging av valgkampstrategier vil være med på å fremheve hvilke faktorer som kan ha hatt betydning for valgutfallet. Det er nok ingen enkeltfaktorer som vil kunne ha all betydning for valgutfallet i Andøy kommune, men gjennom analysing av innsamlet data håper jeg å kunne få et inntrykk av hvilken politikk som blir satt på dagsorden, blir debattert, og får større eller mindre oppslutning blant innbyggerne i en lokal valgkamp.

En ulempe ved bruk av kvalitativ metode, er at man ikke kan trekke bastante beslutninger – det vil si gjøre generaliseringer – fordi man ikke har et representativt utvalg (Thagaard 2002). Oppgaven er begrenset når det gjelder datamateriale og tidsrom. Det at jeg ser på én kommune, vil snevre analysen og ikke gjøre den gangbar for videre generalisering. Denne oppgaven er ikke til for å trekke videre slutninger som er representative for andre kommunevalg, men for å kunne få en bedre forståelse av hva som er viktige saker og viktige forhold i valgkampen i en mindre nordnorsk kommune.

Når det gjelder valg av kommune, falt dette naturlig da Andøy er min hjemkommune. Et kjennskap til hvilke personer som er involvert i de ulike partiene, samt kjennskap til forhenværende valgutfall i tidligere kommunevalg har hjulpet langt på vei. Dessuten er Andøy en spennende kommune med ulike initiativtakende satsinger og næringer, og partier med høy polarisering på enkelte satsingsfelt.

I dette kapittelet er det gjort rede for forhold som kan tenkes å ha innvirkning både på innsamling og analysen av data, ved å veie fordeler og ulemper ved den kvalitative metoden. Fortolkning av materialet er sentralt innenfor kvalitativ metode, og reiser spørsmål om gyldighet og validitet. Troverdighet (validitet) er knyttet til om forskningen utføres på en tillitvekkende måte (Thagaard 2002). Jeg har forsøkt å argumentere for oppgavens troverdighet, ved å gjøre rede for hvordan dataene har blitt samlet inn, samt hvordan jeg har forholdt meg til informantene. Bekreftbarhet (reliabilitet) handler om at gjentatte målinger med samme måleinstrument gir samme resultat. Jeg har forsøkt å argumentere for de valgene jeg har gjort, men det er ikke sikkert at andre vil komme til nøyaktig det samme resultatet. Dette er en nesten uunngåelig side ved kvalitative undersøkelser.

1.4 Oppgavens videre oppbygning

Kapittel 2 er en redegjørelse for bakgrunns materialet for oppgaven. Her gis en presentasjon av Andøy kommune, med vekt på kommunens økonomiske og demografiske utvikling. Sentrale næringer, utfordringer og debatter vil også bli presentert.

I kapittel 3 belyses faglitteraturen om hva slags faktorer som er viktige i valg og valgkamper. Faktorer som rikstendenser, partiers roller, sakseierskap og politiske lederskaps innflytelse på valgutfall, vil bli redegjort for.

I kapittel 4 og 5 presenteres empirien. Valgresultater for Andøy og på landsbasis vil legges frem her. Samtidig vil partienes standpunkter avdekkes gjennom intervju, partiprogram og avishistorikk. Fra intervju og partiprogram belyses sentrale valgkampsaker, partienes satsinger og det politiske lederskapet, og ved bruk av avismateriale vil medias avspeiling av valgkampens hovedsaker bli belyst.

I kapittel 6 analyseres empirien. Ved hjelp av faglitteraturen vil jeg drøfte hvilke faktorer som synes å være viktig for valgfallet i Andøy, for å finne ut hvordan valgfallet kan forklares.

Kapittel 7 utgjør det avsluttende kapitlet i denne oppgaven. Her oppsummeres og konkluderes funnene i forhold til problemstillingen.

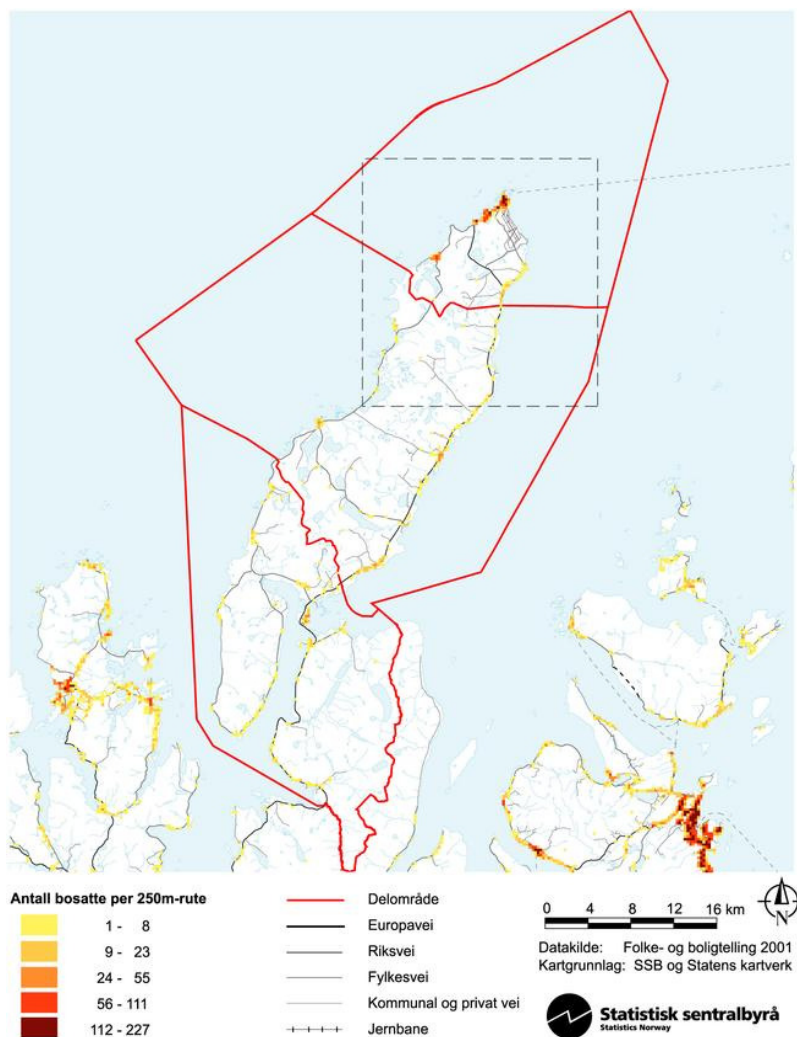
2 Bakgrunn

I dette kapitlet vil jeg se nærmere på Andøy kommune, hvor en kort presentasjon av kommunens geografisk og økonomisk plassering tas opp. Sentral næringsvirksomhet som er viktig for utviklingen i Andøy tas også opp, deriblant flystasjonen og fiskeri. Fiskeri blir redegjort for i sammenheng med petroleumsvirksomhet, da disse komponentene har vært debattert og satt opp mot hverandre i forkant av valget. En vindmøllepark på Andøya har også vært en viktig miljøkampsak i valget, og av stor næringsinteresse. Saken tas opp i et eget avsnitt.

2.1 Andøy kommune ⁴

1871 Andøy kommune – bosettingsmønster

Antall bosatte per rute 250 m x 250 m. Ikke fargelagte ruter/områder er uten bosetting. Flere detaljer for deler av kommunen er vist på eget kart. Befolkningsdata per 1. januar 2002.

⁴ Kart hentet fra SSB: <http://www.ssb.no/kommuner/region.cgi?nr=18>

Andøy kommune ligger lengst nord i Vesterålen og Nordland, og har et areal på 659 kvadratkilometer. Kommunen består av Andøya og den nordlige delen av Hinnøya. Andøya er den tiende største øya i Norge, og rommer et av landets største sammenhengende myrområder på 263 kvadratkilometer⁵. Befolkningsantallet lå på ca. 5100 innbyggere i 2007, hvor halvparten av innbyggerne bor i kommunesetet Andenes. Tall fra Statistisk Sentralbyrå viser at andelen sysselsatte fra 15 til 74 år med bosted i Andøy kommune var på 66 prosent i 2006, mens den i landet lå på 70 prosent. Årsgjennomsnittet på andel arbeidsledige det samme året, lå på 3,1 prosent i Andøy, mens den på landsbasis lå på 2,6 prosent. Frie inntekter per innbygger i 2006 var på 36.519 kroner i Andøy. I landet lå den på 29.714 kroner⁶.

Tabell 1. Årlig befolkningsendring i en tiårsperiode i Andøy kommune. Antall personer⁷

Periode	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Andøy	- 112	- 79	- 3	-145	- 56	- 67	- 45	- 84	- 96	- 93	- 74

I den siste tiårsperioden har kommunen vært preget av en betydelig befolkningsnedgang, fra ca. 6200 innbyggere i 1997, til nevnte 5100 innbyggere i 2007. Tabell 1 viser til befolkningsendringen i denne tiårsperioden, hvor vi ser en konstant negativ utvikling med opp mot hundre færre innbyggere årlig. Det største innbyggertallet i Andøy kommune var i overkant av 8100 på begynnelsen av 1970-tallet. Dette tallet gjenspeiler den kraftige satsingen som flystasjonen på Andøya fikk i denne perioden – en utvikling jeg vil komme nærmere inn på under punktet om Andøya Flystasjon. Store omstillingsprosesser i forsvaret fra midten av 80-tallet og fram til i dag har hatt innvirkning på folketallet i Andøy. Også statlige omstillingsprosesser som fører til sentralisering av arbeidsplasser, bidrar til befolkningsnedgang. Sentralisering av for eksempel Ligningsetaten og Fiskeriforvaltningen kan ha gitt innvirkning på befolkningen, i den grad folk flytter sammen med jobbene og bidrar til negativ befolkningsutvikling. Samtidig har omplassering som følge av NAV-reformen, flyttet arbeidsplasser ut fra Andøy. Andre typer beslutninger, som Kyst- og Fiskeridepartementets deltakerlov, har gitt konsekvenser i form av mangel av fiskerettigheter til Andøy – og dermed betydning for befolkningsutviklingen som følge av tap av arbeidsplasser⁸. Den kontinuerlige befolkningsnedgangen viser at tapet av arbeidsplasser i kommunen ikke er dekket. Kommunens egne næringsmessige tiltak som har lyktes i

⁵ Andøy Turistkontor: http://www.andoyturist.no/nyttig_informasjon.html

⁶ Tall hentet fra SSB: <http://www.ssb.no/kommuner/region.cgi?nr=18>

⁷ Tall hentet fra SSB: <http://www.ssb.no/kommuner/region.cgi?nr=18>

⁸ Andøyposten 18.08.07

tilførelsen av nye arbeidsplasser, er nye produksjonsbedrifter i Andøy som Nutra og Hålogaland Element⁹. Her har kommunen vist kreativitet i næringslivet. Men forsøkene på å få til en fullstendig næringsmessig omstilling har likevel ikke lyktes med tanke på positiv utvikling av befolkningstallet og kommuneøkonomi. Befolkningsstatistikken viser at nedgangen fortsetter i Andøy.

Befolkningsnedgang i Andøy har i så måte gitt konsekvenser for kommunebudsjettet. Redusering i folketallet, gir redusert skatt og rammetilskudd. Økonomisk sett ligger kommunen i underskudd. Grunnet store underskudd fra 2007 med nærmere 30 millioner i differanse, vil kommunens budsjett for 2008 være vanskelig å balansere. Budsjettet vil innebære skolenedleggelse og andre driftskutt. Også innføring av eiendomsskatt og ekstraskatt vil kunne bli reelt for å hindre ytterligere kutt. Kommunebudsjettet for 2007 ble likevel enstemmig vedtatt, som viser at det råder en enighet blant politikerne om hvilke saker som bør vektlegges¹⁰.

2.2 Sentrale næringer, utfordringer og debatter i Andøy

2.2.1 Andøya Flystasjon

Andøya Flystasjon ligger ved Andenes. Flyplassen er militær, men har også sivil flytrafikk. Stasjonen ble bygget i 1953 av NATO, og har siden vært i utvikling i 50 år. En viktig del av utviklingen ble utført i 1961, da 333-skvadronen flyttet til Andøya. Skvadronen opererer med luftforsvarets Orion, som er maritime overvåkningsfly. Avdelingene som er knyttet til Orion-flyene er 133 Luftving, Forsvarets logistikkorganisasjon og Forsvarsbygg. 133 Luftving er den operative enheten på flystasjonen, nærmere bestemt kommandoplattform. Dens oppgave er å trene, øve samt forberede 333-skvadronen til oppgaver Orion vil kunne få. Skvadronen har og vil kunne få både nasjonal og internasjonale oppgaver. Orions hovedoppgave er overvåking av militær maritim aktivitet, slik som kontroll av fiskeriressurser og ubåtsøk. Grunnet stor rekkevidde, bidrar Orion også på søk- og redningsoppdrag i Nordområdene¹¹.

Begrunnelsene for at NATO plasserte flyplassen på Andøya, var den flymessige og strategiske beliggenheten (Jubileumshefte 2007). Stasjonen ble bygd opp i henhold til NATOs

⁹ Intervju med ordføreren i Andøy kommune

¹⁰ Andøyposten 01.11.07, 30.11.07, 01.04.07

¹¹ Forsvarsnett: <http://mil.no/pubs/fnett/forsvarsnett/luft/start/omlf/stasjoner/andoya/>

spredningsprinsipp, hvor administrasjonsnivået ble plassert i god avstand fra flyplassområdet (Presentasjonshefte 2007). Geografisk sett lå den ikke så nært Sovjetunionen slik at den ble et skremselmoment, men heller ikke så langt unna. Flyplassen har likevel en viktigere strategisk beliggenhet nå enn før. I dag holder Andøya Flystasjon på med rene ressursoppgaver, slik som etterretning og overvåkning innen suverenitetshevdelse. Hele 85 % av all virksomhet til Orionskvadronen foregår nord for Andøya – dette viser igjen til nordområdenes viktige betydning¹². Framtidens forsvar står ovenfor utfordringer i nordområdene, utfordringer som kan forekomme innen olje og gass, fiskeriressurser og miljø. Disse utfordringene møter Orionskvadronen i samsvar med Kystvakta.

Grunnet nedskjæringer i forsvaret i flere tiår, har også Andøy Flystasjonen blitt berørt av dette. Til tross for store nedleggelse innen forsvaret de siste 50 årene, har forsvaret fortsatt en stor betydning for lokalsamfunnet (Presentasjonshefte 2007). Andøya flystasjon er kommunens nest største arbeidsplass, og spiller derfor en rolle for lokalt og regionalt næringsliv. Dette gir i så måte betraktelig innvirkning på kommunalt tjenestetilbud. Rundt 300 mennesker har sitt daglige arbeid på flystasjonen. I tillegg har også AVINOR, Meteorologisk institutt og Shell, ansatte på stasjonen. Dette er enheter som støtter de maritime flyoperasjoner¹³. Grunnet det store bidraget av arbeidsplasser, er ivaretagelsen av flystasjonen en viktig og prioritert sak for politikere og partier i Andøy.

2.2.2 Fiskeri og fremtidig petroleumsvirksomhet

Fiske har også en sentral betydning for Andøya. Historisk sett er Andenes et fiskevær, et fiskevær som har vært og er betraktet som et av landets største. Havnen på Andenes utgjør et av Nord-Europas største havneanlegg med nærmere 3 kilometer moloanlegg¹⁴. I tillegg til fiske, drives det også med turisme gjennom hvalsafari. Turismen gjør seg gunstig grunnet en nærstående kontinentalskråning¹⁵. Selv om utviklingen i tallet på fiskere har avtatt betraktelig, hvilket også gjenspeiler tendensen i resten av landet, var det om lag 150-200 fiskere i Andøy i 2006¹⁶. Dette viser igjen betydningen fiske har for arbeidsplassene i kommunen. I

¹² Intervju med ordføreren i Andøy kommune

¹³ Forsvarsnett: <http://mil.no/pubs/fnett/forsvarsnett/luft/start/omlf/stasjoner/andoya/>

¹⁴ Wikipedia: http://no.wikipedia.org/wiki/And%C3%B8y_kommune

¹⁵ Andøy kommune-portal: <http://www.andoy.net>

¹⁶ Terje Vassdal (2007): http://www.boe.kommune.no/dokumenter/2007/07/2007_Terje_Vassdal_-_Boe_i_V.ppt

kommunebudsjettet for 2007, ble det bestemt å gi 15 millioner til kjøp av kvoter til lokale fiskere¹⁷.

En virksomhet som vil berøre fiskeri og hvalsafari på Andøya, er en fremtidig petroleumsvirksomhet i nord. Forvaltningsplanen for petroleumsvirksomhet for Lofoten og Barentshavet, som ble utviklet av regjeringen i 2005, skaper både støttespillere og motstandere for olje- og gassproduksjonen. Forvaltningsplanen fastslår at feltene Nordland VI, Nordland VII og Troms II, ikke skal konsekvensutredes og åpnes for leteboring før år 2010. I mellomtida skal biologiske mangfold, marine naturressurser og miljøgifter kartlegges, samt kartlegging av havbunn og seismiske forhold¹⁸. Dette fordi en ønsker å tette kunnskapshull, og undersøke potensialet for petroleumssressurser.

Seismikkskyting utenfor Andøya startet sommeren 2007. Dette skaper bekymring blant fiskere i Andøy ettersom en fortsatt ikke har kjennskap til konsekvensene. Fiskere etterlyser førevar-prinsippet, og frykter for at lydbølgene skal kunne skremme vekk fisken som er til stede. Grunnet praktiske problemer som seismikkskyting medfører, og faren for å ødelegge viktige fiskefelt utenfor Vesterålen og Lofoten, krever Andøya Fiskerlag full stans i statens kartlegging. Andøya Fiskerlag opplyser at det ikke er et spørsmål om å si ja eller nei til olje og gass utenfor regionen. Saken handler om de praktiske problemer seismikkskytinga medfører for fiskere, og berører dermed selve driftsgrunnlaget for fiskerinæringen. Fiskerne mener at man rett og slett vet for lite om konsekvensene rundt seismikken. Miljøbevegelsen med Bellona og Fredric Hauge i spissen, kjemper mot petroleumsvirksomhet, og krever varig vern av områdene utenfor Vesterålen og Lofoten. Bellona anmeldte Oljedirektoratet for støyforurensing i forbindelse med seismikkskytingen utenfor Vesterålen, og mener at oljedirektoratet burde søkt Statens Forurensningstilsyn om tillatelse før de gikk i gang¹⁹.

Regjeringens satsing på seismikkinnnsamling i Nordland VII og Troms II vil likevel fortsette i årene fremover. Bevilgningen fordobles fra 2007 og ligger dermed på 140 millioner kroner. I tillegg bevilges det 25 millioner kroner til oljevernberedskap. I samme budsjett gis det 10

¹⁷ NRK a: http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nordland/valg_2007_nordland/1.2707155

¹⁸ Avisa Vesterålen 05.10.07

¹⁹ Andøyposten 21.08.07, 12.08.07

millioner mer til fiskerikontroll av ulovlig fiske²⁰. Mai 2008 besluttet for øvrig regjeringen å gi klarsignal til Oljedirektoratets seismikkinnnsamling utenfor Lofoten og Vesterålen²¹.

I motsatt retning står petroleumsindustrien, som peker på de positive innvirkningene oljeutvinning vil ha for Nord-Norge. Under PETRO-konferansen 2007, fremhevet sjefingeniør i Oljedirektoratet, Jan Terje Johansen, viktigheten av at myndighetene legger til rette for nye leteareal for gass og olje. Han mente at petroleumsvirksomheten også må gjennomføres i god sameksistens med andre næringer, og da særskilt fiskerinæringen – som er avhengig av havet og dets ressurser. På samme møte understreket daværende olje og energiminister, Odd Roger Enoksen, utfordringene Vesterålen og Lofoten sliter med: *”Folketallet går ned, alderssammensetningen tilsier at vi blir eldre, og fødselsstatistikken er ikke god. Det er en utfordring for oss alle å snu utviklingen”*²². Enoksen mener petroleumsvirksomheten er en svært viktig drivkraft for utviklingen i Nord-Norge. At en slik virksomhet skal kunne gi positiv næringsutvikling i nord, må skje under de premisser at olje og gass leveres inn til tilstøtende nordnorske kommuner. Derfor er det viktig at Nord-Norge skaffer seg kompetanse innen offshoreindustrien, slik at bedrifter i nord kan spille en viktig rolle for oljeindustrien²³.

2.2.3 Miljødebatt – vindmøllepark

I forkant av kommunevalgkampen i 2007, var satsingen på vindmøllepark på Andøya et meget omtalt og debattert tema. Andmyran Vindpark AS planlegger å bygge ut et vindkraftanlegg på myrområdene nordvest på øya. Planområdet for denne utbyggingen er på 11,8 km²²⁴. Får utbyggerne i Andmyran Vindpark et klarsignal, kan vindmølleparken stå ferdig om 1 til 1,5 år. Foreløpig venter de på kommunens behandling av reguleringsplanen. Planlegging av en vindpark skaper strid mellom partiene i kommunen. Et hovedspørsmål er om Andmyran Vindpark står i konflikt med Luftforsvarets aktiviteter på Andøya.

Blant grunneiere i saken er det 28 som har undertegnet en avtale med Andmyran Vindpark AS, mens tolv har sagt nei – og tre stykker stiller seg avventende. Blant hovedmotstanderne i saken argumenteres det med at vindmølleparken vil ligge for nært tre bygder i Andøy. For

²⁰ Avisa Vesterålen 05.10.07

²¹ VG: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=533250>

²² Sitat hentet fra Avisa Vesterålen 05.10.07

²³ Andøyposten 18.10.07

²⁴ NINA 2004: <http://www.nina.no/archive/nina/PPPBasePdf/oppdragsmelding/2004/855.pdf>

nær beliggenhet kan føre til ulike helseskader, som for eksempel støyskader. Et stort sammenhengende industriområde vil også gi sår i naturen, og derav beskadigelse for fuglelivet og annet habitat²⁵. Når flere motstandere er positiv innstilt til et tiltak som vindkraft, men er negativ til det i forhold til plassering, kan vi kalle dette for NIMBY-fenomenet. NIMBY står for ”not in my back yard”, altså ikke i min bakgård. Når medieoppslag fokuserer på aspekter rundt dette – aspekter som visuell innvirkning, biologisk mangfold og støy – forsterkes dette fenomenet²⁶.

De som er for en vindmøllepark i Andøy, argumenterer med at vindparken vil kunne gi ringvirkninger for hele kommunen. Det vil gi arbeidsplasser og optimisme, ved at utbyggingen vil kunne gi mellom 10 og 20 direkte sysselsatte i vindparken, mens 4 til 10 vil være indirekte sysselsatt. Samtidig vil det gi penger i kommunekassa til å opprettholde skoler og veier. Arbeidsplasser kan i så måte hindre fraflytting. Behovet for ren kraft er også et viktig argument. Energien stiller kommunen mer tilpasningsdyktig til annen industri, eksempelvis fremtidig oljeindustri. Enten oljen skal sendes av gårde i rør eller behandles i et anlegg på land, så er det ingen andre kommuner i regionen som kan stille med den energien Andøya vil få fra en vindmøllepark. Det finnes likevel en felles enighet blant alle partiene i kommunen, at vindmølleparken ikke må være til hinder for Andøya Flystasjon, verken med tanke på flystasjonens fremtid eller øvingsvirksomhet²⁷.

Hvorvidt Andmyran Vindpark blir realisert eller ikke, blir bestemt mot slutten av året 2008. Den som må ta avgjørelsen om det blir vindkraftanlegg på Andøya eller ikke, vil trolig bli Miljøverndepartementet²⁸. Per dags dato er det fortsatt ingen avklaring på konsesjonssøknaden som ble påklaget i 2007²⁹.

²⁵ Andøyposten 25.08.07, 12.06.07

²⁶ Knagehjem, Sataøen & Andersen: www.vestforsk.no/www/download.do?id=460

²⁷ Andøyposten 12.07.07, 18.08.07, 23.08.07

²⁸ Andøyposten 20.05.07

²⁹ Vesterålen a: <http://www.blv.no/lokalsider/andoy/article4290210.ece>

3 Faglitteratur og valgets betydning

I dette kapitlet blir faktorer som kan avspeiles i et lokalvalg tatt opp. Her redegjøres det for begrepet rikstrender, hvilket settes opp mot lokale saker. Partienes rolle, deres ideologier og sakseierskap vil også belyses. Til slutt tas betydningen av politisk lederskap opp, men først skal vi se nærmere for hvordan det lokale valget kan forstås.

3.1 Konkurransedemokratisk forståelse av lokalvalg

Lokale valg har en viktig plass i demokratiet. I lokalvalg kommer velgernes vilje til uttrykk ved å stemme på partier og politikere som skal representere deres interesser, samt ta beslutninger på deres vegne. Dette kalles for et representativt demokrati, når folkevalgte representerer innbyggernes interesser gjennom periodiske valg (Østerud 2002:107,138). Det finnes flere forståelser av hvordan et representativt demokrati skal fungere i praksis, man kan deriblant skille mellom konkurransedemokrati og deltakelsesorienterte alternativer. De deltakelsesorienterte alternativene, som deltakelses- og diskursdemokrati, vektlegger deltakelse mellom valg og diskusjon mellom partier og befolkningen. Det viser seg at det norske lokaldemokratiet i praksis stemmer bedre overens med et konkurransedemokrati. Partiene er opptatt av å presentere informasjon istedenfor å legge til rette for dialog, samtidig som de lokalpolitiske avisene bidrar til tydeliggjøring av uenighet og klargjøring av alternativer (Winsvold og Myrvold 2005). For å få et bilde av hvordan valgkampen i Andøy forløp, vil det konkurransedemokratiske perspektivet vektlegges.

Konkurransedemokratiet er det mest dominerende perspektivet innenfor det representative demokratiet, og kjennetegnes ved at befolkningen ikke selv deltar i det offentlige rom, men velger mellom alternative kandidater ved valg (Winsvold & Myrvold 2005:145). Joseph Schumpeter er en sentral teoretiker innenfor denne forståelsen, og hevder at et folkestyre i bokstavelig forstand ikke lar seg gjøre. Grunnen til dette er synet på mennesket som nyttemaksimerende, rasjonelle og egeninteresserte. Snever egeninteresse bidrar til å gjøre befolkningen uegnet i forhold til å ta bestemmelser som er til det beste for samfunnet i sin helhet. Siden konkurransedemokratiets forståelse viser mistillit til befolkningens engasjement, vil det være naturlig å spørre seg om perspektivet kan tilsvare et demokratisk styresett. Her kommer de alternative kandidatene inn som beslutningstakere for samfunnets medlemmer. I lokalvalget vil de lokale partiene treffe beslutninger på vegne av kommunens innbyggere, og

slik rettferdiggjøres det demokratiske prinsippet om et folkestyre. Forutsetningen for dette er at kandidatene skal kunne velges og ansvarliggjøres gjennom periodisk valg, hvor de konkurrerer om befolkningens oppslutning (Rose 2000:68). Ansvarliggjøringen utgjør derfor et sentralt punkt i perspektivet, siden den som skaper politisk konkurranse og risiko ved valg. Risikoen avhenger av om velgerne viser mistillit eller fornyet tillit til de politiske partiene. Oppfatter velgerne en stor avstand til de politiske styresmaktene, kan velgerne straffe partiet ved å stemme på en alternativ politisk kurs. Ser velgerne seg fornøyd med førende politikk, kan de gi partiene fornyet tillitt (Narud & Valen 2007). Valget utgjør dermed en viktig betingelse for å skape et demokrati. Det åpne valget i seg selv vil få frem de mest kompetente politiske representantene, og alt som forventes av befolkningen er at de holder seg godt informert mot valgene for å kunne treffe beslutning om styringsmakter (Rose 2000:69).

Ved valget vil de stemmegyldige kandidatene og partiene vurderes på bakgrunn av hva de ønsker å gjøre gjennom alternative programmer overfor velgere, og hvilke tidligere resultater de kan vise til. Her spiller det offentlig rom en viktig rolle, da det er betinget av at de ulike alternativene en skal velge mellom eksponeres i det offentlige. Her har politikerne mulighet til å vise sine respektive standpunkter, slik at velgerne skal kunne gjøre seg opp en mening. Visse kriterier bør riktig nok oppfylles for at en arena kan sies å utgjøre et offentlig rom. Først og fremst må arenaen være åpen for deltakelse for alle borgere. For det andre må det som ytres være tilgjengelig for alle, og for det tredje må arenaen gi rom for politisk informasjon og debatt (Winsvold og Myrvold 2005:145-149). Media som aviser og tv er typiske kanaler for videreføring av politiske standpunkt.

”Debattens demokratiske oppgave blir dermed å ordne informasjon og kjensgjerninger i overbevisende strukturer ut fra bestemte moralske eller politiske overbevisninger, slik at alternativene trer tydelig frem” (Winsvold & Myrvold 2005:145). Konkurransedemokratisk debatt vil typisk beskrive kommunikasjonen mellom to motstandere i en valgkamp, hvor debattantene har forutinntatte holdninger og standpunkt som de ikke er innstilt å endre på. Det er velgerne som skal overbevises, ikke de politiske motstanderne. På den måten blir de motstridende politiske ideologier tydeliggjort i offentligheten. Samtidig føres det politiske meningsytringer istedenfor dialog. Debatt deltakerne svarer i liten grad på hverandres innspill, men bruker dem som brekkstang for å skrive om det de selv synes er viktig. Debatten i det konkurransedemokratiske perspektivet får dermed mer preg av parallelle monologer enn av dialog. Det vil også være rimeligere å forvente at argumentasjonstypene er mer saboterende

og retoriske. Retorisk strategi som å gi et ”perfekt fiende-bilde”, er med på å svekke motstanderens troverdighet (Winsvold og Myrvold 2005:151). I tillegg er det legitimt å argumentere med utgangspunkt i enkeltgruppers interesser, ikke nødvendigvis det allmenne ønsket, om det er særegne grupper partiene ønsker å representere. Allmenne interesser og prinsipper er knyttet til hvilken samfunnsgruppe en tilhører (Winsvold & Myrvold 2005:145-147).

3.2 Faktorer som kan avspeiles i et lokalvalg

3.2.1 Rikstendens

En bekymring angående lokaldemokratiets stilling, beror på den sterke innflytelsen som rikspolitikken ofte antas å ha på utfallet av lokalvalgene. Lokalvalg dreier seg om lokale spørsmål, men slik er det nødvendigvis ikke lengre. En grunn er at lokalvalgene avvikles samtidig over hele landet. Dette medbringer oppmerksomhet i fjernsyn og riksdekkende aviser, slik som i et stortingsvalg, og da må rikspolitikere stille opp. Når rikspolitikere dras inn i kampen, bringes nasjonale stridsspørsmål på banen – hvilket langt på vei overskygger de lokale (Rommetvedt 2000:66). Et forslag for å unngå rikstendens, er å holde kommunevalgene i de forskjellige kommunene på forskjellige tidspunkt, men det kan igjen være vanskelig å realisere.

Hva betyr det så for lokalpolitikken, hvis rikspolitikken og rikspolitikere avgjør utfallet av lokalvalgene? *”Dersom lokaldemokratiet skal fungere etter sin hensikt, må det være et samsvar mellom lokalpolitikernes beslutningsmyndighet og innflytelse på den ene siden, og deres ansvar på den andre”* (Rommetvedt 2000:67). Lokalpolitikere kan nødvendigvis ikke stilles til ansvar for de gjerninger de selv ikke gjør. Innflytelsesbasert ansvar går ut på at vedkommende stilles til ansvar, når de selv har forårsaket eller hatt innflytelse på gjerningen. Om velgerne vektlegger sine vurderinger ut fra rikspolitikk og rikspolitikeres ord, vil lokalpolitikere settes i en situasjon hvor de kan bli straffet eller belønnet for forhold de ikke selv har utøvd innflytelse på. Dette er en situasjon som setter lokaldemokratiet i fare, ettersom en lokaldemokratisk funksjon som lokalvalgene er tiltenkt å ha, må ha et samsvar mellom lokalpolitikernes myndighet og ansvar, og velgernes vurderingskriterier (Rommetvedt 2000:67). Hvis det er slik at rikspolitikken dominerer ved lokalvalg, kan man forvente at endringene i partienes oppslutning går i samme retning i forskjellige kommuner. Dermed er det landsresultatet som dominerer bildet man danner seg av valget, og som gir uttrykk for den

politiske situasjonen på valgdagen (Rommetvedt 2000). Det kan dog være vanskelig å få oversikt over de mange motstridende resultatene i de enkelte kommunene, ettersom velgerne har forskjellige vurderinger.

Grensen mellom hva som er rikspolitik og lokalpolitikk kan være noe uklar. Et eksempel er barnehagepolitikken. *”Behovet for barnehager blir ofte diskutert av rikspolitikkerne, og Stortinget har vedtatt regler for barnehagene og tilskuddsordninger til driften, men det er ikke Stortinget som gjør vedtak om at en barnehage skal bygges. Det er det kommunestyret som gjør. Dermed blir barnhagepolitikken en blanding av riks- og lokalpolitikk”* (Rommetvedt 2000:71). Et annet eksempel er nordområdepolitikken. Det er regjeringen som setter standard for satsing i nord, slik som opprettelse av forsvaret i Nord-Norge. Samtidig blir det en lokalpolitisk sak, da dette berører kommunenes drift og befolkningsutvikling. Det er vanskelig å trekke et skille mellom begrepene rikspolitik og lokalpolitikk, siden begrepene overlapper hverandre og har et gjensidig påvirkningsforhold. En tar likevel utgangspunkt i at lokalpolitikk er forhold som virker forskjellig fra kommune til kommune, mens rikspolitik er forhold som virker noenlunde likt over hele landet.

Rikspolitikken kan måles og uttrykkes gjennom begrepet rikstendens. En rikstendens avspeiler den gjennomsnittlige fremgang eller tilbakegang for et parti i en kommune, og man beregner disse endringene ved å sammenligne resultatet i kommunen og på landsbasis. Ved å se på rikstendensen kan endringen i et partis oppslutning i en bestemt kommune, deles i to deler. Den ene delen angår riksendringer som bestemmes av rikstendensen i valget, mens den andre delen forklarer et totalt avvik fra rikstendensen. Undersøkelser angående rikstendensen ved kommunevalg, viser at de lokale avvikene fra rikstendensen er større enn riksendringen. Det betyr at rikstendensen har en større gjennomslagskraft ved både Stortingsvalg og fylkestingsvalg. Med andre ord er fylkestingsvalgene mest preget av rikspolitik, og kommunevalg preget av lokalpolitikk (Rommetvedt 2000:71-77).

Hvis rikspolitiske forhold får en større betydning enn de lokalpolitiske forholdene, kan dette kalles for riksdominansargument. Influeres lokalvalgene av rikspolitiske aktører og rikspolitiske stridsspørsmål, vil de lokale partienes skjebne ved kommunevalgene ligge i hendene på sentrale politiske aktører og media. Riksdominansargumentet kan oppstå ut ifra to fenomener; det lokaldemokratiske problem og den lave valgdeltakelsen. Det lokaldemokratiske problem oppstår når det ikke er samsvar mellom lokalpolitikernes

gjerninger og deres ansvarsområde. Dette kan oppstå når lokalpolitikere velges ut fra nasjonale kriterier, og ikke etter egen lokalpolitikk. Det skjer en de-kobling mellom velgerne, de lokale politikere og lokal politikk. En løsning for å bekjempe rikspolitikken dominans, vil være å la lokalpolitikere med lokale saker stå i fokus ved valgkampen. På denne måten kan lokalpolitikere betraktes i positiv eller negativ retning ut fra sine gjerninger på områder de selv har ansvar for (Skare 2000:81-82).

3.2.2 Partienes rolle og sakseierskap

”Politiske partier er permanente organisasjoner som konkurrerer i valg, vanligvis fordi de søker maktposisjoner i staten” (Hague & Harrop 2001:167). I et representativt demokrati er partienes rolle fundamentale, og deres oppgaver er flere. Partiene er fundamentale i den grad de opptrer som mellomledd mellom velgere og politiske vedtak. Deres rolle er å skape et sosialt, politisk og geografisk rom som er åpent for alle og som representerer en organisert arena for politisk debatt og fornyelse (Heidar og Saglie 2002:14-19). Oppgavemessig er partiene kanaler for ulike interessegrupper, og formulerer og presenterer politiske mål gjennom partiprogrammer. Programsaker avspeiler prinsipielle målsettinger både på kort og lang sikt, og kan ses på som en ideologisk kontrakt mellom et parti og dets velgere (Narud & Valen 2007:137). Valgkampen utgjør derfor et viktig bindeledd hvor velgernes dom gjenspeiler seg i valgresultatet.

I valgkampen er partier og politikere de aktive aktørene, med oppmerksomheten rettet mot velgernes holdninger og krav. Partiene må kunne markere sin profil og sine valgløfter i forhold til konkurrerende partier og politikere. Her kreves det gjerne en gjennomtenkt plan og strategi (Valen og Narud 2004:59). I takt med samfunnsendringer har den politiske planleggingen også endret seg. Færre velgere identifiserer seg med bestemte partier, samtidig som valgdeltakelsen er lav. Den løse partitilknytningen henger sammen med avtagende sammenheng mellom velgernes sosiale bakgrunn og deres partipreferanser. Før var de ideologiske forskjellene mellom partiene sterkere, forskjeller som blir definert gjennom begrepet konfliktstruktur, av Anthony Downs (1975).

Konfliktstrukturen kan defineres som konflikten mellom partier på høyre og på venstre side. Konfliktlinjer er motsetninger som gjør seg gjeldene mellom konkurrerende partier, motsetninger som ofte bunner i økonomiske, kulturelle og territorielle forhold. I et

flerpartisystem konkurrerer partiene langs flere konfliktdimensjoner, ettersom flere partier uttrykker flere spesifikke områder de står for (Narud og Valen 2007:16). De inntar posisjoner på høyre og venstre konfliktlinje, noe som danner forankringen av partienes ideologiske ståsted. Et eksempel på ideologisk ståsted er høyresidens fokus på individet og et fritt marked med private løsninger, mens partiene på venstresiden er mer opptatt av et sosialistisk samfunn med kollektive løsninger. Partiene som ikke er forankret på venstre-høyre-aksen, knytter seg til andre saker. KrF har interesse for moralske og kristne spørsmål, mens Sp er opptatt av den geografiske dimensjon, sentrum versus periferi (Narud og Valen 2004:44). Standpunkt med forankring i ideologi kalles gjerne for posisjonssaker, og kjennetegnes ved uenighet om målene og uenighet om veivalgene for å oppnå disse målene. Skatte- og avgiftsspørsmål er et typisk eksempel på slike saker, hvor venstresiden er for av hensyn til sosial ujevning, mens høyresiden er mot høyere skatter.

Donald Stokes (1992) retter kritikk mot Downs endimensjonale modell, ved å si at ikke alle politiske standpunkter kan ses som posisjoner på en konfliktlinje. Det finnes spørsmål der det hersker enighet for målet i en sak. Slike saker kalles for valenssaker. Eksempler på valenssaker er velferdstiltak som å dekke behov innen helse og omsorg, samt opprustning av nedslitte skoler. Her har partiene samme mål og visjon, som at de syke skal få god behandling og at barn og unge skal kunne gå på helsetilstrekkelige og gode skoler. Striden angår heller hvilke parti som har størst troverdighet på saksområdet, og hvem som er villig til å satse økonomisk på et punkt (Bjørklund 2005b:50). Blir det strid om virkemiddel for å nå et felles mål, vil valenssaken bli omgjort til en posisjonssak. Skal man betale mer eiendomsskatt eller skal man effektivisere kommunens administrasjon for å få bygd ut en ny skole?

Omveltninger i samfunnet og i konfliktstrukturen stiller et viktig spørsmål om hvorvidt partiene klarer å ivareta sin rolle som "folkets representant", samt holde interessen oppe blant velgerne (Narud & Valen 2007:15). Velgerne på sin side stemmer mer ut fra saker som de oppfatter som spesielt viktige, en utvikling som omtales som økt saksstemmegivning. Dette medfører at partiene i større grad er nødt til å være aktive og utarbeide strategier for å kapre velgere. Målet er å kunne skape oppmerksomhet rundt sine merkesaker, slik at velgere skal kunne huske partienes ståsted og derav vurderer partienes betydning ved valget. Erfaringsmessig har partier med klare standpunkt rundt samfunnsspørsmål større oppslutning i befolkningen (Aardal, Krogstad, Narud og Waldahl 2004:19). For å kunne skaffe

oppmerksomhet må partiene opprette et tillitsforhold til velgerne på enkelte saksområder. Målet er å få sakene på dagsorden.

Dagsorden er et begrep som samtlige aktører under valgkampen bruker, både politikere, media og velgere. Selve dagsordenfunksjonen dreier seg om hvilke saker som blir oppfattet som viktige. Medias dagsorden omhandler hvilke saker media legger vekt på, og deres omtale av et saksområde kan påvirke velgernes meninger knyttet til dette, også inntrykket av hvor dyktige partiene er til å håndtere saker. Publikums dagsorden handler om hvilke saker publikum er opptatt av. Politikernes dagsorden omhandler hvilke saker partiene vil prioritere, og kalles gjerne agendabygging. I partiprogrammene viser partiene interesse for et stort antall saker, men det er et fåtall av disse som havner på den politiske dagsorden. De sakene som lanseres er oftest hjertesaker med stor betydning for partiene. Da er det viktig at saken vekker velgernes og mediens interesse, nettopp for å kunne komme på dagsorden (Valen og Narud 2004:60-61). Her kommer ordet "sakseierskap" inn, som er en betegnelse om evnen til å skaffe seg tillit blant velgerne for å innfri forventningene rundt bestemte stridsspørsmål.

3.2.2.1 Sakseierskap

Sakseierskap er et viktig moment som berører partienes standpunkt. Sakseierskap omhandler hvilke saker som er knyttet til bestemte partier, og begrepet har fått en viktigere betydning etter den avtatte tilknytning velgerne har til partier. *"Eierskapet kommer til uttrykk ved at velgerne har tillit til de respektive partier i bestemte stridsspørsmål. I begrepet inngår tillit til partienes kompetanse og deres vilje til å innfri forventningene"* (Valen og Narud 2004:61). Å ha eierskap på en sak beror på tre forhold; på partienes rykte, evne til å sette egne saker på dagsorden, samt sammenheng mellom velgernes prioritering av sak og deres valg av parti (Valen og Narud 2004:62). Dette innebærer at velgerne stoler på at partiene er i stand til å gjøre noe med den aktuelle saken, gitt at partiet kommer i posisjon. En fordel er at sakene som partiene har "eierskap" på, dominerer dagsordenen i valgkampen ved valget. Partiene kan høste gevinst på bekostning av partier som ikke har markert seg i de samme sakene, da velgerne stemmer oftere ut fra saksstemmegivning.

Det finnes ulike typer sakseierskap, man skiller mellom langsiktig og kortsiktig sakseierskap. Den langsiktige arten knyttes til partienes plassering i det politiske systemets konfliktstruktur, hvilket ofte gir bindinger mellom velgerne og partiene. På velgernes vilkår forutsettes det at

partiet har det standpunkt som de alltid har stått for. Et eksempel på konfliktstrukturen, er Arbeidspartiets ideologiske grunnholdning om å forsvare velferdsstaten gjennom offentlig velferd, mens Høyre vil forsvare velferden ved å la den privatiseres. Det kortsiktige sakseierskapet handler om konkrete stridsspørsmål, som ikke er forankret i samfunnets konfliktstruktur. Dette gjør sakseierskapet mer flyktig, ettersom konkrete stridsspørsmål ikke nødvendigvis følger valgårene. Senterpartiets standpunkt om EU-saken er et eksempel på dette, hvor Sp får uttelling bare når EU-spørsmålet er høyt prioritert på den politiske dagsordenen. Siden det er to eierskapsforhold, bør partiene også føre en tosidig mediestrategi. *”På den ene side er det viktig for dem at mediene tar opp saker som knytter an til langsiktige konfliktlinjer der deres politikk tradisjonelt har vunnet gehør hos velgerne. På den andre siden er det også viktig at mediene fokuserer på aktuelle saker der partiet kan an vise populære løsninger”* (Aardal, Krogstad, Narud og Waldahl 2004:23). Et eksempel på dette er Høyre ved Stortingsvalget i 2001. Her fokuserte partiet på skatt og skole. Skatt er en langsiktig og god gammel Høyre-sak forankret i konfliktstrukturen, mens skole er en kortsiktig sak. Ved å satse på skole kan Høyre være i stand til å trekke flere velgere til partiet (Aardal, Krogstad, Narud og Waldahl 2004:24).

Petrocik (1996) har opphavet til begrepet sakseierskap, og argumenterer for partienes valgkampstrategi som er å styre velgernes oppmerksomhet mot visse saker og bort fra andre. *”Partier ønsker fokus på saker der de selv har stor troverdighet – relativt til andre partier – i kraft av sine historiske prestasjoner eller forvaltning av spesielle interesser. Sakseierskapet, det at et flertall mener partiet har de beste løsningene på et område, er the critical constant, det som varierer fra valg til valg er hvilke saksområde partiene lykkes i å få velgerne opptatt av”* (Jenssen og Aalberg 2004:333). Dette gjelder både riks- og lokalpolitikk.

Ifølge Jenssen og Aalberg (2004) kan ikke sakseierskap i den norske konteksten oppfattes som ”kritisk konstant”. Det finnes to grunner til dette. Den første beror på at Norge har et flerpartisystem hvor flere partier kan satse på samme sak. Forvaltning av sakseierskap skjer dermed i konkurranse med andre partier, noe som gjør kampen om å fremheve sine saksområder mer intensiv. I et flerpartisystem blir det et mål i seg selv å bli sterkere assosiert med saken enn andre partier. Det å ikke bli assosiert med bestemte saker, kan få negative følger for partiets velgermasse. Velgerne kan unnlate å stemme på partiet, selv om de deler partiets saksstandpunkt. Grunn nummer to er at Norge ikke bare er et flerpartisystem, men også et flerdimensjonalt rom av politiske motsetninger. Konkurransen skjer ikke bare rundt

eierskap, men den forekommer også langs flere konfliktdimensjoner/linjer. Selv om partiene kjemper for samme sak, kan de ha ulike begrunnelser for løsningsforslaget. Innholdet i selve sakseierskapet blir dermed omdiskutert. Ved dette ses ikke eierskapet som kritisk konstant, men som en kritisk variabel (Jenssen og Aalberg 2004:333).

En kortfattet oversikt over partienes langsiktige sakseierskap innen konfliktstrukturen, viser til at SV ønsker et sosialistisk samfunn, som ikke involverer markedskrefter som privatisering og konkurranseutsetting. Arbeid til alle gjennom solidaritet. Miljøhensyn står også sterkt. Ap definerer seg selv som sosialdemokratisk, og velferden står sentral. Organisering av nærings- og sosialpolitikk står også sterkt. Sp står i det politiske sentrum med ideologi om ansvar, fellesskap og trygghet. Distriktenes interesser står i førersetet. Partiet vil stanse sentralisering og er opptatt av miljø. KrF står i en religiøs dimensjon og er opptatt av de varme verdiene. Bekjempelse av arbeidsledighet ogføring av aktiv familiepolitikk er sentrale faktorer. Vern foran vekst. Venstres plass har blitt okkupert av Ap og andre sosialistiske grupper, og har ved tidligere valg hatt en vag valgprofil. Venstre er opptatt av demokratiske reformer som frihet og personvern. Partiet sier nei til privatisering og sterkt opptatt av miljøhensyn. Høyre har en liberal og konservativ tankegang og er opptatt av utvikling og verdiskapning gjennom globalisering og konkurranseutsetting. Partiet er for privatisering og redusering av skatter. Frp er markedsliberal. Partiet er for et fritt marked, nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep – hvilket vil si for privatisering og konkurranse. Ivaretagelse av individets interesser er viktig. Partiet er også kjent for å føre en restriktiv innvandringspolitikk (Narud og Valen 2007:143-159). Enkelte sakseierskap kan være delt på to poler, slik som skattespørsmålet, hvor venstresiden er for og høyre er imot. Når det gjelder velferdsspørsmål er det en uklar fordeling på sakseierskapet, og tilliten er blitt fordelt på flere partier (Bjørklund 2005b:50).

3.2.3 Politisk lederskap

Makt og innflytelse er viktige drivkrefter for dem som forsøker seg som politikere. Hvert parti har kandidater som stiller til valg i håp om å få flest velgerstemmer, for å kunne innta ordførerrollen i sin kommune og utøve makt. Partiene har også ulike strategier for å fremheve sine kandidater, hvor enkelte parti har større personfokus enn andre. Sammenligner man det norske partisentrerte systemet med presidentsystemet, er presidentsystemet atskillig mer personorientert. Det kan likevel sies at personfokuseringen i norske valgkamper har fått en økende rolle i norske medier de siste tiårene.

Profileringen av partienes politiske ledere kan skje på flere måter. En måte er å profilere lederen med tilknytning til de politiske sakene partiet velger å vektlegge. Sak og person knyttes sammen. En annen måte er at lederen i seg selv presenterer budskapet. Her settes de gode egenskapene til lederen i fokus (Karlsen og Narud 2004:126). Partienes evne til å profilere seg er viktig for et godt valgutfall. Å ha profilerte politikere som gir velgerne et ansikt utad, kan være veien til suksess. Uten en markant politiker kan partiet bli utydelig og anonymt. Et kjent fjes kan velgere derimot identifisere seg med, samtidig som de lettere blir fortrolig med partiets politikk og ståsted (Waldahl og Narud 2004:190-200).

Hvorvidt populariteten til partiledere påvirker oppslutningen om partier, kan settes i sammenheng med begrepet partiledereffekt. Partiledereffekt kan beskrives som *”det fenomenet hvor mottakernes vurdering av et politisk parti og partiets budskap er avhengig av mottakernes vurdering av personer med tilknytning til partiet og budskapet”* (Aalberg og Jenssen 2004:354). Det finnes flere årsaker til hvordan partiledereffekten kan slå an. For det første bidrar medias økende fokusering på persondrama i politikk, til en slik effekt. En annen årsak er at både journalister og politikere mener det eksisterer relaterte personeffekter. For begge aktørene blir måten politikerne opptre og fremstår i media, viktig og sentralt for partiets oppslutning. Fra et annet ståsted har ikke partiledereffekt noe å si, ettersom person- og medieeffekter spiller en mindre rolle i Norge. Denne konklusjonen stammer fra tidligere forskning. De bemerkes likevel det at de som har minst politisk innsikt, er mest tilbøyelig å la seg sjarmere av en populær leder. De med høy politisk innsikt er mer partiløje, hvilket ikke avhenger av partiets lederskap (Aalberg og Jenssen 2004:354-360).

Eksempler på populære partiledere som kan ha hjulpet frem sine partier til gode valgresultater, er Erlend Rian og Marvin Wiseth. Marvin Wiseth fra Høyre var ordfører i Trondheim over lengre tid. Det var også Erlend Rian (H) i Tromsø. Begge har vært karismatiske og populære lokale ledere, som har blitt gjenvalgt selv om deres eget parti har hatt motsatt stigningskurve. Lederne har klart å skape oppslutning på en folkelig og overbevisende måte. Populære politikere er noe som berører retningsteorien; at velgere ønsker seg politikere som raskt påtar seg rollen som beslutningstakere og opinionsledere, istedenfor politikere med speilbilde av deres egne meninger. Innefor denne teorien forkastes ”sentrum”, og ytterpunktene i konfliktlinjene vises.

Som nevnt har mediene fått større personfokus eller personifisering. Media har egen tro på sterke personeffekter, likeledes som partiene tror det har en stor effekt. Derfor legger de stor vekt på å personifisere det politiske budskap samt å trene frontfigurene før opptredener i media (Aalberg og Jenssen 2004:355-356). I den sammenhengen kan det tenkes at norske partier er i ferd med å bli mediepartier, hvor markedsorientering og løse organisasjoner med valgkampstrategier er hovedmål. Slik Thomas-teoremet tilsier; *”valget av politiske frontfigurer blir viktig fordi partiene og mediene tror det er viktig”* (Aalberg og Jenssen 2004:358).

Lederskapet kan ha stor betydning for valgtutfallet ved kommunevalg. Et direktevalg av ordførere kan gi et annet valgtutfall enn i et kommunestyrevalg, i den grad befolkningen stemmer ut fra personlige egenskaper og ikke nødvendigvis ut ifra partiers ideologiske ståsted. Dette grunnet den bredere personfokuseringen ordførervalgene innehar. Kommunestørrelse har også noe å si for hvor stort fokus lederne får. Personfokuset kan forekomme i større grad i småkommuner, da tilknytningen mellom befolkningen og ordfører kandidatene oftere er tettere her enn i store kommuner. Lokalvalg i små kommuner kan derfor sies å være personvalg i mye større grad. Stemmer velgerne ut fra det politiske lederskapet, kan det gi konsekvenser i form av et kommunestyreflertall med et annet politisk ståsted enn ordføreren. Ordføreren kan også havne i mindretall i kommunestyret, som både kan bunne i lite konstruktive samarbeidsløsninger, eller i verste fall føre til styringsproblemer hvor ordføreren mister makt og blir fratatt oppgaver (Buck, Larsen, Willumsen og Lanes 2005).

3.3 Oppsummering

Lokalvalget har en viktig plass innen demokratiet, hvor den konkurransedemokratiske forståelsen beskriver valget best. De politiske partiene skal være representanter for befolkningens røst, og kjemper om makten gjennom periodiske valg. Lokalaviser brukes til å tydeliggjøre uenighet og klargjøring av alternativer. Den konkurransedemokratiske forståelsen vil legge et videre grunnlag for empirien, hvor partiprogram, intervju og lokalavis blir brukt for å fange opp politiske prioriteringer og alternativer.

Dette kapitlet har tatt for seg ulike faktorer som kan avspeiles i et lokalvalg – faktor som rikstendenser, partienes rolle og det politiske lederskapet. Rikstendensen måler hvor mye

innflytelse rikspolitikken har på utfallet i et lokalvalg. Hvis rikspolitikken dominerer i Andøyvalget, kan man forvente at endringene i partienes oppslutning går i samme retning og i samme grad i denne kommunen som de gjør nasjonalt. Store lokale avvik vil indikere lokalpolitikken betydning i valgkampen. Hva som skiller rikspolitikk og lokalpolitikk kan derimot være litt uklart. Empirien vil ta opp hvilke typer saker som skapte stort engasjement.

Partienes rolle har også betydning for valget, i den grad partienes politikk fenger velgerne. Partiprogrammene er viktige og presenterer partienes politiske målsettinger for kommunen. Partienes ideologiske ståsted gjenspeiler seg i konfliktstrukturen, men i senere tid har konfliktstrukturen blitt mer diffus, og velgerne stemmer mer etter hvilke saker de anser som viktige. Dette kalles for saksstemmegivning. Partiene har en viktig oppgave med å sette politikk på dagsorden, samt skape troverdighet rundt saker som det anses de har "eierskap" på. Vi kan skille mellom to typer sakseierskap, den langsiktige knyttes til konfliktstrukturen mens det kortsiktige eierskapet handler om konkrete stridsspørsmål. Empirien vil ta for seg saker som dominerer dagsordenen i valgkampen. Er det saker som enkelte partier har "eierskap" på, er det til stor fordel for det konkrete partiet.

Det siste punktet som tas opp er det politiske lederskapet. Partiledere kan ha betydning for valgutfallet i den grad deres profilering påvirker velgernes stemmegivning. Gode egenskaper og karisma er viktige momenter her. Media spiller også en sentral rolle som arena for politisk deltakelse. Faglitteraturen viser at mindre kommuner har en tendens til størst personfokusering. Om det stemmer overens med Andøyvalget, vil avishistorikken avdekke.

4 Empiri

I kapittel 4 og 5 presenteres valgresultater, intervju, partiprogram og avishistorikk. Dette danner empirien som drøftes opp mot faglitteraturen. Tabellene nedenfor viser til valgresultatene både i Andøy og på landsbasis. Intervjuene og partiprogrammene viser til partienes politiske prioriteringer, og avishistorikken viser til hvordan partier og sentrale valgkampsaker ble fremstilt i media.

4.1 Valgresultater

Tabell 2. Valgresultatet i Andøy, prosentvis ³⁰

	% -vis fordeling k-valg 07	% -vis endring fra k-valg 03	Kommunestyremandater	
			Antall	Endr.K-03
Ap	23,9	+2,7	6	+1
Sv	3,9	-3,5	1	-1
Sp	12,3	+1,6	3	+1
Krf	4,1	+0,6	1	0
V	5,7	-0,7	1	0
H	39,7	-1,0	9	-1
Frp	10,5	+0,3	2	0
Frammøte	62,6		23	

Tabell 2 viser til valgutfallet i Andøy som endte med at Høyre fikk nesten 40 prosent (39,7 %) av stemmene, og dermed er valgvinnere for høsten 2007. Til tross for en liten tilbakegang er dette et resultat som gjenspeiler resultatet fra kommunevalget for 4 år siden, hvor Høyre fikk vel 40 prosent av stemmene³¹. Andre- og tredjeplassen fikk Arbeiderpartiet med 23,9 % og Senterpartiet med 12,3 %. Begge partiene går moderat frem i Andøy i forhold til forrige kommunestyrevalg, med henholdsvis 2,7 % økning på Ap og 1,6 % på Sp. Disse kan likeledes utnevnes som vinnere, mens Sosialistisk Venstreparti er taperen i valget med 3,9 % av velgermassen. Det er en nedgang på 3,5 %, hvilket er drastisk for et parti som allerede har få velgere. SV gikk ikke bare ned i Andøya, men også kraftig tilbake på landsbasis. Fremskrittspartiet går litt frem i Andøy med 0,3 %, og fikk sammenlagt 10,5 % av stemmene. Kristelig Folkeparti fikk 4,1 % av stemmene, og har dermed en økning med 0,6 % fra sist

³⁰ Tall hentet fra regjeringen a: http://www.regjeringen.no/krd/html/valg2007/bk2_18_71.html

³¹ Andøyposten 11.10.07

valg. Venstre går litt tilbake med 0,7 % og fikk 5,7 % stemmer. Med hensyn til kommunestyremandater, kan vi ut fra tabellen se at Ap og Sp får tildelt et ekstra mandatverv, mens SV og Høyre mister ett hver.

I store trekk er det politiske landskapet i Andøy slik som ved forrige valg. Høyre med ordfører Jonni Helge Solsvik går seirende ut av valget, noe som fører til at Høyre har hatt ordføreren de fleste periodene med borgerlige styre. Jonni Solsvik (H) har vært ordfører fra 1999 og fram til 2011. I de siste 28 årene har Høyre hatt ordfører i 24 år. Unntaket er perioden 1995-1999 da Arbeiderpartiet inntok ordfører-rollen. I de fleste årene Høyre har hatt ordfører har partiet samarbeidet med Venstre, Sp og KrF³².

Tabell 3. Valgresultat på landsbasis, prosentvis³³

	%-vis fordeling i kommunevalg-07	%-vis endring ved kommunevalg-03
Ap	29,6	+2,2
Frp	17,5	+1,1
H	19,3	+1,1
Krf	6,4	0,0
Sp	8,0	0,0
Sv	6,2	-6,2
V	5,9	+2,0
<i>Frammøte</i>	61,2	

Nøkkeltall hentet fra valgresultatet ved kommunevalget over hele landet, viser til at Ap står sterkest i landet med 29,6 % velgerstemmer. Dette er en viss oppgang med 2,2 % fra forrige kommunestyrevalg. På andre og tredje plass ligger Høyre og Frp, med henholdsvis 19,3 og 17,5 % av stemmene. Både Høyre og Frp har hatt en liten økning av velgere siden kommunestyrevalget 2003, med 1,1 % hver. Sp ligger omtrent slik som ved forrige valg, med 8 % av velgerstemmene. KrF står på 6,4 % med verken økning eller nedgang. Venstre har hatt en økning på 2,0 %, mens den store valgtaperen er Sv med halvert velgermasse siden valget i 2003, på hele -6,2 %.

³² NRK b: http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nrk_nordland/valg_2003_nordland/2735482.html

³³ Tall hentet fra regjeringen b: <http://www.regjeringen.no/krd/html/valg2007/bk5.html>

4.2 Intervju og partiprogram

4.2.1 Høyre

Høyre frontet ikke en spesifikk enkeltsak i denne valgkampen, men tok utgangspunkt i den negative befolkningsutviklingen. Utviklingen i Andøysamfunnet avhenger av kommunens evne til å stabilisere og omstille det eksisterende næringslivet, derfor var tilrettelegging av næringspolitikk et viktig moment for Høyre, for å kunne snu negativ befolkningsutvikling. I den sammenhengen kommer det fram i Høyres partiprogram, at det interkommunale samarbeid i Vesterålen må revitaliseres, og den kommunale tjenesteproduksjonen må effektiviseres. Sikring av Andøya Flystasjon er også et sentralt tema, hvor Høyre mener at forsvarsbudsjettet må økes. I tillegg har partiet havneutvikling og fiskeri som viktige satsingsområder. Under intervjuundersøkelsen nevnes det at det allerede er 100 % dekning innen helse, derfor ble ikke dette ytterligere prioritert i valgkampen. Totalrenovering av ungdomsskole er en sak Høyre deler med de andre partiene. Høyre er positiv til en vindmøllepark, så lenge den ikke går på bekostning av flystasjonen, eller berører nærliggende tettbebyggelser. Eiendomsskatt er ikke aktuelt (Intervju med Høyre, Høyres Partiprogram 2007).

I forhold til spørsmål angående et stadig økende nordområdefokus, betyr nordområdene mye for Høyre. I forbindelse med fremtidig nordområdesatsing, vil Høyre arbeide for at ny virksomhet blir lokalisert på flystasjonen. Partiprogrammet avdekker at Høyre også stiller seg positivt til en petroleumsvirksomhet på Nordland VII og Troms II, som vil kunne gi store ringvirkninger for kommunen. Høyre vil arbeide for at Andøy blir valgt som fremtidig logistikkbase for petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten og Vesterålen. Det er viktig å skaffe seg kunnskap om petroleumssaktivitet. Den største utfordringen mener Høyre er å kunne kombinere naturressurser som petroleum og fiske med klima. Det er en forutsetning at slik petroleumssaktivitet kan forenes med fiskeri.

De tre viktigste næringene i kommunen de neste ti årene vil for Høyre være fiskeri, petroleumsnæringa og reiselivsnæringene. Høyre mener en bør ha fokus på de næringene som skaper størst aktivitet, og som gir ringvirkninger for resten av næringslivet og befolkningsvekst.

”For et hvert politisk parti er hovedutfordringen å skape størst mulig oppslutning om eget parti og partiets politikk. I den forstand kan du si at Andøys befolkning er vår målgruppe”.

Angående det politiske lederskapet i Høyre, er Gunnar Jan Olsen fungerende leder. Partiets talsperson og ordfører kandidat er Jonni Helge Solsvik. Solsviks virke som ordfører har vart i to perioder, og er etter kommunevalget 2007 inne i sin tredje periode. Til neste valg vil Solsvik ha vært ordfører i 12 år, før det var han varaordfører i 6 år (Intervju med Høyre).

4.2.2 Arbeiderpartiet

Arbeiderpartiet frontet med ulike saker i valget, men eldrepolitikk ble høyt prioritert av partiet. Likeså ble fokuset på å utvikle nye næringer, hvor havneutvikling og fiskekvoter stod på dagsorden. Ap vil legge til rette for ny næring og arbeidsplasser for å kunne snu den negative befolkningsutviklingen. Ungdom og idrett ble også prioritert, blant annet renovering av ungdomsskole samt etablering av flerbruks idrettshall på Andenes. Andøy Energi og kommunens drikkevannsnett skal ikke selges ut til private, her vil partiet jobbe for kommunalt eierskap. Dette var sentrale valgkampsaker for partiet. Fra partiprogrammet står Andøy Flystasjon som det første sentrale punkt. Arbeiderpartiet vil arbeide for at stasjonen skal bestå som en viktig militær base, samt legge til rette for ny aktivitet på stasjonen. Partiet vil også opprette et fond for å stimulere til dugnad og frivillig innsats, hvor lag og foreninger i kommunen kan søke tilskudd, samt styrking av skole og barnehage fremfor nedleggelse. Ap sier nei til vindmøllepark. Det kommer ikke frem hva Ap mener om eiendomsskatt i deres partiprogram (Intervju med Ap, APs Partiprogram 2007).

I et nordområde-perspektiv, har kystvakta på Sortland og Orionflyene på Andøya fått mye oppmerksomhet. I likhet med de andre politiske partiene i kommunen, arbeider Andøy Arbeiderparti intenst for å berge flystasjonen på Andøya. At den arbeiderpartiledede regjeringa gikk ut og proklamerte at flystasjonen var reddet, var derfor godt nytt. Ellers i en nordområdesammenheng, er det å få bukt med fiskerikriminaliteten og svart omsetning av ulovlig fanget fisk en viktig sak for Arbeiderpartiet.

De tre viktigste næringene i Andøy kommune de neste ti årene, vil for Ap være *”fiskeri, fiskeri og fiskeri”*. Turisme og landbruk vil også være viktige næringer, mens olje og gass ligger mer enn ti år fram i tid.

Målgruppa til Andøy Arbeiderparti er alle potensielle velgere som ønsker å stemme på et seriøst parti – uten innslag av populisme. *”De som stemmer AP vet hva de får, partiet skal være til å stole på. Vi fremmer saker og stemmer ut fra det som står i valgprogrammet”* (Intervju med Ap). Ordfører kandidatene Rolf Kristian Solvoll, har sittet som leder i to år.

4.2.3 Fremskrittspartiet

Andøy Fremskrittsparti frontet spesielt med kompetanseheving i valgkampen. Dette gjelder tilrettelegging av kompetansesarbeidsplasser, tilrettelegging for lærlingplasser, og en gjennomgang av skolestrukturen i kommunen. Forsvarets aktiviteter og sikring av flystasjonen ble også sentrale valgkampsaker. Sentrumsutvikling på Andenes og tilrettelegging for funksjonshemmede står også sentralt. Fra Frps partiprogram setter partiet enkeltmennesket og et fritt samfunn i fokus. Partiet ønsker å styre Andøy på vegne av innbyggerne, ikke som en forlenget arm av administrasjonen. Private og offentlige tilbydere skal få konkurrere på lik linje om å utføre offentlige tjenester, men pris og kvalitet skal være bedre enn det kommunen selv kan levere. Frp sier nei til eiendomsskatt, og vil ikke øke avgiftene på vann, avløp og renovasjon. Helse og sosialsektoren vies stor plass i programmet, hvor Frp vil innføre omsorgslønn. Partiet er positiv til en vindmøllepark i Andøy, som kan produsere og levere fornybar energi. Dette vil bidra til en mer stabil og miljøriktig levering av energi og strøm til Andøyas befolkning. Partiet håper at dette kan realiseres innen få år (Intervju med Frp, Frps Partiprogram 2007).

I en nordområdesammenheng er Frp opptatt av en økt satsing på Orion og kystvakta, som er særdeles viktige. Frp stiller seg også positiv til petroleumsindustrien, noe som blir sett på som et viktig moment spesielt med tanke på utvinning på Nordland VII utenfor Vesterålen. For Fremskrittspartiet vil de tre viktigste næringene de neste ti årene i Andøy kommune være olje, fisk og forsvar.

Andøy Fremskrittsparti har som målsetning å ivareta alle kommunens innbyggere på en best mulig måte, enten dette gjelder pensjonister, næringsdrivende, skoleelever, foreldre, ansatte og så videre. *”Men vi er kjent for gjerne å forsøke å ivareta de svakeste i vårt samfunn, derfor er kanskje pensjonister, handikappede, skoleelever og personer med ulike psykiske eller fysiske skader og sykdommer blant de viktigste målgruppene”* (Intervju med Frp). Frps ordfører kandidat er Halvar Rønneberg, som har ledet partiet i perioden 1989-1998.

Rønneberg har vært gruppeleder fra 1991 og partiets fremste talsperson fra 1989 og frem til i dag. Leder for partiet er Jan Harald Andersen.

4.2.4 Sosialistisk Venstreparti

I den grad det var mulig å fronte programposter i valgkampen lokalt, ble heltidsstillinger i helse- og sosialsektoren, viktige likestillingspolitiske saker for SV. Fredning av Andfjorden for aktive fiskeredskaper samt iverksetting av forvaltningsprogram for fjorden, ble også sentrale valgkampsaker. SV frontet også sitt Nei til Andmyran Vindkraftanlegg. Økonomisk politikk med behov for vekst i kommuneøkonomien var et annet viktig tema. Ønske om å opprette fire miljøarbeidsstillinger for å motvirke økningen i stoffmisbruk blant barn og ungdom, var en viktig sak. Statlige midler til infrastrukturbygging må kreves. SV frontet også et klart nei til petroleumsutvinning utenfor Lofoten og Vesterålen. I SVs partiprogram kommer det fram at partiet vil motarbeide konkurranseutsetting og privatisering av offentlige tjenester. Det fremkommer ikke i SVs partiprogram hva partiet mener om eiendomsskatt (Intervju med SV, SVs Partiprogram 2007).

I henhold til nordområdesatsing er SV bekymret for at det ikke investeres på andre områder enn petroleumsnæringen. Dette truer andre næringer i nord, og er en fare for miljøet i havet og en fare for en bærekraftig forvaltning av de biologiske fornybare ressursene i havet. SV er redd for at de oratoriske utgytelser fra regjeringa bare er tomme ord og at petroindustrien som er i front vil true lokalsamfunnene ved å sluse ut den beste arbeidskrafta, og legge de langsiktige næringene tilnærmet øde. SVs sentrale programmer for Nord-Norge har fått lite gjennomslag i regjeringas program. Her mener SV at kapitalen har sterke lobbyister i regjeringskontorene, og at små næringer og lokalbefolkningen ikke blir ivaretatt på dette punktet. Stortingsrepresentantene fra nord sosialiseres raskt inn i storsamfunnets tankegang.

De tre viktigste næringene i Andøy de neste ti årene vil være fiskeri, landbruk og offentlig virksomhet/tjenester. Sistnevnte knyttes til kommunalt og statlig nivå, hvilket også innebærer overvåkning av nordområdene.

Målgruppen til Andøy SV er fagorganiserte i alle yrker, fiskere og landbrukere, ungdom under utdanning og kvinner i omsorgsyrkene. *”Vi regner utdanningspersonellet som en viktig målgruppe, og folk i alle samfunnsgrupper som har et reflektert forhold til sammenhengene i*

samfunnet” (Intervju med SV). Leder og ordfører kandidat John Helmersen, har vært i vervet med gjenvalg siden årsmøtet i 2002, og dermed ledet partiet i 6 år.

4.2.5 Kristelig folkeparti

Krf har hatt mange forskjellige saker på sitt partiprogram. Fra intervjuundersøkelsen svarer partiet med at de frontet spesielt åpenhet med hensyn til skolestrukturen i kommunen, hvor økt kvalitet i skolen er et viktig satsingsområde. De arbeidet også for at flyktninger og innvandrere skal kunne bosette seg og delta i lokalsamfunnet. Andre saker var mer fleksibel bruk av sykehjemsplassene. Fokus på eldrevaktmestertjeneste, styrket rusomsorg – og opprettholdelse av Andøya Flystasjon var også viktige punkter på programmet. Miljømessig vil Krf sikre at miljøperspektivet blir ivaretatt i kommunal saksbehandling, samtidig som partiet arbeider for mer fornybar energi. I sitt partiprogram sier Krf at livskvaliteten sjelden er avhengig av levestandard, derfor ønsker partiet å ha et større fokus på menneskeverd og miljø enn på forbruk og markedstenkning (Intervju med Krf, Krfs Partiprogram 2007).

I et nordområdeperspektiv stadfester Krf viktigheten med å opprettholde flystasjonene på Andenes på grunn av nærheten til nordområdene. Nordområdebegrepet i seg selv har ikke blitt spesielt diskutert (Intervju med Krf). Ut fra uttalelser fra årsmøtet til Andøy Krf, kommer det fram at partiet er motstandere av landbasert vindkraft og oljeutvinning utenfor kysten. Dette grunnet direkte berørte innbyggere angående vindkraft, og fiskere angående oljeutvinning. Krf mener at forvaltningen av naturressursene bør skje på en skånsom måte, og at en bør utnytte muligheten til vindmøller langt til havs³⁴.

De tre viktigste næringene de neste ti årene i Andøy kommune, mener Krf er fiskerinæring, turistnæring, og entreprenørvirksomhet.

Krf har ikke definert en bestemt målgruppe. *”Vår målgruppe er alle stemmeberettigede i Andøy, men det er så klart at styrets sammensetning både alders- og yrkesmessig, har en del å si for hva man er mest opptatt av”* (Intervju med Krf). Angående det politiske lederskap, er Airen Opdal leder, og har ledet partiet i 1,5 år. Krfs kommunestyrerepresentant og ordfører kandidat, Judith Johansen, er inne i sin andre periode.

³⁴ Vesterålen b: <http://vol.no/nyhet.asp?F=M&N=20468>

4.2.6 Senterpartiet

Ved spørsmål om hvilke saker Senterpartiet frontet med under valgkampen, svarte partiet at de brukte parolen ”Trygghet og trivsel i Andøy”. For partiet var det vanskelig å trekke fram ei bestemt fanesak, men partiet er opptatt av at det skal være aktivitet i hele kommunen. Innen den kommunale sektor er helse og omsorg et viktig tema. Andøy kommune er en liten distriktskommune med et økende antall eldre. Senterpartiet mener Andøy kommune må klare å skape nye, spennende arbeidsplasser om vi skal få flere til å velge å bosette seg her. Fra partiprogrammet vil Senterpartiet arbeide for at Andøy skal være en foregangskommune når det gjelder næringsutvikling, hvilket skal bidra til å hindre fraflytting. Partiet vil jobbe for bedre infrastruktur, som sikring av god standard på kommunale veier. Skolestrukturen skal ses på. Styrking og rekruttering i primærnæringene er også viktige prioriteringer, hvor havneutvikling står sentralt på lista. Senterpartiet vil ikke avvise innføring av eiendomsskatt. Partiet stiller seg positiv til vindkraftanlegg (Intervju med Sp, Sps Partiprogram 2007)..

Angående spørsmålet hvilke tanker Senterpartiet har rundt nordområdesatsingen, er partiet opptatt av viktigheten av denne satsingen. Ei god og trygg forvaltning av fiskeressursene i Barentsregionen, står spesielt høyt oppe på prioriteringslisten. I tillegg må forsvarets tilstedeværelse styrkes i området – både i luft og på hav. Sp ser på ei opprustning av oljevernberedskap som også nødvendig, ettersom oljeaktiviteten øker. Partiet stiller seg positiv til petroleumsvirksomhet.

For Senterpartiet vil fiske, energi og turisme være de tre viktigste næringene i Andøy kommune de neste ti årene.

Senterpartiet ønsker å nå ut til alle velgerne, men blir nok fremdeles av mange sett på som et parti som ivaretar primærnæringenes interesser. Angående det politiske lederskap, foretas det valg av leder hvert andre år. Senterpartiets nåværende leder, Tore Pettersen, har sittet siden 2005 - altså tre år. *”Denne perioden har vårt parti tre representanter i Kommunestyret. Én er inne i sin tredje periode, én i sin andre og én i sin første periode”* (Intervju med Sp).

4.2.7 Venstre

Ved valget '07 hadde Venstre hovedfokus på kommuneøkonomien. I mange år har Andøy hatt store, og stadig større problemer med økonomien. Konsekvensene av dette er betydelig svekket handlingskraft, hvor veldig mye energi går med til å prøve å få økonomien på fote, og mye dreier seg om hva som skal kuttes i kommunale tjenester. Derfor har Venstre hatt et klart fokus på punktet om økonomien. Videre er Venstre et miljøparti, hvilket innebærer at partiet var de første til å si et klart nei til vindmøller i kommunen. Venstre påpeker at de er for alternative energikilder, men mot det aktuelle vindkraftprosjektet i Andøy, da parken blir liggende for nær bebyggelser. Andre områder fra Venstres partiprogram omhandler deres standpunkt til eiendomsskatt. Venstre er opptatt av å sikre kommuneøkonomien, og er derfor villig til å gjennomføre upopulære tiltak som innføring av eiendomsskatt. Skole, kultur, landbruk og fiskeri er andre viktige temaer i partiprogrammet, hvorav skolen trenger et kompetanseløft. For Venstre er aktivt arbeid med næringsutvikling, viktig for å kunne skape vekst og optimisme (Intervju med Venstre, Venstres Partiprogram 2007).

Ved spørsmål angående stadig økende nordområdefokus, er Venstre profilert med et klart nei til oljeboring utenfor Lofoten og Vesterålen. Dette er nå gjeldende politikk i Norge. Venstre prioriterer fiskeriene fremfor olje i disse viktige områdene.

For Venstre vil de tre viktigste næringene i Andøy kommune de neste ti årene være fiskeri, reiseliv og romforskning. Sistnevnte knyttes til Andøya Rakettskytefelt.

Målgruppen til Andøy Venstre er alle og enhver. Ingen glemt og ingen gjemt. *”Venstre bygger jo på sosialliberalismen, det vil si sosialt ved å sørge for at ingen faller utenfor og at de svakeste fanges opp av et finmasket sikkerhetsnett. Liberalt ved at alle skal få muligheten til å realisere seg selv – ingen A-4 tenking som sosialistene har en tendens til”* (Intervju med Venstre). Den politiske lederen er Harald Fodstad som har vært leder i Venstre i 2 år. Ordfører kandidaten Yngve Isaksen er inne i sin første periode som representant.

5 Empiri – Avishistorikk

I dette kapittelet vil medias gjenspeiling av valgkampen bli sett nærmere på. Da flere saksområder fikk mer tyngde enn andre i valgkampen, fordeles historikken opp etter tema. Temaene består av debatterte næringer som Andøya Flystasjon, fiskeri og fremtidig oljeutvinning, samt debatten om en fremtidig vindmøllepark. Velferdsspørsmål blir tatt opp i et eget avsnitt.

5.1 Valgkampens hovedsaker

5.1.1 Andøy Flystasjon

Andøya Flystasjon har en stor betydning for lokalsamfunnet på Andøya, men har i en årrekke vært objekt for nedleggelse. Dette har gjort flystasjonen til en gjentakende valgkampsak i hele tre kommunevalg, hvor valgkampen 2007 ikke var noe unntak. I flere måneder før valget gikk spekulasjoner rundt flystasjonens fremtid grunnet rykter om milliardkutt i forsvarsbudsjettet, og spesielt siden forsvarsbudsjettet og Forsvarsstudien 07 ville legges fram etter lokalvalget. Debattinnlegg og nyhetsartikler bar likevel preg av optimisme, og Andøypartiene kommenterte i samsvar med partienes forsvarspolitikere i Stortinget og i fylkeskommunen.

”Det vil overraske meg hvis det blir dramatiske endringer ved Andøya Flystasjon”, sier Senterpartiets forsvarspolitiske talsmann Alf Ivar Samuelsen til Andøyposten (18.08.07). Sps talsmann begrunner uttalelsen ved at Andøya flystasjon har en strategisk plassering og dermed er viktig i nordområdesammenheng. Samuelsen påpeker at den rød-grønne regjeringen har et sterkere fokus på nordområdene enn den forrige forsvarsministeren i Høyre.

Arbeiderpartiets listetopp i Nordland, Odd Eriksen, gjestet Arbeiderpartiet. *”Jeg tror Andøya Flystasjon består”*, sier Eriksen til Andøyposten (28.08.07). Han mener at det må være forutsigbare rammer for forsvaret, og spesielt nå når Russland viser forsvarspolitiske muskler. Forsvaret er viktig for å kunne ivareta våre ressurser i nord, som både er olje og gass, fiskeri og Svalbard. Eriksen påpeker at regjeringen ikke uten videre kan fjerne hundrevis av arbeidsplasser fra små distriktskommuner som Andøy, ved å legge ned her.

Lederen i Forsvarskomiteen, Høyres Jan Petersen, uttaler seg også om Andøya flystasjon. Petersen mener at kutt i forsvarsbudsjettet ikke er forenelig med regjeringens bebudede satsing på nordområdene. Han stiller spørsmål om hvorvidt en finansminister fra SV er villig til å bla opp til forsvaret, og sier at Høyre må få innflytelse i prosessen om forsvarsbudsjettet. Petersen ser ingen grunn til bekymring for fremtiden til Andøy flystasjon, og understreker viktigheten av en andøyordfører som sitter i regjeringens forsvarspolitiske utvalg: *”Ordføreren gir både innsikt og troverdighet når det gjelder forsvarsspørsmål”* (Andøyposten 30.08.07).

Ordføreren (H) på sin side, uttaler seg i en artikkel om potensialet som ligger i Andøya Lufthavn. Lufthavnen ligger lokalisert nært fremtidig nordområdeaktivitet. Samtidig gir den nye Lofast-forbindelsen mellom Lofoten og Vesterålen, muligheter for et tettere samarbeid mellom det lokale og regionale næringslivet i Vesterålen og Lofoten. Ordføreren mener at nordområdeaktiviteter som både fiskeri, turisme og fremtidig oljeaktivitet vil kunne gi innflytelse på næringslivet på Andenes. Lufthavnen vil spille en stor rolle rundt fremtidig nordområdesatsing, ettersom den er strategisk plassert, både miljømessig med tanke på beredskap og som logistikkcenter i forhold til petroleumssektoren. Nærheten til Andenes havn er også et fortrinn (Andøyposten 30.08.07).

Høyre skriver i debattinnleggene at forsvaret i nord må styrkes. Dets tilstedeværelse i nordområdene er av avgjørende betydning for å sikre norske sikkerhetspolitiske og økonomiske interesser. Økte budsjetter og forutsigbare rammebetingelser er viktige punkt for å kunne sikre denne tilstedeværelsen i nord og en videre utvikling av virksomheten på Andøya Flystasjon. Høyre mener at det vil være naivt å bygge ned forsvaret i nord, ettersom Russland alltid har hatt stormaktsambisjoner, og for Norge får dette konsekvenser. *”Dersom du mener det er viktig å styrke forsvaret i nord, så benytt anledningen å stemme på partier/personer som står for dette synet”*, skriver Yngve Laukslett (H) i et debattinnlegg (Andøyposten 21.08.07).

Andøyposten dekket Senterpartiets folkemøte under valgkampen, hvor partiets satsingsområder ble kunngjort. Partiet håper på ro om flystasjonen. *”Jeg er overrasket over at den store befolkningsnedgangen fortsetter. Spesielt at nedgangen har vært så stor på Andenes. Det er vel usikkerheta omkring flystasjonen som gjør det. Hvis vi mister over 100 innbyggere i året vil det få store konsekvenser på tilskuddet fra staten”*, sier Terje Vollan

(Andøyposten 30.08.07). Det argumenteres også i å skape mer næringsvirksomhet, slik at kommunen kan bidra selv med inntekter.

I et innlegg skriver Frp-lederen om forsvaret og dets kutt i driften. Ordfører kandidaten mener at Forsvarsstudien 07 bør komme før valget, ikke den 12. september og to dager etter årets lokalvalg. For Frp er dette lite akseptabelt, siden velgerne går uvitende om hvilke holdninger Forsvarsministeren og regjeringen har til mange lokalsamfunn som i dag er vertskapskommuner for det norske forsvaret. Samtidig er Frp skeptisk i forhold til forsvarsbudsjettet, som etter ryktene skal kuttes. *"Dermed har SV fått starte på sine målsetninger om en rasing av Forsvaret"*, skriver Frp-leder Halvard Rønneberg i Andøyposten (30.08.07). Han henviser også til regjeringens uttrykte Nordområdesatsing, som dermed vil være et løfte uten handling, og avslutter med at Frp har svaret for sitt parti angående flystasjonen og dens virksomhet.

Frp får besøk av Stortingsrepresentant Per Ove Width (Frp) under valgkampen, som fronter en artikkel sammen med partilederen i Andøy Frp. Width mener at det vil være galskap å kutte i drifta på Andøya Flystasjon. *"Orion og Andøya Flystasjon er best på maritim overvåking i verden, og her drifter man effektivt"*. Nato betegner mannskapene fra Andøya som ledende i verden. Kommunen har et luftrom med få begrensninger og liten sivil trafikk, noe som gir optimale treningsforhold. Andøy Frp vektlegger arbeidet for å sikre flystasjonen som en viktig lokalpolitisk sak i tida fremover, hvor Frp-leder Harald Rønneberg lover solid fokus på flystasjonen (Andøyposten 01.09.07).

Ordfører (H) i Andøy skriver i et innlegg om Erna Solbergs fremleggelse av Høyres strategi for en offensiv nordområdepolitikk. Der konkluderes det med at Forsvarsbudsjettene må økes og at Luftforsvarets posisjon i nordområdene må sikres. Andøya flystasjon er en viktig base i forhold til utfordringene i nordområdene. Her nevnes det også at det ikke må stikkes under en stol at også regjeringspartiet SV skal sette sitt preg på regjeringens holdning til vårt fremtidige forsvar. *"Det er i den sammenheng selvfølgelig relevant at SV fortsatt er NATO-motstander, selv om motstanden er tonet noe ned så lenge partiet er i regjering. Det er også relevant at SV i sitt partiprogram under punktet, 'Forsvar og samfunnsikkerhet', slår fast at det i dag brukes for mye penger på militært forsvar"*. Ordføreren skriver at han ikke er i tvil om at både Arbeiderpartiet og Senterpartiet er opptatt av et sterk og troverdig forsvar, men ville følt seg

tryggere om samtlige regjeringspartier ble enige om at forsvarsbudsjettene må økes i årene fremover (01.09.07 Andøyposten).

Arbeiderpartiets leder Rolf Solvoll svarer på ordførerens uttalelser, og mener at det å få lov til å snakke om fiskeripolitikk og forsvarspolitik er for Arbeiderpartiet som å spille fotball på hjemmebane. *”Med forsvarsministere og statsministere fra Arbeiderpartiet har det så langt lyktes å beholde Andøya Flystasjon som en militær flyplass”* (Andøyposten 06.09.07). Så langt har den rød-grønne regjeringa bevilget en milliard til oppgradering av Orionflyene. Arbeiderpartiet føler seg trygg på at alle som følger med ser at det satses på Andøya Flystasjon, sier Ap-leder i et innlegg, og fortsetter: *”Når Jan Petersen fra Høyre uttaler til Andøyposten at han ikke ser grunn til å være bekymret for fremtiden til Andøya Flystasjon, har det etter Andøy Arbeiderpartis vurdering lite å gjøre med Jonni Helge Solsvik nettverk. Vi har tiltro til at viktige lokaliseringsspørsmål i forsvaret tas på fagmilitærets grunnlag. De ansattes innsats på flystasjonen og flyplassens strategiske beliggenhet har vært utslagsgivende ved alle tidligere korsveier”* (Andøyposten 06.09.07).

Ryktene rundt store kutt i forsvarsbudsjettet og Andøya Flystasjons fremtid, avkrefte midlertidig når Andøyposten forhører seg på regjeringshold. Det er hva statssekretær Espen Barth Eide (Ap) betyr om fremtiden til Andøya flystasjon (Andøyposten 08.09.07). Han sier at regjeringa vil satse på Orion og Andøya, og at ryktene mangler rot i virkeligheten. Flystasjonen kan derimot rammes av sparetiltak. Eide hevder at regjeringa ser på Orion og flystasjonen som en viktig ressurs både når det gjelder overvåking og Nord-områdeperspektivet. I samme artikkel sier ordfører (H) i Andøy at avklaringen er svært gledelig og viktig. Leder i Andøy Arbeiderparti, Rolf Solvoll, uttaler at avklaringen er en fin hilsen fra et Arbeiderpartiledet Forsvarsdepartement (Andøyposten 08.09.07).

Etter at Forsvarsstudien 07 ble lagt ut den 12.september, utgjør *”Andøy og Orion sikret til 2020”* overskriften i Andøyposten (18.09.07). Etter mange år med usikkerhet og omstillinger i Forsvaret, er de ansatte og stasjonen sikret i 12 år til. Det er bevilget penger til et omfattende vingeskiftprogram for Orionflåten, hvilket medfører forlenget levetid for flyene. Det politiske fokuset på nordområdene, kombinert med økt aktivitet på russisk side, har også vært avgjørende faktorer for sikring av basens videre drift (Andøyposten 18.09.07).

Den 27.september går det frem i en artikkel at Forsvarsstudien endelig har kommet ut. Andøya Flystasjon skal bestå som base for Orionflåten, samt i større grad brukes til øvingsvirksomhet. Forsvarsbudsjettet er på 31,5 milliarder kroner, og det kuttes med 173 millioner kroner i forhold til fjorårets budsjett. Dette er bedre enn fryktet, siden ryktene var om kutt på rundt 1,5 milliarder i forsvarsbudsjettet for 2008.(Andøyposten 27.09.08).

5.1.2 Fiskeri og fremtidig petroleumsvirksomhet

Fram mot valget var betydningen av fiskeriene på Andøya et mye omtalt tema for partiene. Lokalavisen var preget av debatt rundt distriktskvoteordningen og forslag om havneutvikling. Seismikkleting utenfor Vesterålen skaper også debatt og uenighet, ettersom en slik aktivitet kan gå på bekostning av fiskerinæringen. Som nevnt i bakgrunnskapitlet, gikk debatten mellom fiskere, fiskerlag, oljeindustrien, miljøvernere og regjeringen. Her ligger fokuset på partienes standpunkt i saken.

I et debattinnlegg tar Andøy Høyre opp seismikkskytingen. *”Olje er meget viktig for Norge og ikke minst for vår fiskerinæring der oljeprodukter i redskaper med videre, sørger for industriell utvikling. Dette er vi alle enige om. Skal vi dermed tillate at seismikkselskaper selger sin informasjon på bekostning av fiskerinæringen med reduserte fangster og langtidsvirkninger som vi ikke har nok kunnskaper om?”* (Andøyposten 21.08.07). Dette spørsmålet mener Høyre at man må ta stilling til. Til nå har seismikkselskaper latt Oljedirektoratet hatt forkjørsrett på området, noe som har frambrakt konfrontasjoner mellom seismikk og fiskeri. Høyre retter kritikk mot fiskeri- og kystminister Helga Pedersens (Ap) fravær i denne saken (Andøyposten 21.08.07).

Arbeiderpartiet mener det er ei utfordring å ha en velfungerende beredskap som hindrer at seismikkskytingen truer fiskerinæringen i regionen dersom oljeutvinning blir et faktum (Andøyposten 01.09.07).

SV vil også jobbe for et petrofritt Nordland VI og VII når forvaltningsplanen skal revideres. SV-lederen mener at petroindustrien fortsatt har en trekloss i døra ved muligheten for seismikkskyting, hvor SV vil jobbe for at denne muligheten skal kunne komme helt bort og døra lukkes igjen (Andøyposten 06.09.07).

Når det spesifikt gjaldt fiskeri dreide debatten seg om distriktskvoteordning og havneutvikling, samt fiskeriministerens forhold til disse sakene. I et innlegg fra 14.august spør Høyre seg om hvor det blir av fiskeriministeren, som lovet å komme på besøk til Andøy for ett og et halvt år siden. *"Etter to år med Helga Pedersen som fiskeriminister ser vi konturene av en fiskeripolitikk og en strukturordning som lider på grunn av manglende forståelse hos ministeren og hennes meningsfeller"*, skriver Jan I. Markussen (H) (Andøyposten 14.08.07). Kritikken vender seg blant annet mot at ministeren ikke har mot til å åpne for hvalfangsten på tvers av International Whaling Commissions tilrådning. Kritikken retter seg også mot deltakerloven, der industrieide foretak får konsesjon og deltageradgang foran fiskerieide selskap. Dette vil gjøre fiskerieide fartøy til en sjeldenhet, mens EU kapital står fritt til å kjøpe industrieide selskap med fiskekvoter. Dette beviser venstresidenes tro på at staten vet best og skal dirigere alt, mener Høyre (Andøyposten 14.08.07).

I et innlegg fra Arbeiderpartiet skriver leder Rolf Solvoll, at partiet kommer i valgkampen til å utelukkende fokusere på hva partiet har gjort i foregående periode og hva partiet vil gjøre i kommende periode for å bidra til trivsel og vekst for innbyggerne i kommunen. Negativ kritikk av andre parti og andre kandidater vil Ap avstå fra. Solvoll opplyser for øvrig at Ap var det partiet som foreslo å opprette et eget fiskeriutvalg i Andøy kommune. Andøy kommune er også en av ytterst få vinnerkommuner med hensyn til ervervelse av nye kvoter (Andøyposten 16.8.07).

Flere partier tar opp situasjonen rundt havneutvikling i kommunen. Høyre tar opp debatten og mener at det er viktig at en ser muligheter i Andøy havneområde, for å utvikle næringslivsaktiviteter der alle dras med i prosessen. *"Dette vil skape arbeidsplasser og trygghet og trivsel for våre innbyggere, men også optimisme og tro på fremtiden"*, skriver Jan I. Markussen (H). Høyre har vedtatt å satse på maritim infrastruktur og havneutvikling, for å kunne stoppe en negativ befolkningsutvikling i kommunen (Andøyposten 23.08.07). Høyre mener at Andøy trenger fortgang i havneutviklingen, ettersom fiskeriene har vært og er sentralt for befolkningsutviklinga i kommunen (Andøyposten 25.08.07). Arbeiderpartiets leder understreker også viktigheten av å bli ferdig med havnene i Andøy. Solvoll mener at Nordmela havn bør gjøres ferdig gjennom statlig finansiering, sånn at man kan gå videre med de andre fiskerihavnene i kommunen (Andøyposten 30.08.07). Andøy SV hadde besøk av SV-fylkespolitiker Per-Anton Nesjan. Ved besøket la Andøy SV-leder fram viktigheten av fiskerihavner som satsingsområde i Andøy, både for næringsliv og for bosetting. SV vil også

opprette ei lokal fiskerinemnd med lokal fiskerforvaltning: *”Ikke som i dag med politikere som skal lære seg fiskeri. Nemnda må ha folk fra næringa og bli ledet av en lokal fiskerirettleder som kommunen må opprette”* (Andøyposten 06.09.07).

Angående debatt rundt distriktskvoteordningen, ser ikke Andøy Fiskarlag seg fornøyd med ordningen. Fiskarlaget vil ha distriktskvoteordningen fjernet og erstattet med bifangst. Fiskerne mener at den fungerende kvoten utgjør et urettferdig spill med store verdier (Andøyposten 28.08.07). Distriktskvoteordningen går ut på at fiskekvoter blir fordelt gjennom loddtrekning, og det er derfor tilfeldig hvem som får tildelt kvote.

Under Senterpartiets folkemøte før valget, fremla partiet kommunens fiskerisatsing og partiets bekymring grunnet kvoteordningen. Sp mener at den bidrar til at kvotene havner på sørnorske hender, i regi av store kapitalinteresser. *”Kommunen har vært våken når vi ser på utviklinga innen fiskeri. Det er ingen større prosjekter som har fart forbi oss fordi vi ikke har klart å ta tak i dem. Det er etablert større bedrifter de siste årene. Andøy har klart seg bedre enn mange andre kommuner i regionen på dette området”*, sier Sp-medlem Ole Jonny Nilsen (Andøyposten 30.08.07).

Debattinnleggene rundt distriktskvoteordningen gikk også mellom Høyre og Arbeiderpartiet, hvor Høyre vil at Arbeiderpartiet sentralt og fiskerminister Pedersen skal argumentere for avvikling av ordningen – slik fiskerne i Andøy ønsker. Ordføreren (H) mener at slik loddtrekning ikke tar hensyn til hvem som trenger ekstra kvote for å oppnå bedre lønnsomhet. Ordningen er helt uakseptabel, siden den fører til at Andøyfiskerne gir fra seg mer rettigheter til ordningen enn hva de får tilbake. *”Andøy Høyre kan love fiskerinæringen i Andøy at vi også i fortsettelsen vil argumentere sterkt for at distriktskvoteordningen snart blir avviklet og erstattet med en bifangstordning”*, skriver ordføreren (Andøyposten 30.08.07).

Arbeiderpartiets leder Rolf Solvoll besvarer Høyres innlegg, ved å fortelle at fiskerne har tjent godt i år. Gode priser betalt til fiskerne skyldes i hovedsak fiskeriminister Helga Pedersens kamp for å begrense omsetningen av ulovlig fanget fisk i markedet. Dette har resultert i at kjøpere i Sør-Europa som ikke har latt høre fra seg på mange år, igjen ønsker å kjøpe fisk, skriver Ap-lederen. Arbeiderpartiet deler Andøy Fiskarlags syn på kvoteordningen, og partiet er villig til å argumentere for at distriktskvoteordningen gis som et bifangstfiske til de distriktene det er snakk om, dersom fiskeriministeren vil beholde distriktsordningen. For

partiet er det viktig at en får på plass en ordning som sikrer Andøyas beholdning av fartøy og kvoter når generasjonsskiftet i flere rederi vil finne sted i nær framtid. Det påpekes også at bifangstordningen ikke ble innført under Høyrestyret i fiskeridepartementet under forrige regjering (Andøyposten 01.09.07).

Høyre besvarer Arbeiderpartiets innlegg ved å skrive at en fortsatt venter på en avvikling av ordningen. Høyre mener at de ikke får svar på dette i Aps innlegg av Rolf Solvoll, som istedenfor viser til flere politiske inngrep fra fiskeriministeren, Helga Pedersen. Disse grepene skal fiskeriministeren roses for, skriver ordføreren (H), men fiskerinæringen i Andøy er fortsatt interessert i å få svar på spørsmålet om avvikling av distriktskvoteordningen. *"Man mangler fortsatt svar fra Andøy Arbeiderparti"*, skriver leder i Høyre, Jonni Solsvik (Andøyposten 04.09.07). I et nytt innlegg (Andøyposten 04.09.07) skriver Høyre at all næringsvirksomhet krever forutsigbarhet. Nå foregår det en bingo som skaper stor usikkerhet. Høyre lover å arbeide lokalt og påvirke sentralt for at fiskerinæringen skal bli konkurransedyktig i forhold til annen næringsvirksomhet, skriver Jan Markussen (H).

Arbeiderpartiet takker igjen for Høyres utfordring angående kvotedebatten. *"Å få lov til å snakke om fiskeripolitikk og forsvarspolitikk, er for Arbeiderpartiet som å spille fotball på hjemmebane"*, skriver Aps leder Rolf Solvoll (Andøyposten 06.09.07). Solvoll påpeker at Andøy kommune har i flere omganger sendt ordføreren (H) som lobbyist til tidligere fiskeriminister Svein Ludvigsen fra Høyre for å få gjennomslag for å innføre bifangst på torsk, og hver gang har han kommet tomhendt tilbake. *"Nå har fiskeriminister Helga Pedersen lovet å innføre ordningen fra 2008. Det uten at ordføreren har vært i kontakt med ministeren"*, skriver Solvoll (Andøyposten 06.09.07). Arbeiderpartiets forslag vil være å avvikle distriktskvoteordningen, men dersom fiskeriministeren vil beholde den, vil Ap argumentere for at bifangstfiske også blir innført (Andøyposten 06.09.07).

Høyre skriver i et avsluttende innlegg før valget, at Andøy Ap fortsatt ikke vil argumentere for avvikling av ei urettferdig distriktskvoteordning slik Høyre og fiskerinæringen ønsker (Andøyposten 08.09.07).

5.1.3 Miljødebatt - Vindmøllepark

I måneden foran kommunevalget 2007, gikk debatten rundt satsing på vindmøllepark. Blant politikerne i Andøy var det stor uenighet om vindmølleparken og reguleringen av en slik plan. Under valgkampen dekket Andøyposten de politiske møtene som fant sted. Ved et formannskapsmøte var ville et flertall av partiene ha en utsettelse av vindmøllesaken, grunnet manglende avklaring av vindparkens innvirkning på drifta av Andøya Flystasjon (Andøyposten 14.08.07). Resterende partier, som var mot en utsettelse av saken og som ville ha en avklaring før valget, var Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Krf fremmet forslag om at reguleringsplanen ikke skal utsettes, fordi dette bare vil dra saken enda mer ut i tid. Krf-leder Judith Johansen mener at beboerne i de berørte bygdene lever i et vakuum, og dette har tatt lang tid. Hun er for vindkraft, men ikke på Andmyran. Leder i Ap, Rolf Solvoll, sier at ingen er mot vindkraft, men at få vil ha vindmøller nærmest i hagen sin. Solvoll sier Ap har holdt ord til velgerne, ved å ta standpunkt som motstandere av vindparken i god tid foran valget. Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Høyre er enige om at en må få avklart eventuelle konsekvenser for Andøya flystasjon og helse. *”Skal vi få til utvikling i kommunen, så må vi slippe til noen”*, mener Jonny Karlsen i Høyre.

I en artikkel fronter SV-leder John Helmersen en diskusjon angående avgjørelsen om utsettelse av vindkraftsaken (Andøyposten 16.08.07). SV vil ha vindkraftavgjørelse nå, og mener man har fått nok fakta på bordet til å avgjøre saken på dette tidspunktet. SV-lederen mener at Norges vassdrag- og energidirektorat peker på avstanden mellom vindmøller og radaranlegg som konfliktfylt, men at den viktigste årsaken til å si nei til de aktuelle vindkraftplanene er hensynt til miljøet og innbyggerne i området. Dessuten vil en vindpark skape miljølemper som ikke kan tillates. SV sier ikke nei til vindkraft, men nei til plasseringen. Helmersen mener det er valgkamptaktikk som gjør at posisjonen i Andøy ønsker en utsettelse av saken. Uthalingstaktikk er til for å unngå belastning i kommunevalget, men SV mener at partiene bør tone flagg i denne saken nå, slik at velgerne vet hva de har å forholde seg til.

Ordfører Jonni Solsvik (H) kommenterer SV-utsagn, og er helt uenig med Helmersen ved at det heller er SV som driver med valgkamptaktikk. *”Vi ønsker at saken skal være tilstrekkelig opplyst i forhold til Andøya Flystasjon og helsemessige forhold. Det er heller et valgkamputspill fra Helmersen fordi han ikke ønsker denne kunnskapen. Han er kanskje redd*

for at denne kunnskapen skal vise at saken ikke er så problematisk som det SV mener” (Andøyposten 16.08.07).

I et debattinnlegg ytrer Venstres leder Harald Fodstad seg om krumspringene som har kommet til uttrykk rundt vindkraftsaken (Andøyposten 18.august 2007). I innlegget skrives det at man har hatt to år på seg til å utrede små og store konsekvenser, men at saken kanskje likevel vil bli utsatt. Her mener Venstre det råder fire grunner for hvorfor saken ligger på vent. For det første leverte konsulentens rapporten noen dager for sent. Det andre punktet er at konsekvensene for øvingsaktiviteten ved flystasjonen ikke er utredet. For det tredje har heller ikke de helsemessige forholdene blitt utredet. For det fjerde handler det om politikk. Venstre var de første til å si nei allerede for to år siden, fordi partiet ikke vil påføre beboerne ulempen ved vindmøllepark, samt skjemme naturen så kraftig. Her har SV og Krf kommet etter. I innlegget skriver Venstre at det er maktpåliggende for tilhengerne å få saken utsatt. *”Ordføreren ønsket at saken utsettes, men vil at kommunestyret skal behandle kompensasjonsavtalen, altså hvor mye penger kommunen får dersom det blir ja. Dette blir å snu tingene på hodet. En huseier må først bestemme seg for om han vil selge sin bolig, deretter blir det snakk om pris”* (Andøyposten 18.08.07). Venstre vil ha en avgjørelse i denne saken. Partiet vil stemme nei til utsettelse og nei til reguleringsplan.

Under Andøypostens dekning av Arbeiderpartiets medlemsmøte, kommer det fram i artikkelen at også Arbeiderpartiet tar avstand fra bygging av vindparken (Andøyposten 18.08.07) Flertallet sier nei til reguleringsplanen for Andmyran vindpark. *”Det tar seg ikke ut at et så stort parti som Arbeiderpartiet ikke flagger sak før valget, i en av de største sakene i Andøy i et par mannsaldere. Denne saken må ikke sendes til utsettelse”*, sier partileder Rolf Solvoll (Andøyposten 18.08.07). Innad i Ap er det likevel medlemmer som ønsker å utsette saken, for heller å kunne ta en avgjørelse etter at manglende informasjon om forsvarsmessige og helsemessige forhold er avklart. Er disse forholdene greie ses utbyggingen av vindparken på som positiv, spesielt grunnet det økende kraftbehovet i Nord-Norge. Etableringen vil i så måte gi arbeidsplasser og optimisme, i tillegg som det vil gi penger i kommunekassen til opprettholding av skoler og veier, mener tilhengerne av vindparken. Flere som taler for et vindkraftverk, mener de negative konsekvensene beror på den for nære bebyggelsen til tettsteder, men at ingen kan dokumentere de negative helsemessige konsekvensene det prates om. Det viktigste for Ap er at forsvaret ikke blir berørt. Motstandere mener en utsettelse av behandlingen vil skyve problemer over på et helt nytt kommunestyre som ikke har tilgang til

all informasjonen som det daværende styret har hatt. På en annen side påpekes det at Andøy kommune må ha energi for å kunne få energi. *”Uansett hva folk mener, så vil det bli oljeboring her. Enten skal olja sendes av gårde i rør, eller behandles i et anlegg på landplan. Da er det ingen andre kommuner i regionen som kan stille med den energien vi har. Det blir helt klart ikke noe minus at vi stiller med den”*, avslutter en tilhenger av parken (Andøyposten 18.08.07).

Den 23.august 2007 kunne Andøyposten opplyse at et flertall i kommunestyret vedtok reguleringsplanen for Andmyran vindpark. I artikkelen beskrives det at reguleringsvedtaket var preget av åpenlys lobbyvirksomhet og representanter som skiftet side underveis. Under møtet behandlet kommunestyret først spørsmålet om hvorvidt regulerings-saken skulle utsettes, siden saken ikke er nok opplyst og kvalitetssikret. Formannskapet støttet innstillingen om å utsette saken, men dette var ikke Arbeiderpartiets leder Rolf Solvoll enig i og mente at det sittende kommunestyret skulle ta en avgjørelse før valget. Han mente det ville være feigt å sende dette til et nytt kommunestyre. Venstre-leder Harald Fodstad, SV-leder John Helmersen og KrFs ordfører kandidat Judith Johansen, forkynte at de heller ikke vil ha en utsettelse av saken. Sp-leder Tore Pettersen er positiv til et vindkraftverk, hvis det ikke har konsekvenser for fremtiden til Andøya Flystasjon. Ordfører Solsvik (H) mener at vedtaket som ivaretar beboernes interesser best, vil være en utsettelse av saken, siden det er det vedtaket som sikrer kommunens styring. Kommunestyrets debatt endte med at 12 representanter stemte for en realitetsbehandling av saken, mens resterende 11 ville utsette saken i påvente av mer dokumentasjon knyttet til konsekvenser for Andøya flystasjon og helsen til beboerne. Ordføreren fremmet et alternativt forslag om utrettelse av en konsekvensutredning av vindparken, om hvorvidt parken er eller ikke er i konflikt med Andøya Flystasjons fremtid og øvingsvirksomhet, og at Folkehelseinstituttet sin vurdering av helsemessige konsekvenser konkluderer med at det ikke er helsefarer forbundet med utbygging, samt at minsteavstand mellom bebyggelsen og vindmøllene er minimum 1200 meter. Etter forslaget var det flere partipisker i sving, og representanter endret mening. Det nye forslaget om å si ja til reguleringsplanen, ble vedtatt med 15 av 23 stemmer.

Ut fra Arbeiderpartiets endelig avgjørelse men dets motstridende meninger under medlemsmøtet, spør Høyre seg i et debattinnlegg om hva Ap egentlig vil (Andøyposten 30.08.07). Arbeiderpartiet svarer på hvorfor de stemmer nei til vindmøllepark i Andøy. Ut fra motstanderne å forstå kan det virke som om Ap er det nye nei-partiet i Andøy, men det er to

grunner for at Ap stemte nei ved behandlingen av reguleringsplanen. Dette er grunnet forholdet til beboerne på utbyggingsområdet og forholdet til Andøya Flystasjon. *”Det første punktet er jo så åpenbart at det er unødvendig med ytterligere kommentar. Det andre punktet synes også for flertallet i Ap og undertegnede å være soleklart. Ved å si nei blir det ingen endringer ved flystasjonen, og stasjonen kan brukes som hittil”*, skriver Ap (Andøyposten 1.09.07).

Høyres leder, Gunnar Jan Olsen, undres på Arbeiderpartiets forklaring på stemmegivning og skriver i et innlegg: *”Å forklare Aps stemmegivning med prosesser en ikke har kunnskap om i den borgerlige gruppen, viser nok at man har et betydelig forklaringsproblem i forhold til velgerne”* (Andøyposten 04.09.07). Gunvald Johansen i Arbeiderpartiet besvarer innlegget, og mener Høyre sår tvil om Aps stemmegivning og opptreden på kommunestyremøte 20.august. *”At det var delte meninger i gruppen til Arbeiderpartiet var vel kjent for alle da medlemsmøte i partiet var åpent for pressen og referert i lokalavisen før kommunestyret. Hvordan Ap stemte skulle derfor ikke komme som noen overraskelse - i det partiet ikke har tradisjon i Andøy med å binde representantene – selv om noen hevder det motsatte”*, skriver Johansen (Andøyposten 06.09.07). Ap har lovet et svar for velgerne før valget, og innfridde denne forventningen med å ta et standpunkt med begrunnelse før stemmegivning.

SV går også ut i et innlegg om hvorfor partiet stiller seg mot etablering av det aktuelle vindkraftanlegget. *”SV er i utgangspunktet pådriver for miljøvennlig fornybar kraftproduksjon. Vi vil imidlertid at etableringen skal skje planmessig i en forsvarlig samfunnsmessig sammenheng, og ikke tilfeldig ut fra hva enkelte kapitalsterke investorer finner opportunt”*, skriver Per Anton Nesjan (Andøyposten 06.09.07). Grunnet den planlagte lokaliseringen som er tenkt etablert urovekkende nært bebyggelse, samt dårlige økonomiske betingelser for befolkningen, stemmer SV mot et vindkraftanlegg på Andøya.

Et par dager foran valget kunne Luftoperativt inspektorat på Rygge avkrefte at vindparken står i konflikt med Luftforsvarets aktiviteter. Dette med forutsetning av at radaren relokaliseres, hvilket har blitt gjort (Andøyposten 08.09.07).

5.1.4 Lokal velferd

Den lokale velferden i kommunen, som helse, omsorg og skole, ble viktige tema i valgkampen. Partiene var opptatt av å legge til rette for en bedre ungdomsskole på Andenes, samt bedre eldreomsorgen i kommunen.

Arbeiderpartiet er opptatt av skolen og dens drift. I et innlegg skriver partiet om skolens innhold, kunnskapssyn og læringssyn. Partiet skriver om viktigheten av offentlig skole, hvor den store styrken er at den norske enhetsskolen har plass til alle elever (Andøyposten 16.08.07). Ap-leder Rolf Solvoll fronter en artikkel, hvor partiet proklamerer viktigheten av å løfte Andøydretten. Ap vil bygge flerbrukshall på Andenes med gratis hallutleie. En hall vil gjøre Andøy mer attraktiv for tilflyttere. *"Det er et rødgrønt styre både i fylket og i landet. Hadde vi kunne fått til det også i Andøy, så hadde dette vært lettere"* (Andøyposten 04.09.07). I tillegg vil Ap kjempe mot ufrivillig deltid, noe partiet mener er en kvinnesak. I et innlegg skriver partiet at kvinner utgjør 75 prosent av deltidsstillingene, hvorav de fleste er i omsorgssektoren. Her er man avhengig av mer arbeidskraft de kommende årene. Ap vil gi de som allerede jobber der muligheten til å jobbe heltid. Ap er også opptatt av skolen, hvor en må bevare førskolelærerne i barnehagene (Andøyposten 30.08.07).

Krf er opptatt av velferd, her bemerker ordfører kandidat og leder i Krf seg om blant annet kontaktstøtten. For Krf er familiepolitikk en viktig sak, og hjertesaken er kontaktstøtten som ble innført under Bondevik-regjeringa (Andøyposten 23.08.07). Krf er også opptatt av å ha en eldrevaktmester i kommunen, og mener at eldre og funksjonshemmede har fått en tungvint og utrygg hverdag etter at eldrevaktmester-stillingene nesten er fjernet i Andøy. Partiet mener at det er en selvfølge at eldre og funksjonshemmede skal få bo så lenge som mulig hjemme, og vil legge til rette for dette (Andøyposten 28.08.07).

Venstre er bekymret for kommuneøkonomien, og påpeker at folketallet i kommunen fortsetter å synke og kommunenes inntektsgrunnlag reduseres ytterligere. Partiet mener det er avgjørende for kommunen å føre ei kommunal drift som er tilpasset inntektsgrunnlaget, og vil deriblant foreslå innføring av eiendomsskatt for å bedre kommuneøkonomien. Med henblikk på innsparinger var partiet også først ute med forslag om å gjennomgå effektivisering av teknisk etat og sentraladministrasjon. Partiet vil skjerme helse- og sosialsektoren så godt de

kan. Venstre er beredt med et upopulært vedtak som eiendomsskatt, skriver Venstre-leder Harald Fodstad i et innlegg (Andøyposten 23.08.07).

Frp tar opp problematikken rundt forfallet ved Andenes ungdomsskole, og påpeker viktigheten av at noe bør gjøres, spesielt med tanke på helsekonsekvenser for ungdommer. Frp vil renovere skolen, samt omlegge skolestrukturen i kommunen. Partiet vil legge ned fem grendeskoler, og gi elevene moderne og gode skoler med tidsmessige fasiliteter. De vil bygge en ny kombinert barne- og ungdomsskole på Andenes, og fordele elevene på denne og på skolen i Risøyhamn. Det viktigste er at barn får et godt pedagogisk og kvalitativt godt skoletilbud. Frp er også opptatt av at Andøy kommune skal satse på lærlinger. Partiet vil opprette lære plasser i helse- og sosialsektoren, teknisk sektor og i skole og barnehagesektoren. Frp vil også satse på ungdom, og oppfordrer bedrifter til å ta inn lærlinger. I tillegg tar Frp opp politireformen, som ikke virker i Andøy og Vesterålen. Frp mener at hele politiet må styrkes med ressurser, både økonomiske og menneskelig (Andøyposten 01.09.07, 04.09.07). Angående flerbrukshall som Ap sto fram med i en artikkel fra den 4.september, mener Frp at Ap forsøker å ta æren for en sak som allerede er enstemmig vedtatt. Flerbrukshallen er vedtatt, derfor virker det desperat at Ap er ute etter å ta æren for en sak som allerede er behandlet. Ap avviser denne påstanden, og peker på at både skolerenovertakinga og hallen er skjøvet ut i det uvisse, det ønsker Ap å gjøre noe med. Forslaget om flerbrukshall ble dessuten reist av Ap, skriver leder Rolf Solvoll i et innlegg (Andøyposten 08.09.07).

Høyre er opptatt av kirkekontoret, og vil arbeide for at et kontor skal være i Andøy. Partiet er også opptatt av skole og en skolestruktur som må revideres. Flere små grendeskoler må legges ned, siden det fører til dårlig utnyttelse av lærerne. For Høyre er trygghet en viktig visjon, derfor er gode omsorgs- og pleietjenester viktig uavhengig hvor man bor i kommunen. En stabil legedekning er også noe partiet vil jobbe hardt for. Høyre er imot eiendomsskatt, og mener det er usosialt og rammer oftest tilfeldig. Ekstra beskatning av hus, hytter og næring vil Høyre ikke være med på (Andøyposten 28.08.07, 30.08.07, 01.09.07).

Senterpartiet er opptatt av styrking av samferdselen. I en artikkel hvor Sp-lederen fronter sammen med Stortingsrepresentant Alf Ivar Samuelsen, uttales det om viktigheten av gode samferdselsårer og godt veinett, spesielt i forhold til oppblomstring av næringslivet. Samuelsen betegner Sp-leder, Tore Pettersen, som en troverdig budbringer for saker fra Andøy (Andøyposten 18.08.07).

5.2 Oppsummering

Sentrale næringer som forsvaret på Andøy Flystasjon, fiskeri, debatt om fremtidig vindmøllepark og velferdsspørsmål, ser ut for å ha vakt størst engasjement i media. Disse sakene kan derfor ses på som de viktigste hovedsakene i valgkampen 2007. Framtiden til de ansatte i forsvaret på Andøya Flystasjon var ukjent i tiden frem mot valget, noe som gjorde stasjonen til et sentralt diskusjonstema. Alle partiene er opptatt av at flystasjonen skal bestå, men fra debatten i media er det spesielt Sp, Ap, Høyre og Frp som bemerker seg. Partiene poengterer viktigheten av flystasjonen, og får blant annet rikspolitikere til å kommentere saken. Høyre, Sp, Ap og Frps representanter deltar også i debatten, hvor nordområdene og regjeringspartienes syn på forsvaret debatteres.

Fiskerinæringen skapte også et stort engasjement, både hos politikere og i samfunnet for øvrig. Fiskeri i forhold til fremtidig petroleumsvirksomhet, skapte stort engasjement både hos fiskere, miljøvernere og oljeindustrien. Debatten mellom partiene i forhold til fremtidig petroleumsvirksomhet var nedtonet i selve avisa, men både partiprogram og intervju viser til en tverrpolitisk uenighet. Høyre, Frp og Sp er for petroleumsvirksomhet utenfor Vesterålen, mens Ap, SV, Venstre og KrF er imot. Debatten omhandlet også distriktskvoteordning og havneutvikling, hvor både Høyres og Aps ordfører kandidater kommenterte anliggendet. SV fikk en fylkespolitiker til å kommentere fiskerihavner som satsingsområde. Om distriktskvoteordningen deltar Sp i debatten, men dialogen utspant seg hovedsaklig mellom Ap-lederen og ordføreren (H).

Miljødebatten om en vindmøllepark fikk også mye oppmerksomhet i media. Den skapte stort engasjement både blant partier og befolkningen på Andøya for øvrig. Foran valget ble det avholdt flere møter, hvor det kommer frem at Venstre, Ap, KrF og SV er mot en vindmøllepark i kommunen, mens Høyre, Frp og Sp er for. SV og Venstre er engasjerte og skriver hvorfor de er imot et aktuelt vindkraftanlegg. Både SV-lederen og Venstre-lederen uttrykker frustrasjon ovenfor vindkraftreguleringen. Under valgkampen hadde Ap motstridende meninger angående en vindmøllepark, men partiet kom til enighet om standpunktet nei til vindmøller. Høyre stilte spørsmål om hva Ap egentlig ville, og tok opp debatten om Aps stemmegivning. På ny gikk det en dialog mellom Høyre og Ap. Lobbyvirksomhet forekommer under kommunestyremøtet hvor et flertall til slutt sier ja til en reguleringsplan for vindparken, med utredning av konsekvensene av en slik park.

Velferdsspørsmål er også et gjennomgangstema i valgkampen. Kvalitet i skolestrukturen og dens drift ble mye omtalt i media. Det er ett parti som ikke vil foreslå skolenedleggelse i Andøy, og det er Andøy Arbeiderparti. Sp vil vektlegge en desentralisert skolestruktur og styrket samferdsel, mens Krf og Venstre ikke ser bort fra endringer. Høyre, Frp og SV skriver lite om dette i sine partiprogrammer. Ap er opptatt av å bygge flerbrukshall i Andøy, og Krf er opptatt av familiepolitikk og eldreomsorgen. Frp skriver om skolen, og vil at Andøy skal satse på ungdom. Høyre tar også opp omsorgspolitikken, og skriver at de er imot eiendomsskatt. Venstre er for eiendomsskatt, som vil være et viktig tiltak for å rette opp kommuneøkonomien. I alt er det få konkrete valgløfter ved kommunevalget 2007. Dette kan ha noe med kommuneøkonomien å gjøre, som gjør lokalpolitikkerne forsiktige i sine lovnader. Fellessakene omhandlet blant annet havneutvikling, forsvaret, fiskeri, kvalitet i skolen og satsing på eldreomsorgen.

6 Analyse

I dette kapitlet vil funn i lys av egen empiri drøftes i forhold til faglitteraturen. Ved hjelp av faglitteraturen angående konkurransedemokratiet, vil jeg prøve å få en forståelse på hvordan Andøyvalget forløp. Faktorer som rikstendenser, lokale saker, partiers rolle og det politiske lederskapet kan avspeiles i en valgkamp, og betydningen av disse faktorene vil drøftes i forhold til valgfallet i Andøy 2007.

6.1 Konkurransedemokratisk forståelse av Andøyvalget

I analysen av hvordan politikk blir satt på dagsorden, debattert og får oppslutning, ligger det konkurransedemokratiske perspektivet til grunn. Perspektivet kjennetegnes ved at borgernes demokratiske innflytelse og deltakelse ligger i å velge mellom alternative kandidater (Winsvold og Myrvold 2005). Her har vi sett at de konkurrerende alternativene ved Andøyvalget er Høyre, Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Partiene kjempet i valgkampen for å kunne gjennomføre prioritert politikk. Konkurransen ved valget er en forutsetning for den konkurransedemokratiske forståelsen. Det er her partiene ansvarliggjøres, ved at velgerne kan vise mistillit eller fornyet tillit til kandidatene (Winsvold og Myrvold 2005). Valgresultatet viser til velgernes dom, og et godt eksempel på fornyet tillit er Høyres andre seier over to styringsperioder. I 2003 fikk Høyre 40 prosent av stemmene, noe som nesten gjentok seg i kommunestyrevalget 2007. Det råder ingen tvil om at velgerne ser seg fornøyd med den innsatsen Høyre nedla i forrige kommunestyreperiode. Dette stemmer overens med konkurransedemokratiets forståelse av at velgerne vurderer partiene ut fra hvilke resultater de kan vise til. Spørsmålet en kan stille er hvilke kriterier velgerne la til grunn for å stemme frem resultatet som valgfallet i Andøy viser. Til tross for negativ befolkningsutvikling, fortsetter befolkningen i Andøy å støtte det sittende regimet. Er befolkningen tilfreds med tilgangen av arbeidsplasser og næringsaktivitet som allerede foreligger, og handler ut fra egeninteresser? Dette vil i så fall støtte Schumpeters teori, om at mennesket er rasjonelt, og nødvendigvis ikke tar beslutninger som er til det beste for samfunnet i sin helhet (Rose 2000:68).

En videre forutsetning innenfor konkurransedemokratisk forståelse er at de alternative kandidatene eksponeres i det offentlige rom, slik at velgerne skal kunne få et innblikk i partienes standpunkter (Winsvold og Myrvold 2005). For å kunne se nærmere hvordan

politikk blir satt på dagsorden og debattert, opptrer lokalavisen i Andøy som det offentlige rom i denne oppgaven. Andøyposten dekket valgperioden og muliggjorde en inngående studie av valgkampen i kommunen. Lokalavisa dekker det første kriteriet, å være en arena som er åpen for deltakelse for alle borgere, i hovedsak innbyggerne i kommunen. Avisa er en politisk uavhengig avis som er åpen for alle parter i valget. Men selve befolkningsdeltakelsen er ikke like stor som de politiske partienes deltakelse i avisdebattene. Dette stemmer overens med det konkurransedemokratiske perspektiv på hvordan demokratiet fungerer, at alternativer opptrer på vegne av folket. Det andre kriteriet omhandlet avisenes tilgjengelighet. Siden Andøyposten er den eneste lokalavisen i kommunen, er dekningsgraden relativt høy, med 2016 i opplag for året 2007³⁵. Det tredje kriteriet viser til i hvilken grad lokalavisene gir rom for lokalpolitisk informasjon og debatt. I fire uker foran valget rommet Andøyposten mye stoff om lokalpolitikken, både partiers satsingsområder, lokale saker og leserinnlegg. Ut i fra hva som kommer fram i valgkampperioden, kan også det tredje kriteriet sies å være oppfylt. Debatten i avisen bød på konkurransedemokratisk debatt, med bastante standpunkt hvor motstanderne ikke er innstilt på å endre standpunkt.

6.2 Rikstendensers betydning for valgutfallet

En bekymring for lokaldemokratiet er rikspolitikkenes økende innflytelse på valgutfallet i lokalvalg. Grunnen er at nasjonale stridsspørsmål bringes på banen, og rikspolitikere dras inn i valgkampen (Rommetvedt 2000:66). Her skal vi se nærmere på om rikspolitikken har vært en avgjørende faktor ved kommunevalget i Andøy. For å kunne gjøre det trekkes faglitteraturens begrep om rikstendens inn, som måler rikspolitikkenes innflytelse i et lokalvalg. Rikstendensen måles ved å sette valgresultatet for kommunestyrevalget i Andøy opp mot resultatet på landsbasis. Konklusjonen av tendensen for hvert enkelt parti gir grunnlaget for videre drøfting av viktige faktorer for valgutfallet.

³⁵ Tall hentet fra Medie Norge: <http://www.medienorge.uib.no/?cat=statistikk&medium=avis&queryID=190>

Tabell 4. Valgresultater og lokale avvik

Parti	Hele landet				Andøy kommune				Lokalt avvik Andøy - Norge	
	%-vis oppslutn. 2003	%-vis oppslutn. 2007	Endring 03-07 %-poeng	%-vis +/- av 03- resultat*	%-vis oppslutn. 2003	%-vis oppslutn. 2007	Endring 03-07 %-poeng	%-vis +/- av 03- resultat*	Prosent- poeng	Relative pro- senter*
Ap	27,4	29,6	2,2	8,0	21,2	23,9	2,7	12,7	0,5	4,7
Frp	16,4	17,5	1,1	6,7	10,2	10,5	0,3	2,9	-0,8	-3,8
H	18,2	19,3	1,1	6,0	40,7	39,7	-1,0	-2,5	-2,1	-8,5
Krf	6,4	6,4	0,0	0,0	3,5	4,1	0,6	17,1	0,6	17,1
Sp	8,0	8,0	0,0	0,0	10,7	12,3	1,6	15,0	1,6	15,0
Sv	12,4	6,2	-6,2	-50,0	7,4	3,9	-3,5	-47,3	2,7	2,7
V	3,9	5,9	2,0	51,3	6,4	5,7	-0,7	-10,9	-2,7	-62,2

*Viser til fram- eller tilbakegang for det enkelte parti regnet i prosent av partiets 2003-resultat

Tabellen ovenfor viser den prosentvis oppslutningen blant partiene for hele landet og Andøy kommune, både når det gjelder lokalvalget 2003 og 2007. Tabellen viser også endringene fra 2003 til 2007, regnet både i prosentpoeng og som prosentvis fram- eller tilbakegang i forhold til hvert partis stemmeandel i 2003. Et eksempel på det siste målet er Venstre på landsbasis som fikk 3,9 % stemmer i 2003 og en økning med 2,0 prosentpoeng i 2007, det vil si 5,9 % av stemmene. For Venstre innebar det en økning på hele 51,3 % i forhold til oppslutningen i 2003. I de siste to kolonnene av tabellen vises det lokale avviket, hvilket kan regnes ut ved å trekke endringene på landsbasis fra endringene ved Andøyvalget. Dette kan gjøres på to måter, enten ved å ta utgangspunkt i forskyvningene i prosentpoeng eller de prosentvise endringene regnet med basis i partienes 2003-resultat. Begge to kolonner til høyre indikerer at det foreligger lokale avvik som ikke uten videre kan forklares av rikstendensen. Hvis rikstendensen hadde kunnet forklare alle utslagene ved Andøyvalget, ville tallene i de to kolonnene vært 0, det vil si at det ikke hadde vært noe lokalt avvik. Jo større tall i de to kolonnene, jo større avvik er det mellom nasjonalt og lokalt resultat, det vil si lokalt avvik som ikke forklares av rikstendensen. Tallene i de to kolonnene peker i samme retning, men tallene i kolonnen helt til høyre uttrykker klarere det lokale avviket relativt i forhold til det enkelte partiets størrelse.

Det første partiet ut er Arbeiderpartiet. Partiet fikk 23,9 % stemmer i Andøyvalget, som er en fremgang på 2,7 prosentpoeng siden valget i 2003. For Andøypartiet er dette et godt resultat,

og de fikk tildelt ett ekstra mandat i kommunestyret. På landsbasis ble resultatet på 29,6 %, hvilket er en økning på 2,2 prosentpoeng siden forrige lokalvalg. En moderat fremgang på begge hold med til sammen 12,7 % større velgermasse for Andøy Arbeiderparti og 8 % i hele landet siden 2003, kan vise til et beskjedent lokalt avvik på 4,7 %. Dette er den relative prosenten til partiets størrelse, som tar utgangspunkt i de prosentvise endringene i forhold til partienes 2003-resultat. Det lokale avviket på 0,5 prosentpoeng bekrefter det minimale avviket. Endringene for partiet går i samme retning i forskjellige kommuner, og det meste av Andøy-partiets valgutfall kan derfor sies å forklares ut fra rikstendensen.

Fremskrittspartiet har hatt en oppgang både i hele landet og i Andøy, selv om oppgangen ikke var så stor lokalt som nasjonalt. Frp fikk 17,5 % velgerstemmer i landet, med en økning på 2,2 prosentpoeng siden sist valg. Andøy Frp fikk 10,5 % stemmer, noe som er en økning på 0,3 % -poeng lokalt. På landbasis gir dette en prosentvis oppslutning på 6,7 % flere velgere siden valget 2003, og 2,9 % flere velgere totalt i Andøy av 03-resultatet. Tar man utgangspunkt i de prosentvise endringene regnet med basis i partiets 2003-resultat, finner vi et negativt lokalt avvik på 3,8 %. Andøy Frp har hatt enda mindre fremgang enn på landsbasis, men det lokale avviket er likevel beskjedent. Det er altså lite ved Frps valgresultat i Andøy som ikke kan forklares av rikstendensen.

Høyre gjorde et godt valg i Andøy med 39,7 % stemmer, selv om partiet har hatt ei endring på -1,0 prosentpoeng siden valget 2003. Tendensen er negativ, men ikke dramatisk. For resten av landet har partiet vist en motsatt tendens med økning på 1,1 prosentpoeng siden forrige valg, og endte med 19,3 % stemmer totalt i 2007. På landsbasis utgjør det en prosentvis framgang med 6 % i forhold til 2003-resultat, i motsetning til Andøy Høyre som har hatt en nedgang på -2,5 prosent siden 2003. Ved å se på den relative prosenten på -8,5 % fremtrer det totalt avvik i tydeligere grad, noe som antyder at rikstendensen ikke er helt gjeldende for Andøypartiet, og lokale forhold kan ha hatt mer å si for valgutfallet for Høyre.

På landsbasis har Kristelig Folkeparti ingen endring fra kommunevalget 2003 til 2007. Oppslutningen ligger fortsatt på 6,4 %. I Andøy gikk Krf derimot frem 0,6 prosentpoeng siden 2003, og fikk 4,1 % stemmer i lokalvalget 2007. Dette er en god oppgang for et parti som ikke har en så massiv velgermasse som for eksempel Høyre. Med en relativ fremgang sikret partiet seg mandat i kommunestyret, samtidig som deres velgermasse viser en fremgang på 17,1 % i forhold til partiets 2003-resultat. Ser man på den relative prosenten fører det til et

lokalt avvik på 17,1 %, da det er uendret på landsbasis. I absolutte tall er fremgangen likevel ikke så stor, men den skyldes altså ikke noen rikstendens, og må følgelig tilskrives lokale forhold.

Senterpartiet på landsbasis har i likhet med Krf heller ingen endringer i velgerstemmer fra 2003 til 2007. Partiet står stille på 8,0 % stemmer. I Andøy kommune har partiet derimot hatt en relativ fremgang på 1,6 prosentpoeng, og endte med 12,3 % velgerstemmer i 2007. Partiet fikk tilført et nytt mandat i kommunestyret. Endringen førte også til at partiet har økt sine velgerstemmer med 15 % siden 2003-resultatet. Som for Krf gjelder det også for Sp at en ikke dramatisk lokal fremgang her må forklares lokalt heller enn med rikstendensen.

Sosialistisk Venstreparti hadde et katastrofevalg både på landsbasis og i Andøy kommune. I hele landet gikk partiet ned 6,2 prosentpoeng og endte på 6,2 % stemmer i 2007. I Andøy hadde partiet en nedgang på 3,5 prosentpoeng, noe som fører til et resultat på 3,9 % stemmer. Velgermassen er halvvvert siden valget i 2003, med -50 % på landsbasis, og -47,3 % i Andøy. Dette er en massiv nedgang for et Andøyparti som hadde 7,4 % stemmer i 2003. Partiet mistet også et kommunestyremandat. Siden endringene er lik både i hele landet og for kommunen, er det lokale avviket på beskjedne 2,7 %. Utslaget er stort, derfor er også sannsynligheten stor for at rikspolitikken har vært en avgjørende faktor for SVs valgfal i Andøy.

Venstre er det siste partiet ut fra tabellen. Partiet har hatt et dårlig valg i Andøy i forhold til landet for øvrig. På landsbasis hadde partiet en endring på 2,0 prosentpoeng, og økte sin velgermasse fra 2003 med over halvparten. Resultatet ble 5,9 % stemmer i 2007. I Andøy forekom en endring på -0,7 prosentpoeng, hvor partiet gikk ned fra 6,4 % stemmer i 2003 til 5,7 % i 2007. Dette er en nedgang på -10,9 % stemmer regnet i prosent av partiets 2003-resultat, noe som utgjør et lokalt avvik på -62,2 %. Rikstendensen ser ikke ut for å ha slått ut for Andøy Venstre, derfor er sannsynligheten større for at lokale forhold ligger bak valgfallet.

For å kunne se nærmere på om lokale tendenser er så reelle at det er grunn til å forklare dem som fremgang og tilbakegang, korrigeres den lokale endringen ut fra rikstendensen. Vi har sett at partiene som har en lokal tendens så godt som i samsvar med rikstendensen er Sv, Ap og Frp. Selv om den ikke forklarer 100 %, forklarer den ganske mye av endringene for disse partiene. Endringene for disse partiene har gått i samme retning i Andøy som for resten av

landet, hvilket betyr at nasjonale forhold og rikspolitik kan ha hatt stor betydning for partienes valgutfall. Ap har hatt en fremgang både i landet og i kommunen, noe som utgjør et minimalt lokalt avvik på 0,5 prosentpoeng. SV har hatt en stor tilbakegang både i landet og i kommunen, hvilket gir et avvik på 2,7 prosentpoeng. Tilbakegangen er såpass stor at SV utgjør partiet med størst samsvar med rikstendensen. Frp har en ørliten fremgang lokalt, mens partiet har en større fremgang på landsbasis. Selv om fremgangen er betraktelig større på landsbasis, gir det ikke et signifikant avvik i forhold til den relative prosenten på -3,8.

Partiene som har gjort et bedre lokalvalg i Andøy enn det man kan forvente ut fra rikstendensen, er Sp og delvis Krf. Krf har ingen endringer på landsbasis, men en liten fremgang i Andøy. Avhengig av hvilken prosentberegning en tar utgangspunkt i, vil det lokale avviket være beskjedent målt i prosentpoeng, bare 0,6. Den relative prosenten på 17,1 % uttrykker et sterkere lokalt avvik og en mer merkbar lokal fremgang. Sp har en fremgang på 1,6 prosentpoeng, og gjorde det dermed bedre lokalt enn forventet fra rikstendensen, siden valgresultatene på landsbasis er uendret.

Partiene som gjorde et dårligere lokalvalg enn det man kan forvente ut fra rikstendensen, er Høyre og Venstre. Høyre har hatt en tilbakegang i Andøy, mens det i landet har hatt en fremgang. Dette utgjør et avvik på -2,1 prosentpoeng. Andøy Venstre har også hatt en lokal tilbakegang, men en fremgang i landet, og viser til et lokalt avvik på -2,7 prosentpoeng. For både Venstre, Sp, Krf og Høyre kan det da tenkes at lokale forhold har hatt størst betydning for valgutfallet, ettersom de lokale avvikene skiller seg klart fra rikstendensen.

For å finne klare spor som kan forklare de lokale endringene i valgutfallet i Andøy, vil den videre strukturen på diskusjonen deles opp etter partienes valgresultater. Resultatene er endringene som har blitt korrigeret ut fra rikstendensen, derfor deles partiene inn etter positive valgresultater, negative valgresultater og status quo-tendenser. Valgresultatene utgjør den avhengige variabelen til partiene, mens de uavhengige variablene er mulig årsak. I forhold til de partiers valgresultater som har lokale tendenser, vil partienes rolle, deres sakseierskap og det politiske lederskapet utgjøre videre uavhengige variabler. Vi har allerede sett hvilke partier som kan forklares ut fra rikstendensen, men det vil likevel være gunstig å se på hvorfor det som disse partiene foretok seg lokalt i forbindelse med valget, tilsynelatende ikke hadde noe særlig effekt på valgresultatet.

6.3 Partiers rolle og sakseierskapets betydning for valgutfallet

Slik faglitteraturen tar opp har konfliktstrukturen blitt mer diffus, og saksstemmegivning har fått en økende rolle. Saker som preger valgkampen har blitt mye viktigere enn tidligere, og ikke mindre hvordan partiene stiller seg til disse sakene (Aardal, Krogstad, Narud og Waldahl 2004). Hvilke saker som preger valgkampen berører dagsordenfunksjonen. I oppgaven har medias dagsordenfunksjon blitt vektlagt, samt partienes dagsorden ut fra hvilke saker partiene vil prioritere i media. Det er derfor interessant å se nærmere på om partienes rolle og standpunkt til valgkampens hovedsaker har vært gunstig, saker som ut fra medias gjenspeiling var Andøy Flystasjon, fiskeri og fiskeriu utvikling, fremtidig petroleumsutvinning, vindmøllepark og velferdssaker. Tabell 5 nedenfor gir et grovt overblikk på hvordan partiene stilte seg til de overnevnte sakene, og hva de er villig til å satse på.

Tabell 5. Partienes standpunkt til valgkampens hovedsaker

	Andøya Flystasjon	Fiskerinæringa i Andøy	Petroleumsvirksomhet	Vindmøller i Andøy	Velferd
H	- Sikre stasjonen - Tilføre stasjonen ny virksomhet	- Satse på fiskeriene - Havneutvikling - Kommunale Stønadordninger	- Ja til olje - Etablere landanlegg - Samsvar med Fiskeriene	- Ja til vindmøller - Men i samsvar m/ konsekvens-utredningen	- Renovere ungdomsskole - Nei til Eiendomsskatt
A P	- Sikre stasjonen - Tilføre ny aktivitet	- Satse på fiskeriene - Få bukt med fiskekriminalitet - Havneutvikling	- Nei til olje - Prioritere fiske	- Nei til vindmøller - Uavklarte konsekvenser	- Renovere ungdomsskole - Idrett, ungdom
F R P	- Sikre stasjonen - Økt satsing på aktivitet	- Satsing og styrking av fiskeriene	- Ja til olje - Vil kunne gi ringvirkninger	- Ja til vindmøller - Men i samsvar med flystasjonen	- Lærlingplasser - Renovere skole - Nei til eiendomsskatt - Helse
S V	- Sikre stasjonen - Ressurs og miljø-overvåkning	- Satse på fiskeriene - Opprette Fiskerinemnd	- Nei til olje - Fiskeriene har Fortrinnsrett	- Nei til vindmøller - Uavklarte konsekvenser	- Heltidsstillinger - Helseomsorg - Ungdom
K R F	- Sikre stasjonen	- Satse på fiskeriene - Langsiktig Forvaltning	- Nei til olje - Prioritere fiske	- Nei til vindmøller - For alternative Havmøller	- Skolestruktur - Flyktn./innvand. - Familiepolitikk
S P	- Sikre stasjonen - Styrke forsvarets tilstedeværelse	- Satse på fiskeriene - Havneutvikling - Trygg forvaltning	- Ja til olje - Opprustning av oljevernberedskap	- Ja til vindmøller - Vil kunne bidra til nye inntekter	- Helse og omsorg - Skolestruktur
V	- Sikre stasjonen	- Satsing og styrking av fiskeriene	- Nei til olje - Prioritere fiske	- Nei, pga uoppklarte kons. - For alternativ Løsning	- Ja til eiendomsskatt - Skolestruktur

Tabellen viser at det råder en tverrpolitisk enighet både om sikring av flystasjonens fremtid, satsing på fiskeriene, samt dekning av de ulike velferdsbehovene i kommunen. Disse valenssakene er fundamentale saker i forhold til ivaretagelse av arbeidsplasser og næringsutvikling i Andøy. Når det gjelder til debatten om petroleumsvirksomhet utenfor Vesterålen, samt vindmøllepark i kommunen, råder det en uenighet. Høyre, Frp og Sp er for petroleumsvirksomhet og en vindmøllepark i Andøy, mens Sv, Venstre, Krf og Ap er imot virksomhetene. Sakene går under kategorien posisjonssaker, da det er uenighet om målene og veivalgene for å oppnå disse målene. I hovedsak stammer posisjonssaker fra partienes ideologi, men ut fra standpunktene i valgkampens hovedsaker, kan en se at enkelte partier opererer i motsatt retning enn partiets ideologier. For partiene blir det viktig å kunne skape troverdighet på de ulike saksområdene som fokuseres i valgkampen. Det gjelder å ha evne til å skape oppmerksomhet rundt sine merkesaker, og det gjelder å argumentere for sine standpunkter. Å legge fram motstridende ideologier i offentligheten er typisk for det konkurransedemokratiske perspektivet (Winsvold & Myrvold 2005). Men kanskje spesielt å skape troverdighet i saker hvor det råder enighet, for her er konkurransen er hardere. Disse momentene drøftes videre ut fra partienes valgutfall.

6.3.1 Partier med positiv tendens

Først ut i drøftingen av partienes og sakseierskapets betydning for valgutfallet i Andøy, er partiene med positive valgresultater, altså de som relativt sett har et bedre valgresultat i Andøy enn på landsbasis. Krf og Senterpartiet er de partiene som gjorde et bedre lokalvalg enn forventet ut fra rikstendensen. Krfs fremgang er beskjeden, men fremgangen er likevel et merkbart lokalt fenomen. I forhold til partiets posisjonering til valgkampens hovedsaker, er Krf i likhet med de andre partiene enige om sikring av flystasjonen og satsing på fiskeriene. Sakene berører næringspolitikk, hvilket inngår i en konfliktstruktur som tradisjonelt ikke står sterkt hos Krf. Partiet viser heller ikke et ytterligere engasjement i disse valenssakene i den lokale avisdebatten. Grunnet manglende "eierskap", må altså fremgangen skyldes noe annet. Medias fokus på velferdsspørsmål har nok vært mer gunstig for Krfs valgutfall, siden det er en type politikk som tradisjonelt har et godt fotfeste i partiet. Fra partiprogrammet prioriterer partiet skolestruktur, innvandrerpolitikk og helsepolitiske spørsmål. Partiets engasjement i avisdebatten er derfor ikke uventet større, med fokus på både eldre- og familiepolitikk. Troverdighet i velferdsspørsmål kan ha vært utslagsgivende for partiets fremgang. Av posisjonssakene tar Krf avstand fra oljevirksomhet utenfor Vesterålen, da forvaltningen av

naturressursene må skje på en skånsom og fornybar måte. Ideologien om vern foran vekst blir ivaretatt. Partiets klare standpunkt om et nei til vindkraft i Andøy, blir derimot en motsetning til det ideologiske standpunktet, og berører NIMBY-fenomenet. Krf vil ikke plassere vindmøller på Andøya, som et alternativ vil partiet heller satse på vindmøller til havs. Til tross for standpunktet, har Krf hatt en liten fremgang i kommunen. Partiets eierskapsforhold til velferdsspørsmål, kan ha vært en overveiende og avgjørende faktor for den positive tendensen.

Senterpartiet er partiet med størst positivt valgutfall estimert i forhold til rikstendensen. Partiets engasjement i valenssakene i media var betraktelig større enn Krfs engasjement. Sp involverte sin forsvarspolitiske talsmann til å kommentere sikring av flystasjonen og dens viktige rolle i en nordområdesammenheng. Her uttales det at den rød-grønne regjeringen har et sterkere nordområdefokus enn Høyre. Rikspolitisk deltakelse viser til at det samarbeides på både nasjonalt og lokalt nivå for å sikre flystasjonen, noe som igjen kan ha vært til fordel for Sps valgoppslutning. Sps troverdighet kan ha blitt styrket ytterligere ved å ha moderpartiet i regjering. Andøyposten dekket også Sps folkemøte under valgkampen, hvor partiet knytter flystasjonen til det lokale næringslivet og dens viktige funksjon for opprettholdelsen av et stabilt innbyggertall i kommunen.

Jeg er overrasket over den store befolkningsnedgangen. Spesielt at nedgangen har vært så stor på Andenes. Det er vel usikkerheta omkring flystasjonen som gjør det. Hvis vi mister over 100 innbyggere i året vil det få store konsekvenser på tilskuddet fra staten (Terje Vollan sitert i Andøyposten 30.08.07).

Sp gjør seg også synlig i debatten om fiskerinæringa, hvor partiet vil gå inn for en mer desentralisert fiskerinæring. Næringsutvikling i distrikts-Norge, står sterkt forankret i Sps ideologi. Det er dermed ikke uventet at Sp viser engasjement i en primærnæring som fiskeriene. Troverdighet på saksområdet kan gi en innvirkning på Sps valgutfall. I posisjonssakene sier Sp seg positiv til olje og gass utenfor Vesterålen, samtidig som de ser på opprustning av oljevernberedskapen som nødvendig. Ideologisk sett er Sp opptatt av miljø, noe som passer overens med deres syn på oljevernberedskap. Sps ja til olje er derimot påfallende og står stikk i strid med den øvrige rikspolitikken. Moderpartiet er imot oljeboring i havområdene utenfor Vesterålen, et område som per dags dato er vernet. Partiets standpunkt ser likevel ikke ut for å ha hatt innvirkning på valgresultatet i negativ retning. Et forklarende moment kan være at partiet går inn som støtteparti til Høyre, sammen med Frp. Slik danner de

en koalisjon og ”regjeringsposisjon”, og ved å stemme på Høyres ordførerkandidat har Sp til gjengjeld fått plass i formannskapet. I valgkampsaken om bygging av en vindmøllepark, sier Sp seg positiv, under forutsetning av at fremtiden til Andøya Flystasjon ikke blir berørt. Dette går overens med partiets miljøprofil. Vedrørende velferd kommer det frem i partiprogrammet hva partiets prioriteringer på helse og omsorg er, samt endring av skolestruktur. I avisdebatten er partiets engasjement dog fraværende. Partiets positive tendens kan altså mest sannsynlig forklares ut fra partiets troverdighet i fiskerispørsmål, samt forsvarsspørsmål.

6.3.2 Partier med negativ tendens

Partier som har et negativt valgutfall i forhold til rikstendensen, er som nevnt Høyre og Venstre. Først ut er Høyre som vant valget med god margin i Andøy. Valgresultatet viser likevel til en negativ tendens sett i forhold til Høyre på landsbasis, som hadde en viss fremgang. Høyres engasjement i valgkampens hovedsaker er spesielt stort når det gjelder valenssakene som flystasjonen og fiskerinæringen. Partiet engasjerte rikspolitikere til å kommentere situasjonen rundt Andøya Flystasjon. Leder i forsvarskomiteen, Jan Petersen (H), viser til at regjeringens forsvarsbudsjett ikke er i overensstemmelse med deres nordområdesatsing. Petersen reiser også tvil om SVs villighet til å finansiere et fullverdig forsvar. Argumentasjonen kan være med på å svekke SVs troverdighet på området. Høyre knytter lufthavnen aktivt opp mot nordområdebegrepet. Det vises blant annet til stasjonens viktige funksjon som beredskapssenter og logistikkcenter for petroleumssektoren. Naivitet med å bygge ned forsvaret når Russland har stormaktsambisjoner, er andre argumenter. Det kommer klart frem at Høyre er villig til å satse på stasjonen, ved blant annet å knytte den til andre næringer. Samtidig har partiet en konfliktstruktur på å være opptatt av næringsutvikling. Det gode valgutfallet kan nok mest sannsynlig knyttes til partiets troverdighet i saken, ved å ha et kortsiktig eierskap til den. Satsing og utvikling i fiskerinæringen, er også et standpunkt Høyre deler med de andre partiene. Fiskeriene har en viktig rolle for befolkningsutviklingen, derfor vil partiet påskynde havneutviklingen. I avisdebatten kritiseres fiskeriministeren (Ap) for å ha manglende forståelse for blant annet strukturordningen og distriktskvoteordningen, og det benyttes retorisk argumentasjon med følelsesladete ord som ”lider”, for å svekke regjeringens førende politikk:

Etter to år med Helga Pedersen som fiskeriminister ser vi konturene av en fiskeripolitikk og en strukturordning som lider på grunn av manglende forståelse hos ministeren og hennes meningsfeller (Jan I. Markussen sitert i Andøyposten 14.08.07).

I forhold til posisjonssaken om petroleumsvirksomhet, er Høyre positiv under den forutsetningen at den ikke berører fiskerinæringen. Partiet stiller seg også positiv til en vindmøllepark, under den forutsetning at den ikke vil berøre virksomheten til flystasjonen. Disse standpunktene er overens med rikspolitik og ideologi. Av velferdsspørsmål står deriblant renovering av ungdomsskole som en prioritert sak. At partiet sier nei til eiendomsskatt, går også overens med konfliktstrukturen. Det er med andre ord ingen standpunkt i valgkampsakene som fraviker Høyres ideologi, dermed er det ikke uventet at partiet retter stor oppmerksomhet på næringsaker som de har lyktes med tidligere. Partiets troverdighet og sakseierskap, spesielt i forsvarssaken, ser ut for å ha stor betydning for at Høyre også denne gangen kunne utropes til valgets vinner. Høyres beskjedne nedgang kan muligens forklares ut fra partiets rolle i forrige styringsperiode. Ansvarliggjøringen som oppstår ved en styringsperiode, kan gi konsekvenser i form av færre stemmer i forhold til en i utgangspunktet stor valgoppslutning (Valen & Narud 2007). Upopulære avgjørelser kan være utslagsgivende, og gi partiet et preg av regjeringsslitasje.

Venstre er partiet med størst negativ valgutfall i forhold til rikstendensen. Som de andre partiene er Venstre opptatt av arbeid med næringsutvikling for å kunne skape vekst i kommunen, derfor er sikring av stasjonen og satsing på fiskeriene viktige tema. Partiet ytrer ikke noe videre engasjement til valgkampsakene i den lokale debatten, annet enn hva som kommer frem i partiprogrammet. Et manglende "eierskap" til disse sakene kan være av betydning for det dårlige valgutfallet for Venstre. I petroleumsdebatten profilerte Venstre med et klart nei til oljeboring utenfor Lofoten og Vesterålen, da fiskeriene er førsteprioritet. Standpunktet er i samsvar med partiets ideologiske ståsted, om å fronte som et miljøparti. Her har Venstre troverdighet. I forhold til neste posisjonssak som omhandler vindmøllepark i Andøy, er det derfor bemerkelsesverdig at miljøpartiet var det første og sterkeste til å si nei til vindmøller. NIMBY-fenomenet kan også sies å ha slått ut her, hvor partiene er for vindkraft, men ikke i deres egen "bakgård" – i Andøy kommune. Argumentene fra Venstre i valgdebatten beror på de negative konsekvensene av vindparken, blant annet at tettsteder blir direkte berørt, samt skjemming av naturen. Partiet poengterer at Sv og Krf har kommet etter i disse synspunktene. Venstre vil ikke ha en utsettelse av reguleringsplanen for Andmyran Vindpark, da partiet vil ha ei beslutning foran valget. At partiet går i mot moderpartiet på et slikt standpunkt, kan ha vært med på å ha utløst færre stemmer fra velgerne. I forhold til velferdsspørsmål, har Venstre et hovedfokus på kommuneøkonomien både i partiprogram og i den lokale debatten. For å sikre økonomien er Venstre villig til å gjennomføre upopulære

tiltak som innføring av eiendomsskatt. Ideologisk sett er det ventet at Venstre tar dette standpunktet, men å være det eneste partiet med et klart standpunkt foran lokalvalget, kan muligens også være en faktor for det negative valgfallet.

6.3.3 Partier med status quo-tendens

Sv, Ap og Frp viser endringer i valgresultat som er nokså likt med resten av landet. Sv kom dårligst ut i utfallet av valget. Nedgangen i kommunen gjenspeiler partiets valgfal i resten av landet, som førte til et beskjedent lokalt avvik. Tabell 5 viser til partiets standpunkt i valgkampens hovedsaker. SV går inn for sikring av Andøya Flystasjon, men fronter ikke mer om temaet i avisdebatten. Det vies fokus på fiskerinæringen i partiprogrammet, og likeledes i debatten hvor SVs fylkespolitiker kommenterer anliggendet. Partiet vil satse på havneutvikling for næringsliv og bosetting. Av posisjonssakene sier SV nei til olje med hensyn til bevaring av det biologiske mangfoldet, hvilket er i samsvar med SV som miljøparti. SV er i tillegg imot seismisk leting, men så langt har ikke SV som sittende regjeringsparti klart å få gjennomslag for sin politikk på området, og blir overskygget av Ap som er for letingen. I avisdebatten skriver partiet at petroindustrien har en trekloss i døra ved muligheten for seismikkskyting – og utdyper det i intervjuundersøkelsen med at kapitalen har sterke lobbyister i regjeringskontorene³⁶. Derfor har ikke SVs sentrale partiprogram for Nord-Norge fått gjennomslag i regjeringas program. På den andre siden har SV klart å stoppe leteboring i området utenfor Vesterålen og Lofoten, hvilket Ap er for. Det har likevel ikke gitt noe innvirkning på SVs valgfal i positiv favør. Et nei til bygging av vindmøllepark i Andøy, står i motsetning til partiets miljøprofil. For nær plassering av tettbebyggelse, helseskader, naturinngrep og dårlige økonomiske betingelser for kommunen er noen av argumentene:

SV er i utgangspunktet pådriver for miljøvennlig fornybar kraftproduksjon. Vi vil imidlertid at etableringen skal skje planmessig i en forsvarlig samfunnsmessig sammenheng, og ikke tilfeldig fra hva enkelte kapitalsterke investorer finner opportunt (Per Anton Nesjan sitert i Andøyposten 06.09.07).

”Not in my backyard-tesen” slår også ut for SV, samtidig som partiet knytter standpunktet opp mot ideologien om et sosialistisk samfunn med felles løsninger. Når det gjelder velferd, drøfter partiet sine politiske prioriteringer i partiprogrammet. I likhet med Venstre er SV villig til å innføre eiendomsskatt, men av valgtaktiske hensyn tok ikke partiet et klart standpunkt før valget. SVs dårlige valgfal i hele landet, kan ha vært et resultat av at regjeringspartiet SV

³⁶ Intervju med Sosialistisk Venstreparti

ikke har hatt stor nok gjennomslagskraft for sin politikk i styringsperioden, samtidig som de har vært tilbøyelig til å la Ap og Sp overkjøre deres miljøpolitikk. Svekkelse i troverdighet kan være en grunn for at det SV foretok seg i Andøy, tilsynelatende ikke hadde noe særlig effekt på valgresultatet.

Ap gjorde et forholdsvis godt valg i Andøy, en tendens som også viser seg for Ap på landsbasis. Angående valgkampens hovedsaker, står Andøya Flystasjon som et sentralt punkt i partiprogrammet, hvor Ap vil arbeide intenst for å berge flystasjonen. Ap viser også et stort engasjement i media, og ble gjestet av rikspolitiker Odd Eriksen (Ap), som argumenterer for ivaretagelse av flystasjonen i termer av nordområderessurser og som arbeidsplass for hundrevis i Andøy. Videre i avishistorikken, skriver Ap at den rød-grønne regjeringen har bevilget milliarder til oppgradering av Orionflyene, og føler seg dermed trygge på at velgerne ser at det satses på forsvaret. Med rikspolitisk deltakelse og rikspolitiske føringer, styrkes Aps troverdighet på området, og ikke mindre når statssekretær Espen Barth Eide (Ap) avkrefter store kutt i forsvarsbudsjettet og bekrefter flystasjonens fremtid. At Aps rikspolitikk har slått igjennom og berget Andøya Flystasjon, styrker Aps troverdighet ytterligere. Fiskerinæringen får også mye oppmerksomhet fra Ap. Ap er villig til å satse sterkt på fiskeriene, og vil jobbe med å få bukt med fiskerikriminalitet og satse på havneutvikling. Av posisjonssakene, er Ap negativ til både oljeutvinning og vindmøllepark i Andøy. Ap mener det er ei utfordring å ha en velfungerende beredskap som hindrer at seismikkskytingen truer fiskerinæringen. På gitt tidspunkt har ikke Ap som regjeringsparti tatt standpunkt til oljeboring utenfor Vesterålen og Lofoten, og dermed kan ikke Aps lokalpolitiske ståsted fastslås å være i samsvar eller i strid med rikspolitikken. Andøy-Ap sier også nei til en vindmøllepark i kommunen. Under Andøypostens valgkampdekning av Aps medlemsmøte, viser det seg likevel å være uoverensstemmelse innad i partiet angående utsettelse av en reguleringsplan for Andmyran vindpark. Her argumenteres det for fortrinn kommunen vil få i forhold til oljeanlegg på landplan, med tanke på energien et vindkraftanlegg vil tilføre. Men grunnet helse- og forsvarsmessige forhold, sier Ap nei til en vindmøllepark i kommunen. Partiet vil ikke ha en utsettelse av reguleringsplanen, men en avklaring av vindparkens fremtid før valget.

Det tar seg ikke ut at et så stort parti som Arbeiderpartiet ikke flagger sak før valget, i en av de største sakene i Andøy i et par mannsaldere. Denne saken må ikke sendes til utsettelse (Partileder Rolf Solvoll sitert i Andøyposten 18.08.07).

Standpunktet om et nei til en vindmøllepark, berører også NIMBY-fenomenet. Ideologisk fronter partiet ei bærekraftig utvikling, hvor en vindmøllepark vil kunne tilføre fornybar energi. Det motstridende standpunktet har likevel ikke noe å si for valgfallet, da det er andre overveiende faktorer. I velferdsspørsmål står skole, idrett og omsorg sentralt. Selv om Ap er villig til innføring av eiendomsskatt, tar ikke Ap standpunkt til dette før valget, muligens grunnet valgtaktiske årsaker. Det kan tenkes at velgerne i Andøy ser seg fornøyd med politikken regjeringen fører, spesielt med tanke på forsvarspolitikken – og derav ender valgfallet likt med landsbasis.

Frp er det siste partiet ut med et valgresultat som kan forklares ut fra rikstendensen. Andøypartiet hadde en fremgang i likhet med landsbasis. Partiets rolle og standpunkt til valgkampens hovedsaker, har dermed ikke noe videre innvirkning på partiets valgfall. Engasjementet i mediedebatten var likevel stor. Frp setter fokus på regjeringens uttrykte nordområdesatsing som bør vise seg i Forsvarsstudien samt berge flystasjonen. Frp er opptatt av økt satsing på forsvaret i Andøy, spesielt på Orion. Partiet engasjerer også rikspolitikere og stortingsrepresentant Per Ove Width, som mener det vil være galskap å kutte i drifta på Andøya Flystasjon.

Orion og Andøya Flystasjon er best på maritim overvåkning i verden, og her drifter man effektivt (Per Ove Width sitert i Andøyposten 01.09.07).

Med dette styrkes Frps troverdighet på satsingsområdet, hvor de lover sterkt fokus på å sikre flystasjonen som en lokalpolitisk sak i tida fremover. I forhold til fiskerinæringen bemerker ikke Frp seg ytterligere i den lokale debatten, men partiet ser på næringen som en av de viktigste næringene de kommende årene. Frp er for oljeutvinning utenfor Vesterålen, og mener det vil kunne gi store ringvirkninger for kommunen. Frps ideologiske ståsted er markedsliberalt, og vil derfor være i samsvar med petroleumsvirksomhet. Frps ja til vindmøllepark i kommunen, er heller ikke et uventet standpunkt i forhold til de konkurransemessige aspektene for aktørene rundt vindmølleparken. Partiet argumenterer for at parken vil gi en stabil og miljøriktig levering av energi og strøm til befolkningen. Angående velferdsspørsmål fronter partiet blant annet satsing på ungdommer og lærlingplasser i kommunen, endring i skolestruktur og satsing på helse og sosialsektoren. Spesielt skolestruktur, lærlingplasser og ungdom blir viet oppmerksomhet i den lokale avisdebatten. Frps fronting av velferdsspørsmål kan vitne om at partiet fører en tosidig mediestrategi, for å prøve å få flere velgere ved å styrke troverdigheten innen

velferdsspørsmål. Det er likevel moder- og opposisjonspartiets opptreden sentralt, som ser ut å ha størst konsekvenser for valgutfallet lokalt. Velgerne ser seg fornøyd med partiets rikspolitik.

6.4 Det politiske lederskapets betydning for valgutfallet

Det politiske lederskapet kan ha innflytelse i den grad velgerne stemmer ut fra politiske personligheter i valgkampen. Siden personfokusering er en trend som har fått en økende rolle i norsk valgkamp, vil det være fruktbart å se nærmere på partikandidatenes profilering i valgkampen. Som nevnt innledningsvis tas ikke studiet av valget utgangspunkt i form, men i innhold og konsekvenser. Det vil si at videre drøfting skjer på grunnlag av politikernes uttalelser rundt valgkampens hovedsaker, og eventuell innvirkning på valgutfallet. Faglitteraturen tar videre opp ulike måter å profilere de politiske lederne på. Partienes talspersoner og ledere i Andøy vil drøftes ut fra hvordan saker og personer knyttes sammen, og hvorvidt lederne i seg selv presenterer budskapet. Det konkurransedemokratiske perspektivet har også en viktig rolle her, da det typisk vil beskrive kommunikasjonen mellom to motstandere i en valgkamp. Slik det forrige delkapitlet, vil også dette deles opp etter valgutfall korrigert ut fra rikstendensen.

6.4.1 Partier med positiv tendens

Senterpartiets nåværende leder, Tore Pettersen, har vært leder i Sp i tre år. Lederen har gjort seg godt bemerket som en talsmann for partiet, og som en forkjemper for sentrale næringer i kommunen. I de ulike valgkampsakene som ble debattert i media, gjorde Pettersen seg bemerket i ulik grad i forhold til hvilke saker som ble brakt fram. I forsvarsspørsmål og velferdsspørsmål fronter Sp-lederen sammen med rikspolitiker Alf Ivar Samuelsen. På denne måten styrkes Sp-lederens troverdighet på de ulike saksområdene, ved at sak og person knyttes sammen, samtidig som det indikerer at politikerne er villige til å arbeide sammen for å innfri velgernes krav. Primærnæringer som fiskeriene står allerede sterkt forankret som en viktig sak for Sp, Pettersen uttaler seg ikke angående dette i mediedebatten – foruten hva som kommer frem i partiprogrammet. Under kommunestyrets debatt om reguleringsplan for vindparken i Andøy, fremtrer Pettersen som positiv til et vindkraftverk, i den grad det ikke har konsekvenser for fremtiden til Andøya Flystasjon. Ut fra Sp-lederens engasjement i valgkampens hovedsaker, er det vanskelig å trekke konklusjoner hvorvidt partilederen har hatt innvirkning på Sps valgutfall. Det kan tenkes at Sp gjorde et godt valg grunnet partiets

ideologiske ståsted og standpunkt i valgkampens hovedsaker, da partiet tradisjonelt har et godt eierskap til primærnæringene.

Krfs leder er Airen Opdal, mens Krfs ordfører kandidat og talsmann er Judith Johansen. Johansen har sittet som kommunestyrerepresentant i to perioder, og er dermed inne i sin tredje periode etter valget '07. Av valgkampens hovedsaker i media, gjør ordfører kandidaten seg bemerket i saker hvor Krf allerede har ei sterkere forankring, særskilt velferdspolitikken. I forsvarsdebatten og i fiskeridebatten er kandidaten fraværende, mens uttalelsene forekommer i miljødebatten angående vindmøllepark. Johansen mener at beboerne i de berørte bygdene lever i et vakuum, og at det har tatt for lang tid med en redegjørelse. Samtidig presiserer kandidaten at Krf er for vindkraft, bare ikke på Andmyran – og at partiet ikke vil ha en utsettelse av saken. Grunnet mindre fremtredende profilering og engasjement i media, kan det tolkes til at Krf fokuserer mer på partiets politikk. Det er altså mer sannsynlig at Krfs valgutfall er et resultat av partiets standpunkter og politikk, enn av politisk lederskap.

6.4.2 Partier med negativ tendens

Høyres fungerende leder er Gunnar Jan Olsen, mens partiets talsperson og ordfører kandidat er Jonni Helge Solsvik. Solsvik er inne i sin tredje periode som ordfører, og er dermed en markant og tillitsfull politiker i kommunen, som har klart seg lenge i lederposisjon. I medias dekning av valgkampens hovedsaker, bemerket ordfører kandidaten seg sterkt i samtlige saker. I forsvarsdebatten uttaler ordføreren seg om potensialet som ligger i Andøya Lufthavn, og knytter det bevisst opp mot nordområdesatsingen. Det at lederen i forsvarskomiteen, Jan Petersen, understreker viktigheten av en andøyordfører som sitter i det forsvarspolitiske utvalget, er med på å styrke troverdigheten mellom sak og person. Ordføreren setter et spørsmålstegn ved SVs forsvarspolitikk i forhold til flystasjonens rolle i nord.

Det er i den sammenheng selvfølgelig relevant at SV fortsatt er NATO-motstander, selv om motstanden er tonet noe ned så lenge partiet er i regjering. Det er også relevant at SV i sitt partiprogram under punktet, "Forvar og samfunnsikkerhet", slår fast at det i dag brukes for mye penger på militært forsvar (Jonni Solsvik sitert i Andøyposten 01.09.07).

Samtidig mener ordføreren at det ville føles tryggere om samtlige regjeringspartier blir enige om en økning av forsvarsbudsjettene i årene fremover. Dette er typisk argumentasjon innen det konkurransedemokratiske perspektivet, hvor det sås tvil om motstanderens troverdighet i

en valenssak hvor alle Andøypartiene i utgangspunktet er enige. Ordføreren (H) uttaler seg også i fiskeridebatten, hvor kandidaten mener at Ap skal argumentere for avvikling av distriktskvoteordningen som skaper misnøye i Andøy Fiskarlag. I den pågående debatten mellom Ap og H, påpeker ordføreren at Ap-lederen ikke svarer for seg – men istedenfor viser til andre politiske inngrep fra fiskeriministeren (Ap). Dette bemerker ordføreren seg i hele tre debattinnlegg, noe som er med på å poengtere den konkurransedemokratiske argumentasjonen. I vindmøllesaken engasjerer ordføreren seg også, og mener at SV driver med valgkamptaktikk.

Vi ønsker at saken skal være tilstrekkelig opplyst i forhold til Andøya Flystasjon og helsemessige forhold. Det er heller et valgkamputspill fra Helmersen fordi han ikke ønsker denne kunnskapen. Han er kanskje redd for at denne kunnskapen skal vise at saken ikke er så problematisk som det SV mener (Jonni Solsvik i Andøyposten 16.08.07).

Under et kommunestyremøte får ordføreren fremmet sitt forslag om en konsekvensutredning av vindmølleparken, noe som gir en indikasjon på ordførerens innflytelse. At Høyre kom godt ut av valgkampen kan være et resultat av det store engasjementet ordføreren utøver i de ulike valgkampsakene. At ordføreren har stor troverdighet i sakene – spesielt i forhold til forsvarsspørsmålene, er nok av stor betydning for valget. Likevel var Høyres valgresultat dårligere enn på landsbasis, noe som mest sannsynlig skyldes ”regjeringsslitasje”.

Venstres leder, Harald Fodstad, har vært leder i Venstre i to år. I mediedebatten gjorde ikke lederen seg synlig i valenssakene angående forsvar og fiskeri. I posisjonssaken om vindkraft derimot, hvor Venstre tok et tidlig standpunkt om nei til vindkraft i kommunen, bemerker lederen seg ved å uttale seg om krumspring rundt vindkraftsaka. Han mener det har tatt altfor lang tid å utrede konsekvensene for parken, to år har gått og det har enda ikke blitt gjort noe. Grunnen for dette er flere, men en grunn er politikk:

Ordføreren ønsket at saken utsettes, men vil at kommunestyret skal behandle kompensasjonsavtalen, altså hvor mye penger kommunen får dersom det blir ja. Dette blir å snu tingene på hodet. En huseier må først bestemme seg for om han vil selge sin bolig, deretter blir det snakk om pris (Harald Fodstad i Andøyposten 18.08.07).

Venstrelederen argumenterer til de berørte innbyggernes fordel, og mener at det både vil være sjenerende og naturskjemmende. I velferdsdebatten uttaler lederen seg også ved å kommentere kommuneøkonomien, og mener det er avgjørende for kommunen å føre ei drift som er tilpasset inntektsgrunnlaget. Innføringen av eiendomsskatt for å bedre økonomien, er

derfor et forslag, skriver Fodstad. Ordfører kandidaten, Yngve Isaksen, som er inne i sin første periode som representant, gjorde seg ikke bemerket i mediedebatten angående hovedsakene, annet enn hva Venstre tar opp i partiprogrammet. Venstres dårlige valg i forhold landsbasis, kan være grunnet lite profilering av ordfører kandidaten, men også at partilederen fronter et upopulært forslag slik som innføring av eiendomsskatt i kommunen – samt et nei til vindmøllepark.

6.4.3 Partier med status quo-tendens

SVs leder og ordfører kandidat er John Helmersen. Han har vært leder for partiet i seks år. I forsvarsdebatten er ikke SV-lederen synlig, men kommer på banen i petroleumsdebatten. Lederen mener at muligheten for seismikkskytingen må utelukkes. Her profileres lederen på ei sak partiet velger å legge vekt på, som bidrar med å knytte sak og person sammen. I fiskerisaken frontet SV-lederen saken sammen med SV-fylkespolitiker Per-Anton Nesjan for å styrke tillit til SVs satsing på fiskerihavner. SV-lederen tar opp viktigheten av ei lokal fiskeriforvaltning.

Ikke som i dag med politikere som skal lære seg fiskeri. Nemnda må ha folk fra næringa og bli ledet av en lokal fiskerirettleder som kommunen må opprette (John Helmersen sitert i Andøyposten 06.09.07).

Med en slik uttalelse signaliserer SV-lederen at han ikke er fornøyd med politikken som føres i Andøy på dette området. I miljødebatten viser kandidaten også et stort engasjement. Helmersen mener at det er valgkamptaktikk som gjør at posisjonen i Andøy utsetter behandling av vindmøllesaken, og at samtlige partier bør tone flagg i denne saken slik at velgerne vet hva de kan forholde seg til. SV-lederens innsats har likevel ikke hatt noe å si for valgfallet for partiet, da det er rikspolitiske føringer som har hatt innvirkning.

Ap-leder og ordfører kandidat, Rolf Solvoll, har ledet partiet i to år. Lederen viser et stort engasjement til hovedsakene i media. I forsvarsspørsmålet svarer Solvoll på ordførerens utsagn om at SV i regjering gjør fremtiden til Andøya Flystasjon utrygg. En slik uttalelse fratrar også Ap troverdighet. Solvoll avfeier tvil ved å bemerke at Arbeiderpartiets sittende forsvarsministere og statsministere så langt har lyktes med å beholde Andøya Flystasjon som en militær flyplass (Andøyposten 06.09.07). Solvoll responderer også med å avfeie ordførerens troverdighet og innvirkning på området:

Når Jan Petersen fra Høyre uttaler til Andøyposten at han ikke ser grunn til å være bekymret for fremtiden til Andøya Flystasjon har det etter Andøy Arbeiderpartis vurdering lite å gjøre med Jonni Helge Solsvik nettverk. Vi har tiltro til at viktige lokaliseringsspørsmål i forsvaret tas på fagmilitærets grunnlag. De ansattes innsats på flystasjonen og flyplassens strategiske beliggenhet har vært utslagsgivende ved alle tidligere korsveier (Rolf Solvoll i Andøyposten 06.09.07).

I fiskeridebatten duelleres det også mellom ordføreren (H) og Ap-lederen. Rolf Solvoll besvarer Høyres innlegg om hvorvidt Ap er villig til få vekk en urettferdig distriktskvoteordning. Ap-lederen svarer med at de er villig til å argumentere for at distriktskvoteordningen gis som et bifangstfiske til de distriktene det er snakk om, dersom fiskeriministeren vil beholde distriktskvoteordningen. Samtidig viser Ap til flere inngrep Helga Pedersen har gjort, som bekjempelse av ulovlig fiske, og påpeker at bifangstordningen ikke ble innført under Høyres styre. Dette er typiske kjennetegn for den konkurransedemokratiske diskusjonen. Da Høyre påpeker at Ap fortsatt ikke har svart på om de vil avvikle ordningen, svarer Ap-lederen med retorisk strategi for å knytte sakene direkte opp mot Ap:

Å få lov til å snakke om fiskeripolitikk og forsvarspolitik, er for Arbeiderpartiet som å spille fotball på hjemmebane (Rolf Solvoll i Andøyposten 06.09.07).

Av posisjonssakene som vindmøllepark, bemerker Ap-lederen seg også ved å proklamere for partiets standpunkt om et nei i saken. Av velferdsspørsmål fronter ordfører kandidaten med idrett og ungdom, hvor sak og person knyttes sammen. Solvoll mener det ville være lettere å realisere disse velferdsmålene, om det også hadde vært et rød-grønt styre i kommunen. Den sterke profileringen har tilsynelatende ikke noe å si for Aps valgutfall. Argumentasjonen om rød-grønt styre, viser likevel til rikspolitikken betydning på partiets valgutfall i Andøy.

Frps leder og ordfører kandidat er Halvar Rønneberg, som har vært partiets talsperson fra 1989 og frem til i dag. Rønneberg viser et stort engasjement i mediedebatten angående Andøya Flystasjon. Sammen med Stortingsrepresentant Per Ove Width, fronter de Frps prioriterte politikk om sikring av stasjonen. Sak og person knyttes sammen. Ordfører kandidaten skriver i et innlegg hvor han også kritiserer den sene fremleggingen av Forsvarsstudien. I likhet med Høyre er Frp skeptisk i forhold til forsvarsbudsjettet:

Dermed har SV fått startet på sine målsetninger om rasing av Forsvaret (Halvar Rønneberg sitert i Andøyposten 30.08.07).

Her bruker Frp-lederen retorisk argumentasjon, og gir et skrekkscenario av samfunnet hvis SV vinner valget for å vise kontrastene til egne synspunkt. I fiskeridebatten og vindmøllesaken er ikke ordfører kandidaten i så stor grad synlig, men gjør seg bemerket i mediedebatten angående velferdsspørsmål. I likhet med Frps fronting av velferdssaker, tar Rønneberg opp skolestrukturen, og partiets satsing på lærlingerplasser i kommunen. Frp-lederen kritiserer Ap for å forsøke å ta æren for en sak om bygging av flerbrukshall, en påstand som Ap-lederen avviser. Også i dette tilfellet har lederens profilering i valgkampens hovedsaker tilsynelatende lite å si for valgutfallet, da det er preget av rikspolitiske føringer.

6.5 Oppsummering

En sammenfattende drøfting av hvert parti, viser at ulike momenter trekker i ulike retninger. Krfs valgutfall viser en oppslutning på 4,1 % i Andøy, hvilket er en positiv fremgang på 0,6 prosentpoeng mer enn på landsbasis. Det er vanskelig å avdekke klare faktorer for den positive tendensen, men partiets troverdighet og sakseierskap på velferdsområder kan tenkes å være den utløsende faktoren. Krfs lederskap holder en lav profil i valgkampens hovedsaker, sett bort i fra velferdsspørsmålene. Grunnet lav profilering av lederskapet i valgkampen, har nok partiets rolle og posisjonering i valgkampensaker vært av stor betydning for Krfs valgutfall.

Sp er det andre partiet med positiv tendens, med en oppslutning på 12,3 % i Andøy – hvilket er en økning på 1,6 prosentpoeng mer enn landsgjennomsnittet. Den gode fremgangen kan sannsynligvis skyldes partiets ideologiske standpunkt, samt engasjement og posisjoner i valgkampens hovedsaker. Sp har stor troverdighet i fiskerispørsmålene, og i forhold til flystasjonen har partiet en fordel med at moderpartiet sitter i regjering. Dette har nok vært av stor betydning. Selv om partiet sa ja til olje, vinner de på det ved å være et støtteparti til Høyre, sammen med Frp. Partiets leder er profilert og bemerker seg spesielt i forsvarssaken. Det kan likevel tenkes at partiets sakseierskap og rolle mest å si for partiets valgutfall.

Høyre er valgets vinner med 39,7 % av stemmene i Andøy, men viser en liten negativ tendens på -8,5 relative prosent i forhold til partiets økning på landsbasis. Det faktum at partiet hadde et meget godt valgresultat i 2003 og en mulig "regjeringssslitasje" av å sitte med ordføreransvaret, kan kanskje forklare mye av det lokale avviket. Samtidig gjorde Høyre et godt valg i Andøy, noe som kan skyldes partiets troverdighet og eierskapsforhold i

forsvarssaken, samt ordfører kandidatens troverdighet, engasjement og rykte i denne – og i de andre hovedsakene.

Venstre viser også en negativ tendens i forhold til partiets valgutfall på landsbasis. Mens partiet øket oppslutninga med mer enn 50 % nasjonalt, var det en viss tilbakegang lokalt. Mulige forklaringer på det negative utfallet kan være flere. Venstre knytter ikke et eierskap til forsvar- og fiskerispørsmålene. Et nei til vindmøller kan være av størst betydning, da partiet går imot sitt ideologiske tanke sett. Et klart standpunkt om ja til eiendomsskatt foran valget, kan også være en avgjørende faktor. Lederens profilering og standpunkt for et nei til vindmøller, kan ha betydning for valgutfallet. Her går lederen på tvers av moderpartiet. At ordfører kandidaten ikke engasjerte seg ytterligere i debatten rundt valgkampens hovedsaker, annet enn hva som kommer frem i partiprogrammet, kan også være av betydning.

I forhold til forrige valg kom SV dårligst ut i valget, med en valgoppslutning på 3,9 %. Velgermassen var også halvert på landsbasis, noe som medfører at SVs valgutfall kan forklares ut fra rikspolitiske føringer. Det er ikke noe å si på partiets og lederskapets engasjement i valgkampens hovedsaker, men det har tilsynelatende liten innvirkning på partiets valgutfall. Velgerne ser seg ikke fornøyd med moderpartiets førende politikk, som ikke får gjennomslag i regjeringen.

Ap kom godt ut av valget, med en oppslutning på 23,9 % av stemmene. Partiet gjorde også et godt valg på landsbasis, noe som gjør at Andøypartiets valgresultat kan forklares ut fra rikstendensen. En grunn av betydning kan være at velgerne i Andøy ser seg fornøyd med politikken regjeringen fører, spesielt med tanke på forsvarspolitikken – en politikk som har vært med å sikre arbeidsplassene på Andøya Flystasjon i tolv år til. Lederskapets rolle ser heller ikke ut for å ha betydning for valgutfallet. Ap-lederen er godt frontet og viser et stort engasjement i valgkampens hovedsaker, men lederens argumentasjon for et rød-grønt styre viser igjen til rikspolitikken sentrale betydning for valgutfallet.

Frp hadde en oppgang både i landet og i Andøy, med en oppslutning på 10,5 % i Andøy '07. Partiet viser ytterligere engasjement i blant annet forsvarssaken og velferdsspørsmål. Frp-lederen er også synlig i valgkampene, og fronter blant annet forsvar- og velferdsspørsmål. Det er likevel lite av partiets lokale rolle i valgkampen som kan forklare Frps valgutfall, da partiet også hadde oppgang på landsbasis. Resultatet er preget av rikspolitiske føringer.

7 Avslutning

Ved å gjøre en casestudie av Andøyvalget 2007, har jeg sett nærmere på forhold som kan gi utslag for stemmegivningen i et lokalvalg. Problemstillingen som reises i denne oppgaven er: **”I lys av hva faglitteraturen sier om lokalvalg og hva som skjedde i valgkampen, hvordan kan valgresultatet i Andøy 2007 forklares?”** Det finnes mange årsaker til at et parti gjør et bra eller et dårlig valg, noe som fører til en betydelig usikkerhet forbundet med den type forklaringer som tas i bruk. Det vil si at indikatorene som er funnet kan forklare valgfallet til en viss grad. Forklaringsfaktorene jeg har sett på er rikspolitiske forhold som rikstendens, og lokale forhold som partienes rolle og prestasjoner, deres sakseierskap samt det politiske lederskapet. Disse forholdene utgjør hypotesene som tas i bruk.

Her har vi sett at Andøyposten fungerer som en arena for diskusjon av lokale politiske spørsmål i valgkampinnspurten, men at også nasjonale temaer diskuteres i betydelig grad. Konkurransedemokratiet legger vekt på konkurransen mellom politiske eliter, og i denne oppgaven ser vi at lokalavisa primært ble fylt opp med politisk informasjon og eksponering av politiske alternativer. Slik den konkurransedemokratiske forståelsen av et valg tilsier, vil valget få frem de mest kompetente politiske representantene. Siden valget (riktignok med en svært liten nedgang i oppslutning) ble vunnet av Høyres som satt i posisjon, så kan man konkludere med at befolkningen i Andøy ser seg fornøyd med Høyres politikk, og ordførerens rolle og engasjement.

Så til spørsmålet om **rikstendenser har hatt betydning for valgfallet**. Det er ikke så enkelt som å si at det bare er lokalpolitikken som råder i et lokalvalg. Tendensen vil alltid variere. Lokale demografiske forhold og næringsmessige forhold har nok mye å si for hva som kommer opp på den politiske agendaen. Vi har sett at partiene som har en lokal tendens så godt som i samsvar med rikstendensen, er SV, Ap og Frp. Endringene for disse partiene har gått i samme retning i Andøy som for resten av landet, hvilket betyr at nasjonale forhold og rikspolitikk kan ha hatt stor betydning for partienes valgfall. Velgerne ser seg ikke fornøyd med SVs rikspolitikk, noe som medførte til et katastrofevalg for SV lokalt. Det råder ingen tvil om at velgerne i Andøy ser seg fornøyd med Arbeiderpartiets førende rikspolitikk. Ap gjorde et godt valg både nasjonalt og lokalt. Frp har en ørliten fremgang lokalt, mens partiet har en større fremgang på landsbasis. Til felles for partiene er det minimale lokale avviket. De

gjenstående partiene uttrykker desto et klarere lokalt avvik. Venstre og Høyre gjorde det dårligere korrigert ut fra rikstendensen, mens partiene som gjorde et bedre lokalvalg enn det man kan forvente ut fra rikstendensen, er Sp og delvis Krf.

Rikstendenser ser med andre ord ut til å ha hatt betydning for valget. Vi ser imidlertid at partiene også har ulik oppslutning på lokalt nivå i forhold til riksnivå, så lokale forhold spiller også en stor rolle i valg og for valget.

Vi ser så på om **partiers rolle og deres sakseierskap har hatt betydning for valget**. For det første er det klart at man her har hatt bred lokalpolitisk enighet om velferdssakene og at det er faktisk tverrpolitisk enighet om de viktigste sakene i Andøy kommune. Ikke minst handler dette om å bevare arbeidsplassene forsvaret har i kommunen, det dreier seg om hvordan aktiviteten i fiskeriene skal utvikles, og det dreier seg om velferdsspørsmål slik som utbedring av skole og skolestruktur. Det handler også om utfordringen både i å skaffe og beholde kvalifisert arbeidskraft. En felles nevner er at partiene er opptatt av å legge til rette for en næringsvirksomhet som opprettholder befolkningen i kommunen, og som kan føre til en positiv endring i utviklingen av den.

Noen lokale saker har man imidlertid posisjonert som parti og klart å skape debatt og engasjement rundt. I forsvarssaken handler det om hvilke parti som er villig til å satse på flystasjonen, og hvem som har størst troverdighet på området. Dette gjelder også i fiskerisaken, hvor partiene argumenterer i forhold til riksførende politikk. I posisjonssakene dreier det seg om fiskeri kontra petroleumsutvinning, og det dreier seg om vindmølleparker. Her markerte partiene seg, noen ganger på tvers av det man kunne forvente gjennom moderpartienes programmer. Venstres lokale tilbakegang i valgoppslutningen, kan skyldes deres nei til vindmøller. Av de lokale sakene ser Høyre ut for å ha stor troverdighet innenfor forsvarssaker. Deres flystasjon-engasjement og gode valgoppslutning, kan vitne om et eierskapsforhold i saken. Sp gjør det sannsynligvis bra her fordi fiskeri er et tema som er oppe til debatt, ei primærnæring som Sp tradisjonelt har stor troverdighet på. Krf gjorde nok et gunstig valg, mye grunnet deres troverdighet i velferdsspørsmål – og det faktum at eldre- og helsepolitikken var så sterkt fremme i media under valgkampen.

De lokale forholdene som diskuteres ser til en viss grad ut til å oppfattes som avgjørende for dette lokalsamfunnet. En desentralisert infrastruktur som flystasjonen i kommunen, har holdt

befolkningsantallet oppe, men nedskjæring og nedleggelse innad på flystasjonen har bidratt til fraflytting. Et debattert aspekt som kan være med å snu befolkningstrenden, er muligheten for en eventuell oljeutvinning utenfor Nordland VII og Troms II. Dette vil kunne skape aktivitet og ringvirkninger for kommunen, men det kan også skape skepsis om dette fører til konflikt med fiskeriene. Etablering av en vindmøllepark på Andøy, fører til aktivitetsskapende argumenter for, mens andre innbyggere og partier argumenterer imot. Her ser det ut til at det aktivitetsskapende argumentet har fått størst oppslutning.

Det **politiske lederskapet ser også ut til å ha hatt betydning for valgfallet**. Som nevnt har Høyres ordfører tydeligvis gjort en god jobb siden Høyre og han som ordførerkandidat fikk så stor oppslutning. Sps talsmann er en høyt profilert person i Andøy, også hans engasjement i valgkampens hovedsaker kan være av betydning for partiets valgfal. Et mindre synlig engasjement til valgkampens hovedsaker, kan være et moment i forhold til Venstres negative valgfal. Et annet funn her er at det lokale politiske lederskapet ikke alltid `går helt i takt` med moderpartienes partiprogram, kanskje særlig når de ser at dette er noe som gjør at de vil miste velgere og oppslutning lokalt (jfr. Venstre og vindmøllestandpunkt). Samtlige av partiers talsmenn var engasjerte, men i ulike grader. En lav profilering av det politiske lederskapet, kan skyldes et større fokus på partiets politikk – slik som Krf. Både Aps, Frps og SVs leder var engasjert i valgkampens saker, men hva de foretok seg har tilsynelatende ikke noe å si for deres valgresultat da det var preget av rikspolitiske føringer. Det kan hende et direkte ordførervalg ville gitt et annet preg på valgfallet i Andøy – et valgfal hvor Høyre nok en gang gikk av med en suveren seier.

7.1 Avsluttende kommentar

Jeg innledet med å bemerke at de politiske skillelinjene har blitt mer diffuse og partiene mer lik, og at dette kan gjøre det vanskelig for folk å bestemme seg for hvilket parti en skal velge. Samtidig stemmer velgere mer ut fra hvilke saker de anser som viktige. Her har vi imidlertid sett at vi på lokalt plan finner flere sterke utfordringer og flere sterke syn på hvordan man skal takle disse. Det er i stor grad disse verdivalgene som får oppmerksomhet i media, og mye tyder på at det er nettopp dette, og de lokale partienes posisjonering i forhold til det, som har vært utslagsgivende for hvordan folk stemmer. Rikspolitiske føringer, og at det sittende lederskapet har utøvd en god jobb, ser også ut til å ha betydning.

7 Litteraturliste

Andersen, Svein S. (1997): *Case-studier og generalisering. Forskningsstrategi og design*. Fagbokforlaget: Bergen-Sandviken

Bjørklund, Tor (2005a): "Innledning. Honnørordet lokaldemokrati" i Jo Saglie og Tor Bjørklund (red.): *Lokalvalg og lokalt folkestyre*. Gyldendal: Oslo

Bjørklund, Tor (2005b): "Lokalvalget 2003. På ny et velferdsvalg" i Jo Saglie og Tor Bjørklund (red.): *Lokalvalg og lokalt folkestyre*. Gyldendal: Oslo

Buck, Marcus, Helge O. Larsen, Tord Willumsen og Mikal Lanes (2005): "Demokratisk nyvinning eller mislykket eksperiment?" i Jo Saglie og Tor Bjørklund (red.): *Lokalvalg og lokalt folkestyre*. Gyldendal: Oslo

Eide, Martin (1991): *Medievalgkamp*. Tano AS.

Hague, Rod og Martin Harrop (2001): *Comparative government and politics: an introduction*. Basingstoke: Palgrave

Heidar, Knut og Jo Saglie (2002): "Hva skjer med partiene?", *Partidemokratiet*. Gyldendal Norsk Forlag AS: Oslo

Jenssen, Anders Todal og Toril Aalberg (2004): "På valgkampens slagmark. En eksperimentell studie av medieeffekter" i Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red.): *I valgkampens hete*. Universitetsforlaget: Oslo

Karlsen, Rune og Hanne Marthe Narud (2004): "Organisering av valgkampen – tradisjonell eller moderne?" i Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red.): *I valgkampens hete*. Universitetsforlaget: Oslo

Narud, Hanne Marthe og Henry Valen (2004): "Partiprogram og velgerappell" i Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red.): *I valgkampens hete*. Universitetsforlaget: Oslo

Narud, Hanne Marthe og Henry Valen (2007): *Demokrati og ansvar. Politisk representasjon i et flerpartisystem*, Partiprogrammene. Damm & Søn AS: Danmark

Rommetvedt, Hilmar (2000): "Kommune- og fylkestingsvalg – lokaldemokrati eller riksgallup?" i Audun Offerdal og Jacob Aars (red.): *Lokaldemokratiet. Status og utfordringer*. Kommuneforlaget AS: Oslo

Rose, Lawrence E. (2000): "Demokratiteori – forventninger og virkelighet" i Harald Baldersheim og Lawrence E. Rose (red.): *Det kommunale laboratorium*. Fagbokforlaget: Bergen

Skare, Audun (2000): "Jo mer lokalpolitikk, dess mindre partipolitikk – Om partienes rolle i lokalpolitikken" i Audun Offerdal og Jacob Aars (red.): *Lokaldemokratiet. Status og utfordringer*. Kommuneforlaget AS: Oslo

Thagaard, Tove (2002): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Fagbokforlaget: Bergen

Valen, Henry og Hanne Marthe Narud (2004): "Strategi og politikk. Ledernes vurdering av valgkampen" i Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red): *I valgkampens hete*. Universitetsforlaget: Oslo

Waldahl, Ragnar og Hanne Marthe Narud (2004): "Den korte valgkampen. Mediestoffet i fire uker før valget" i Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red): *I valgkampens hete*. Universitetsforlaget: Oslo

Winsvold, Marte og Trine Myrvold (2005): "Lokalavisene som offentlige rom. Befolkningen ytrer, politikerne lytter" i Jo Saglie og Tor Bjørklund (red.): *Lokalvalg og lokalt folkestyre*. Gyldendal: Oslo

Østerud, Øyvind (2002): *Statsvitenskap, Innføring i politisk analyse*. Universitetsforlaget: Oslo

Aalberg, Toril og Anders Todel Jensen (2004): "Partiledereffekter? I Norge? En multimetodestudie" i Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red): *I valgkampens hete*. Universitetsforlaget: Oslo

Aardal, Bernt, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (2004): "Valgkamp på norsk". I Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red): *I valgkampens hete*. Universitetsforlaget: Oslo

Aardal, Bernt, Anne Krogstad, Hanne Marthe Narud og Ragnar Waldahl (2004): "Strategisk kommunikasjon og politisk usikkerhet" i Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red): *I valgkampens hete*. Universitetsforlaget: Oslo

Offentlige publikasjoner, rapporter og annet:

Jubileumshefte 2007: "Andøya Flystasjon 50 år. Forsvar i felleskap" av Torbjørn Nilsen (red) Vesterålen Vekst: Andenes

Knagehjelm, Marius, Hogne Lerøy Sataøen og Otto Andersen (2005): *Barrierer mot vindkraft - En analyse av holdninger i lokalbefolkningen*. Vestlandsforskning, Notat: 2005-14

NINA 2004: Norsk institutt for naturforskning: *Konsekvensutredning for Andmyran vindpark i Andøy kommune, Nordland*

NOU 2006:7: *Det lokale folkestyret i endring? Innbyggerinitiativ og lokaldemokrati*.

Presentasjonshefte 2007: *Andøy kommunes presentasjon for Stortingsrepresentant Jan Petersen*. 29.08.07.

Soria Moria-erklæringen (2005): *Plattform for regjeringssamarbeidet mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet*. En aktiv nordområdepolitikk.

Terje Vassdal (2007): ”Verdikjeden på fisk. Hva tjener fiskerne og hva tjener andre?”
Fiskerikonferansen i Bø kommune 2007

Internettkilder:

Andøy kommune-portal: <http://www.andoy.net>
[Sist lest 20.06.08]

Andøy Turistkontor: *Om Andøy*: http://www.andoyturist.no/nyttig_informasjon.html
[Sist lest 20.06.08]

Forsvarsnett: <http://mil.no/pubs/fnett/forsvarsnett/luft/start/omlf/stasjoner/andoya/>
[Sist lest 08.10.08]

Medie Norge: *Fakta om norske massemedier*:
<http://www.medienorge.uib.no/?cat=statistikk&medium=avis&queryID=190>
[Sist lest 30.10.08]

NRK a: *Andøy kommune. Valg*:
http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nordland/valg_2007_nordland/1.2707155
[Sist lest 14.11.08]

NRK b: *Andøy*:
http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nrk_nordland/valg_2003_nordland/2735482.html
[Sist lest 30.05.09]

Regjeringen a: *Resultater for Andøy i Nordland*:
http://www.regjeringen.no/krd/html/valg2007/bk2_18_71.html
[Sist lest 30.05.09]

Regjeringen b: *Landsoversikt, kommunestyrevalget*:
<http://www.regjeringen.no/krd/html/valg2007/bk5.html>
[Sist lest 30.05.09]

SSB: *Andøy kommune*: <http://www.ssb.no/kommuner/region.cgi?nr=18>
[Sist lest 05.05.08]

Vesterålen a: ”*Solsvik krever vindkraft-svar*”, Vesterålen (nettutgave).
<http://www.blv.no/lokalsider/andoy/article4290210.ece>
[Sist lest 30.05.09]

Vesterålen b: ”*Bør forskes på havkraft*” <http://vol.no/nyhet.asp?F=M&N=20468>
[Sist lest 30.05.09]

VG: ”*Regjeringen gir klarsignal til seismikkinnstilling i nord*”.
<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=533250>
[Sist lest 29.05.09]

Wikipedia: *Andøy*.

http://no.wikipedia.org/wiki/And%C3%B8y_kommune

[Sist lest 20.06.08]

Aviskilder, partiprogram:

Andøyposten: 01.04.07

Andøyposten: 20.05.07

Andøyposten: 12.06.07

Andøyposten: 12.07.07

Andøyposten: 11.08.07 t.o.m. 11.09.07

Andøyposten: 11.10.07

Andøyposten: 18.10.07

Andøyposten: 01.11.07

Andøyposten: 30.11.07

Avisa Vesterålen: 05.10.07

Partiprogram for Andøy Arbeiderparti 2007

Partiprogram for Andøy Fremskrittsparti 2007

Partiprogram for Andøy Høyre 2007

Partiprogram for Andøy Kristelig Folkeparti 2007

Partiprogram for Andøy Senterparti 2007

Partiprogram for Andøy Sosialistisk Venstreparti 2007

Partiprogram for Andøy Venstre 2007